

เอกสารประกอบการเรียนการสอนวิชา 140-302 กฎหมายและจริยธรรมสื่อสารมวลชน
สัปดาห์ที่ 1

บทที่ 1

ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมาย

ความหมายของกฎหมาย

กฎหมายนั้นมีความหมายอยู่หลายประการ ซึ่งความหมายจะแปรเปลี่ยนไปตามเงื่อนไขต่าง ๆ เช่น ลักษณะของสังคมที่แตกต่างกัน สถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง ความต้องการของประชาชนในสังคม นั้น ๆ แต่หลักที่สำคัญและเป็นความหมายของกฎหมายโดยทั่วไปจะมีอยู่ 4 ประการ คือ

1. กฎหมายต้องเป็นคำสั่ง
2. กฎหมายถูกกำหนดขึ้นโดยผู้มีอำนาจในสังคม
3. กฎหมายใช้บังคับและเป็นที่ทราบแก่คนทั่วไป
4. กฎหมายต้องมีสภาพบังคับแก่ผู้ฝ่าฝืน

กฎหมาย หมายถึง คำสั่งหรือข้อบังคับความประพฤติของมนุษย์ในสังคม ซึ่งกำหนดขึ้นโดยผู้มีอำนาจในการปกครองประเทศ เพื่อใช้บังคับแก่ประชาชนทั่วไป ผู้ใดฝ่าฝืนจะต้องได้รับโทษหรือสภาพบังคับอย่างใดอย่างหนึ่ง

-กฎหมายที่มีศักดิ์สูง สามารถยกเลิกกฎหมายที่มีศักดิ์เท่ากันหรือต่ำกว่าได้ แต่ไม่อาจยกเลิกกฎหมายที่มีศักดิ์สูงขึ้นไปได้

-ในทางกฎหมายมีหลักเกณฑ์สำคัญประการหนึ่งว่า “ความไม่รู้กฎหมายไม่เป็นข้อแก้ตัว” เพราะถ้าหากว่าให้มีการกล่าวอ้างแก้ตัวได้ ทุกคนก็จะแก้ตัวว่าไม่รู้กฎหมายกันหมด เพื่อให้คนหลุดพ้นจากความรับผิดชอบ ในที่สุดกฎหมายก็จะขาดความศักดิ์สิทธิ์ และบังคับใช้กับใครไม่ได้อีกต่อไป

-ที่มาของกฎหมาย ในอดีต สังคมมีขนาดเล็ก ใช้จารีตประเพณี หลักศีลธรรม และข้อบังคับทางศาสนา เป็นกรอบในการควบคุมความประพฤติของสมาชิกในสังคม แต่ในปัจจุบัน สังคมมีขนาดใหญ่และซับซ้อน หลากหลายขึ้นมาก จึงจำเป็นต้องมีระเบียบกฎเกณฑ์และวิธีบังคับที่เป็นทางการ ซึ่งได้แก่ กฎหมาย นั่นเอง

-ความเชื่อของสำนักทางกฎหมาย มี 2 สำนักความคิดใหญ่ๆ คือ

1.สำนักความคิดทางกฎหมายฝ่ายธรรมชาติ เชื่อกันว่า กฎหมายที่แท้จริงมีอยู่แล้วตามธรรมชาติ เกิดขึ้นเองโดยมนุษย์มิได้ทำขึ้น อยู่เหนือกฎหมายทั้งปวงของรัฐ ซึ่งเป็นแนวคิดที่คล้ายกับหลักจริยธรรม

2.สำนักความคิดทางกฎหมายฝ่ายบ้านเมือง เชื่อกันว่า กฎหมายที่แท้จริง ต้องเป็นลายลักษณ์อักษร ที่รัฐตราขึ้นใช้บังคับเป็นการแน่นอนและมีสภาพบังคับชัดเจน ซึ่งเป็นแนวคิดที่คล้ายกับหลักกฎหมายในปัจจุบัน

-การใช้กฎหมาย มีหลัก 2 ประการ คือ 1. การใช้กฎหมายในทางทฤษฎี และ 2. การใช้กฎหมายทางปฏิบัติ

1.การใช้กฎหมายในทางทฤษฎี จะวิเคราะห์ถึงประเด็นสำคัญดังต่อไปนี้

- 1) การใช้กฎหมายที่เกี่ยวกับบุคคล คือ จะใช้กับบุคคลใดซึ่งสามารถสรุปได้ว่าจะต้องใช้กฎหมายกับบุคคลไทยที่อยู่ในราชอาณาจักรไทยเท่านั้น แต่มีข้อยกเว้นเกี่ยวกับการไม่ใช้กฎหมายกับบุคคลบางประเภท
- 2) การใช้กฎหมายเกี่ยวกับเวลา คือ ใช้กฎหมายในเวลาที่มีผลในเวลาทีประกาศหรือมีผลย้อนหลังจากการประกาศใช้ หรือใช้บังคับหลังจากการประกาศใช้บังคับแล้ว
- 3) การใช้กฎหมายเกี่ยวกับสถานที่ คือ ในกฎหมายในราชอาณาจักร ขอบเขตพื้นที่สถานที่ คือพื้นดิน พื้นน้ำ พื้นอากาศ ที่อยู่ใต้น้ำอณูธิปไตยของไทยรวมทั้งเรือ เครื่องบิน ที่มีสัญชาติไทย ถือว่ามีการกระทำความผิดในประเทศ เป็นต้น

2. การใช้กฎหมายในทางปฏิบัติ การใช้กฎหมายในทางปฏิบัติจะมีลักษณะใกล้เคียงกับการตีความตามกฎหมาย การได้กฎหมายในทางปฏิบัตินี้มีใครบ้างเป็นผู้ใช้กฎหมายดังกล่าว ซึ่งได้แก่ประชาชน พนักงานเจ้าหน้าที่ นักนิติศาสตร์ และศาล เป็นต้น

-ผู้ใช้กฎหมาย หมายถึง ผู้ที่ต้องนำเอาข้อกฎหมายไปปรับใช้กับข้อเท็จจริง ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ฝ่าย คือ (1) ราษฎร ได้แก่ ประชาชนทั่วไป หรือใช้กฎหมายในการประกอบอาชีพ เช่น ทนายความ(2) เจ้าพนักงานของรัฐ ซึ่งมีหน้าที่ตามกฎหมายที่จะต้องใช้กฎหมาย เช่น นิติกร ตำรวจ อัยการ(3) ศาล ซึ่งเป็นผู้ใช้กฎหมายในการวินิจฉัยและชี้ขาดตัดสินคดี ในกรณีพิพาทระหว่างคู่กรณี

-**ประเภทของกฎหมาย** การแบ่งประเภทของกฎหมาย อาจแบ่งได้หลายลักษณะ ขึ้นอยู่กับผู้แบ่งว่าจะใช้อะไรเป็นเกณฑ์ ในที่นี้ ใช้เกณฑ์ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับประชาชนเป็นหลักเกณฑ์ในการแบ่ง แบ่งกฎหมายออกเป็น 2 ประเภท คือ

1 กฎหมายเอกชน ได้แก่ กฎหมายที่บัญญัติถึงความสัมพันธ์ระหว่างพลเมืองกับพลเมืองด้วยกัน หรือความสัมพันธ์ระหว่างพลเมืองกับรัฐ โดยรัฐยอมมีฐานะเทียบเท่าประชาชน ปัจจุบันมีเพียงประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ฉบับเดียวเท่านั้นที่ถือเป็นกฎหมายเอกชน

2 กฎหมายมหาชน ได้แก่ กฎหมายที่บัญญัติถึงความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับประชาชน ในฐานะที่รัฐเป็นผู้ปกครอง จึงต้องมีอำนาจบังคับให้ประชาชนปฏิบัติตามกฎหมาย เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยและสงบสุข ปัจจุบันมีกฎหมายมหาชนจำนวนมากที่สื่อมวลชนต้องสัมผัสและเกี่ยวข้อง เช่น รัฐธรรมนูญ ประมวลกฎหมายอาญา พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ร.บ.จัดการพิมพ์ พ.ร.บ.ภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ร.บ.องค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม เป็นต้น

ระบบของกฎหมาย มี 2 ระบบใหญ่ๆ ได้แก่

1.ระบบคอมมอน ลอว์(Common law system) เกิดจากจารีตประเพณีและคำพิพากษาของศาลในคดีก่อนๆ ที่ถือว่าเป็นแบบอย่างหรือบรรทัดฐานของศาลต่อมา และนับว่าเป็นกฎหมายหรือที่มาของกฎหมาย “ระบบจารีตประเพณี” เช่น กรณีพ่อแม่แย่งลูกกัน เมื่อศาลตัดสินว่าใครควรได้สิทธิในการเลี้ยงลูก เนื่องจากสาเหตุใด ก็จะนำสาเหตุและหลักการนั้นมาเป็นบรรทัดฐานในการตัดสินในครั้งต่อไป ประเทศที่ใช้ระบบนี้ เช่น อังกฤษ สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ เป็นต้น

2.ระบบซีวิล ลอว์(Civil law system) เป็นกฎหมายที่บัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษรในรูปของประมวลกฎหมายและพระราชบัญญัติ จึงเรียกว่า “ระบบประมวลกฎหมาย” ประเทศที่ใช้ระบบนี้ เช่น ฝรั่งเศส เยอรมัน ญี่ปุ่น สวิตเซอร์แลนด์ รวมทั้งประเทศไทย

-ความหมายและความสำคัญของกฎหมายและจริยธรรมสื่อสารมวลชน

จริยธรรม หมายถึง ปรัชญาหรือระบบที่เกี่ยวข้องเนื่องด้วยศีลธรรม เป็นหลักประพฤติปฏิบัติสำหรับบุคคลในสังคมใดสังคมหนึ่งหรือในแขนงวิชาชีพใดวิชาชีพนึง

การสื่อสารมวลชน คือ การนำเสนอข้อมูลข่าวสารโดยผู้ส่งสารผ่านสื่อต่างๆ ผู้คนจำนวนมากในเวลาเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน

กฎหมายและจริยธรรมสื่อสารมวลชน คือ คำสั่ง ข้อบังคับ และหลักการเชิงศีลธรรมที่ใช้ควบคุมความประพฤติของบุคคลในวงการสื่อสารมวลชน เพื่อการจัดระเบียบควบคุม และเป็นเครื่องมือในการพัฒนาวงการสื่อสารมวลชน

เหตุผลที่ต้องเรียนวิชานี้

สื่อมวลชนมักใช้สิทธิเสรีภาพเกินขอบเขต จนขาดความรับผิดชอบ ทางกฎหมาย และ ทางจริยธรรม

กฎหมายสื่อสารมวลชนเป็นรายวิชาบังคับพื้นฐานทางนิเทศศาสตร์ที่ปัจจุบันทวีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากบัณฑิตนิเทศศาสตร์จำเป็นต้องตระหนักว่าสิทธิและเสรีภาพของปัจเจกชนเป็นเรื่องสำคัญที่รัฐบาลจะต้องคุ้มครองไม่ให้มีการใช้อำนาจดังที่เคยใช้มาในอดีต ที่ใช้อำนาจรัฐออกกฎหมายใดๆ เพื่อจำกัดสิทธิ เสรีภาพของประชาชนและสื่อมวลชน ดังนั้น การตระหนักรู้และเท่าทันเหตุการณ์ปัจจุบันจะช่วยเป็นแนวทางที่ชัดเจนในการทำงานด้านสื่อสารมวลชนมากยิ่งขึ้น ดังจะเห็นได้ว่าปัจจุบันนี้ สื่อสารมวลชนมีความสำคัญ มีความศักดิ์สิทธิ์และมีสิทธิ เสรีภาพมากกว่าเดิมอย่างเห็นได้ชัดและได้รับการยอมรับให้เป็นฐานันดรที่ 4 อย่างไรก็ดีจำกัดในแง่ของการกระจายข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อมวลชนได้อย่างกว้างขวาง

นอกจากนี้ การศึกษาในเรื่องของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสื่อสารมวลชนยังเป็นเรื่องที่บุคคลทั่วไป โดยเฉพาะบุคคลที่ประกอบการสื่อสารมวลชนจำเป็นต้องศึกษาเรียนรู้ อย่างน้อยก็เพื่อจะได้ไม่ไปกระทำการอันละเมิดต่อบุคคลอื่น สามารถฟ้องร้องให้รับโทษทั้งอาญา และเรียกค่าเสียหายทางแพ่งได้ ไม่เพียงแต่ทางกฎหมายเท่านั้น เรื่องจริยธรรมก็เป็นประเด็นสำคัญที่จะกำหนดกรอบแนวทางปฏิบัติให้แก่สื่อสารมวลชน ดำรงอยู่บนความชอบธรรม ทั้งนี้ ภายใต้แนวคิดใหม่ที่มุ่งเน้นแห่งสิทธิได้รู้หรือสิทธิเข้าถึงข้อมูลข่าวสารตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสาร

ของราชการ พ.ศ. 2540 ซึ่งสื่อมวลชนจะเป็นหลักพึ่งพิงแก่สังคมมากขึ้น โดยเฉพาะการทำหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐที่ไม่เคารพกฎหมายหรือกฎระเบียบใดของราชการ สื่อสารมวลชนจะใช้เสรีภาพในการวิพากษ์วิจารณ์ความไม่ชอบธรรม เพราะการใช้สิทธิในการเข้าถึงข้อมูลของราชการ ผู้บริโภคข่าวสารจะได้ทั้งข้อมูลแห่งความรู้และข่าวสารที่ถูกต้องพร้อมกัน เพื่อการตัดสินใจที่จะไม่เชื่อหรือเชื่ออย่างใดอย่างหนึ่ง ในที่สุดสังคมไทยจะมีการเปลี่ยนแปลงจากสังคมแห่งความเห็น เป็นสังคมแห่งความรู้ต่อไป

บรรณานุกรม

พิศิษฐ์ ชวลาธวัช. (2544) กฎหมายและจริยธรรมสื่อสารมวลชน กรุงเทพฯ : ดับเบิ้ลนาย พรินติ้ง.
 สุโขทัยธรรมาธิราช,มหาวิทยาลัย. (2531) เอกสารการสอนชุดวิชากฎหมายและจริยธรรม
 สื่อสารมวลชน หน่วยที่ 1-7. นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช .

เอกสารประกอบการเรียนการสอนวิชา 140-302 กฎหมายและจริยธรรมสื่อสารมวลชน
สัปดาห์ที่ 2

บทที่ 2

สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทยและสื่อมวลชน

เสรีภาพในมุมมองของนักปรัชญา **Existentialism**

เสรีภาพคืออะไร ? ความสำคัญหาใช่อยู่ตรงนั้นเสียทีเดียวไม่ เสรีภาพขึ้นอยู่กับวิถีชีวิตของมนุษย์ เขาเลือกที่จะมีเสรีภาพโดยเลือกจุดหมายของเขาเองได้น่าจะเป็นประเด็นที่จะต้องพูดกัน การที่ใครจะพูดว่าเขามีเสรีภาพนั้นหมายถึง เขาสามารถค้นหาสัจจะด้วยตัวเอง เขาจึงเลือกทำในสิ่งที่เขาพอใจโดยปราศจากอำนาจใดบังคับ เท่ากับว่ามนุษย์มีอิสระที่จะตัดสินใจด้วยตนเอง ความมีอิสระนี้เองก่อให้เกิดคำถามและข้อถกเถียงกันว่า มนุษย์สามารถที่จะเลือกทำในสิ่งที่เขาเชื่อได้จริงหรือไม่ หากเขาจะเลือกทำสิ่งใดนั้นย่อมหมายถึงการเลือกโดยไม่มีพันธะหรือถูกบังคับใช่หรือไม่ ในต้นศตวรรษที่ 20 มีนักปรัชญา **Existentialism** หลายคนด้วยกันที่จะอธิบายในที่นี้จะขอลำความความคิดของ ซ็อง – ปอล ซาร์ตร์

ซ็อง – ปอล ซาร์ตร์ (Jean – Paul Sarte) เกิดเมื่อ 21 มิถุนายน ค.ศ. 1905 ที่กรุงปารีส ในฐานะผู้นำทางปรัชญาอิกซิสเทนเชียลลิสม์ **Existentialism** ต่อคำถามดังกล่าวเขาได้สร้างทฤษฎีเสรีภาพและเขียนหนังสือชื่อ **Being and Nothingness** และหนังสือเล่มนี้ได้เสนอแนวคิดที่มีข้อถกเถียงกันมากคือ “มนุษย์คือเสรีภาพ” หรือนัยหนึ่งภาพความเป็นมนุษย์และเสรีภาพเป็นสิ่งที่แยกจากกันไม่ได้ ทั้งนี้ เพราะมนุษย์มีความสามารถที่จะแยกตัวเองออกจากสิ่งใดสิ่งหนึ่งและความสามารถนี้เอง คือเสรีภาพขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ความคิดของซาร์ตร์อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า “**มนุษย์คือเสรีภาพ** เราไม่อาจอธิบายได้ว่าทำไมมนุษย์จึงมีเสรีภาพติดตัวมาตั้งแต่เกิด เรารู้ว่าเสรีภาพเป็นรากฐานของการเป็นมนุษย์ก็ต่อเมื่อเราเกิดมาแล้ว ดังนั้น ซาร์ตร์จึงพูดเสมอว่าเสรีภาพของมนุษย์เป็นสิ่งที่ต้องสาป หมายความว่า เราไม่สามารถเลือกให้เกิดมาโดยปราศจากเสรีภาพได้”

ซาร์ตร์เชื่อว่า เสรีภาพนั้นแม้จะมีอำนาจเหนือคำสั่ง หรือเหนือกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ในสังคมคือมีสิทธิที่จะเลือกที่จะรับในสิ่งที่เราหรือปฏิเสธในสิ่งที่เราไม่เชื่อ ด้วยเหตุนี้ซาร์ตร์จึงสรุปว่าเสรีภาพของมนุษย์ไม่มีขอบเขตจำกัด ไม่มีอะไรจะเป็นอิสระที่แท้จริงต่อเสรีภาพของเราได้แม้แต่ความตายเพราะความตายเป็นสิ่งที่ตรงกันข้ามกับการมีชีวิตอยู่ ดังนั้น จะมาเกี่ยวข้องกับชีวิต (เสรีภาพ) ได้อย่างไร ? แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าเสรีภาพของมนุษย์ไม่มีขอบเขตจำกัด คือการ

ปฏิเสธแม้กระทั่งความรับผิดชอบ มนุษย์เราต้องรับผิดชอบต่อการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง และยินดีรับผลของการกระทำนั้น “การที่ชาร์ทน์เน้นเสรีภาพอันไม่มีขอบเขตจำกัดของมนุษย์ มิได้หมายความว่าชาร์ทน์ต้องการให้คนหนุ่มสาวความยุ่งเหยิงสังคม ชาร์ทน์ชี้ให้เห็นว่า **เสรีภาพและความรับผิดชอบเป็นสิ่งที่ต้องไปด้วยกัน การแสดงออกของเสรีภาพที่ไม่มีความรับผิดชอบที่ติดตามมาเป็นสิ่งที่ไม่มีความจำเป็น** ความรับผิดชอบที่ติดตัวเรามาพร้อมกับเสรีภาพ คือความรับผิดชอบต่อโลก”

เสรีภาพในมุมมองของนักปรัชญาการเมือง —กฎหมาย

ในยุคก่อนศตวรรษที่ 17 นักปรัชญาทางการเมืองเชื่อว่า “รัฐมีความสำคัญกว่าปัจเจกชนหรือประชาชน อำนาจทางการเมืองจึงเข้ามากำกับดูแล” Machiavelli (ค.ศ. 1469-1527) เป็นหนึ่งในจำนวนหลายคนที่สนับสนุนหลักการอำนาจนิยม (Authoritarian Principles) ซึ่งเชื่อว่ารัฐมีอำนาจสิทธิขาดที่จะให้เสรีภาพกับปัจเจกชน แมคเคียวเวลลีมีความเชื่อว่า **ความมั่นคงและความก้าวหน้าของรัฐอยู่เหนือสิ่งใด ความต้องการส่วนตัวของปัจเจกชนจะต้องยอมจำนนต่อผลประโยชน์ของรัฐ เพราะมนุษย์นั้นมีความโน้มเอียงไปในทางชั่วร้าย**

ในศตวรรษที่ 17 มีความพยายามที่จะแยกรัฐออกจากปัจเจกชน ประชาชนไม่พอใจผู้ปกครองและเริ่มต่อต้านกับอำนาจรัฐ เขาถามหาเสรีภาพและสงสัยอำนาจในการควบคุม เสรีภาพกับอำนาจเกือบจะเป็นสิ่งเดียวกัน หากอำนาจอยู่ที่ผู้ใด ผู้นั้นมีเสรีภาพที่จะใช้ในการควบคุมผู้อื่น เสรีภาพจึงเป็นสิ่งที่หอมหวานที่ผู้ปกครองปรารถนาต้องการ อำนาจจึงเป็นสิ่งที่แรกที่ต้องมีไว้ ทั้งฝ่ายปกครองจะต้องรักษาอำนาจและฝ่ายผู้ถูกปกครองหรือผู้ปฏิเสธ ด้วยเหตุที่ไม่มีอำนาจ ผู้ถูกปกครองก่อกระแสในการเรียกร้องเสรีภาพมากขึ้นจากเดิม ในยุคนั้นจึงเกิดความคิดในการสร้างทฤษฎีใหม่เริ่มจากการตั้งข้อสงสัยว่า “เสรีภาพที่แท้จริง” เป็นของใครกันแน่ ผู้อยู่ใต้ปกครองหาทางให้ผู้ปกครองหรือรัฐบาลลดอำนาจคืนสู่ประชาชน ความคิดอิสรภาพนิยม หรือเสรีนิยมเกิดขึ้นในเวลาต่อมา แนวคิดนี้มีความเชื่อว่ามนุษย์ในสังคมหรือปัจเจกชนมีเหตุผลที่จะแสดงความคิดเห็นด้วยความรับผิดชอบ ดังนั้นปัจเจกชนจึงต้องมีสิทธิเสรีภาพวิพากษ์วิจารณ์รัฐและเรียกร้องให้รัฐมีหน้าที่ที่จะต้องเคารพเสรีภาพของปัจเจกชน เสรีภาพดังกล่าวจะนำไปสู่การพิสูจน์สัจจะของสังคมที่รัฐมีหน้าที่ต้องรับฟังและให้ความสำคัญ ความคิดเสรีนิยมจึงกลายเป็นเครื่องมือทางความคิดที่ประชาชนนำไปใช้ในการต่อต้านรัฐ หรือฝ่ายปกครองที่เชื่อในอำนาจนิยมและหวงแหนอำนาจความเชื่อเรื่องเสรีภาพของปัจเจกชนจึงก่อตัวแพร่หลายอย่างรวดเร็ว ก่อให้เกิดการปฏิวัติในฝรั่งเศสและอเมริกาในปลายศตวรรษที่ 18 เป็นการต่อสู้ปลดแอกของประชาชนเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจและเสรีภาพของปัจเจกชนในเวลาต่อมาจนกระทั่งปัจจุบันนี้ ความคิดอิสรภาพนิยมยังคงเป็นเครื่องมือทางการเมืองที่โลกเสรีใช้อยู่รวมถึงประเทศไทยด้วยการต่อสู้ทางความคิดเริ่มแหลมคมมากขึ้น ในยุคสมัยหนึ่งมีความคิดว่า “อำนาจคือรัฐ” ในอีกยุคสมัยหนึ่งล้มเลิกความคิดเดิม

ความคิดใหม่ถูกสร้างขึ้นมาแทนที่กลายเป็น “อำนาจคือประชาชน” ฝ่ายใดมีอำนาจฝ่ายนั้นจะเป็นผู้อธิบายว่า “เสรีภาพคืออะไร” ดังนั้นการนำความคิดของนักปรัชญามาอธิบายในเชิงประวัติศาสตร์ความคิดจะเป็นกาสะทอนภาพการต่อสู้ทางความคิดของยุคสมัย จะได้มองสภาพปัจจุบันได้ชัดเจนขึ้นขอกล่าวถึงนักปรัชญาที่สำคัญบางคนที่มีบทบาทเกี่ยวกับเรื่องนี้

สิทธิ เสรีภาพ ในทางกฎหมาย

จากการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในสหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส ในปลายศตวรรษที่ 18 เกิดรัฐเสรีประชาธิปไตยขึ้น ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่ได้รับอิทธิพลทางความคิดจากแนวคิดเสรีนิยม พ.ศ. 2475 ได้มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองครั้งสำคัญในประวัติศาสตร์ โดยมีการเปลี่ยนแปลงจากระบบสมบูรณาญาสิทธิราชเป็นระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขวันที่ 27 มิถุนายน พ.ศ.2475 ได้มีการประกาศใช้กฎหมายรัฐธรรมนูญ ฉบับที่ 1 เรียกว่า “พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว” นับแต่นั้นมาประเทศไทยได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญเป็นหลักในการปกครองประเทศ ได้มีการยกเลิกแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญหลายครั้งตามความเหมาะสม เพื่อให้การเมืองมีความเป็นประชาธิปไตยยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในเรื่อง “สิทธิเสรีภาพของประชาชน” วันนี้นับรวมได้ 18 ฉบับ รัฐธรรมนูญฉบับที่ 16 พ.ศ. 2540 นับว่าเป็นรัฐธรรมนูญที่ได้รับการยอมรับเรียกว่าเป็นรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุดในการปกครองประเทศ ประชาชนและสื่อมวลชนมีเสรีภาพอย่างมาก ส่วนรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน เป็นฉบับที่ 18 ฉบับ พ.ศ.2550 ประชาชนและสื่อมวลชนก็ยังได้รับเสรีภาพไม่ต่างฉบับปี 2540 เท่าใดนัก

สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทยและสื่อมวลชน

สิทธิ คือ ประโยชน์ที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองให้ ซึ่งความหมายว่าเป็นประโยชน์ที่กฎหมาย “รับรอง” ว่ามีอยู่และเป็นประโยชน์ที่กฎหมาย “คุ้มครอง” คือ คุ้มครองมิให้มีการละเมิดสิทธิ รวมทั้งบังคับให้เป็นไปตามสิทธิในกรณีที่มีการละเมิดด้วย เช่น สิทธิในครอบครัว สิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัว สิทธิในเกียรติยศชื่อเสียง สิทธิในการเลือกอาชีพ ถิ่นที่อยู่ สิทธิในทรัพย์สิน เป็นต้น

สิทธิและหน้าที่เป็นของคู่กัน เนื่องจาก “สิทธิ” เป็น “อำนาจ” ที่กฎหมายให้แก่บุคคลที่มีเจตจำนงหรือเป็น “ประโยชน์ที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองให้” ฉะนั้น จึงเป็นที่เห็นได้ชัดว่า เมื่อบุคคลหนึ่งมี “อำนาจ” บุคคลอีกคนหนึ่งหรืออีกหลายคนย่อมมี “หน้าที่” ที่จะปฏิบัติให้เป็นไปตามอำนาจของเขา หรือ ถ้าจะพิจารณาในแง่ “ประโยชน์” เมื่อบุคคลหนึ่งที่มีประโยชน์ที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองให้แล้ว บุคคลอีกคนหนึ่งหรืออีกหลายคนก็มี “หน้าที่” ที่จะปฏิบัติให้เป็นไปตามประโยชน์นั้นๆ เช่น นายกรัฐมนตรีหรือดาราทนายธรรมมีสิทธิในชีวิตความเป็นอยู่ส่วนตัวย่อม

ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ ผู้ใดจะละเมิดหรือกระทบถึงสิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียงหรือความเป็นอยู่ส่วนตัว ด้วยการกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลายไม่ว่าด้วยข้อความหรือภาพหรือวิธีใดไปยังสาธารณชนหาได้ไม่ เว้นแต่จะเป็นประโยชน์แก่สาธารณชนเท่านั้น (มาตรา 34)

เสรีภาพ ตามคำราชธรรมศาสตร์ของอังกฤษได้แยก “เสรีภาพ” ออกจาก “สิทธิ” ซึ่งตามกฎหมายภาคพื้นยุโรปไม่ได้แยกเสรีภาพออกไปต่างหาก แซลมอนด์ (Salmond) ได้ให้ความหมายคำว่า “เสรีภาพ” ไว้ว่าเป็นประโยชน์ซึ่งบุคคลจะกระทำการใดได้ตามชอบใจ คือ *การที่เราจะใช้สิทธิเสรีภาพตัวเองได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน* (มาตรา 28) เสรีภาพที่กล่าวถึงได้แก่ เสรีภาพในชีวิตร่างกายในเคหสถาน ในการเดินทางเลือกถิ่นที่อยู่ ในการสื่อสาร ในการนับถือศาสนา ในการแสดงความคิดเห็น เป็นต้น เช่น สื่อมวลชนย่อมมีเสรีภาพในการวิพากษ์วิจารณ์การบริหารงานของรัฐบาลที่บกพร่องและเกิดความเสียหายแก่ประเทศชาติ รัฐจะออกกฎหมายจำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นสื่อมวลชนมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายเฉพาะเท่านั้น แต่สื่อมวลชนก็ต้องมีหน้าที่เคารพสิทธิของบุคคลอื่นด้วย

1. สิทธิเสรีภาพของชนชาวไทย

2. สิทธิเสรีภาพของสื่อมวลชน

1. สิทธิเสรีภาพของชนชาวไทย

การปฏิรูปทางการเมืองได้เริ่มต้นตั้งแต่รัฐบาลของนายกรัฐมนตรีบริหาร ศิลปะอาชา มีการแถลงต่อสาธารณะเพื่อจะทำการปฏิรูปและมีการผลักดันให้แก้ไขรัฐธรรมนูญ มาตรา 221 เพื่อเป็นโอกาสให้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่ทั้งฉบับรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2534 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ 6 นับว่าเป็นหัวใจสำคัญของการปฏิรูปการเมือง และเป็นที่มาของรัฐธรรมนูญไทย พ.ศ. 2540 การพิจารณาของรัฐสภาโดยคณะกรรมการวิสามัญแก้ร่างรัฐธรรมนูญของรัฐสภาที่มี ศ. ชัยอนันต์ สมุทวณิชเป็นประธาน ได้พิจารณาแก้ไขและพิจารณาแปรญัตติในวาระสองของการพิจารณาแล้วเสร็จนั่นเอง

รัฐธรรมนูญฉบับใหม่มีทั้งสิ้น 336 มาตรา ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกาเล่มที่ 114 ตอนที่ 55 ก. วันที่ 11 ตุลาคม 2540 ให้มีผลบังคับใช้ในวันเดียวกัน เนื้อหาของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ให้ความสำคัญในสิทธิเสรีภาพของชนชาวไทยเคยมีกฎหมายรัฐธรรมนูญ มีการเพิ่มสิทธิเสรีภาพและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนทุกระดับได้มีส่วนร่วมในการคัดเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรายชื่อถูกเสนอผ่านรัฐสภาและได้เลือกไว้ 99 คน โดยวิธีลงคะแนนลับ

เมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2539 เป็นรัฐธรรมนูญที่มีประชาชนมีส่วนร่วมเสนอแนะและวิจารณ์มากที่สุด

ความคิดในเรื่อง "สิทธิมนุษยชน" ถูกนำไปปรุงแต่งสอดใส่ไว้ในบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ 2540 ได้มีการเพิ่มสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค การมีส่วนร่วมในทางการเมือง และป้องกันสิทธิในทางปฏิบัติของประชาชนได้ด้วย สิทธิมนุษยชนคือ "สิทธิตามธรรมชาติ" (Natural Rights) มีติดตัวมาแต่เกิดไม่ว่าจะอยู่ที่ไหน ความคิดทางกฎหมาย (Legal Concept) อธิบายคำว่า "สิทธิ" หมายถึง "อำนาจอันชอบธรรม" ดังนั้น "ธรรมชาติคือแหล่งที่มาของสิทธิ" หรืออีกนัยหนึ่ง "ธรรมชาติคืออำนาจอันชอบธรรมอันพึงมีในตัวมนุษย์" นักปรัชญาหลายสำนักพยายามที่จะอธิบายที่มาของ "สิทธิตามธรรมชาติ" จนต่อมาก็คือ "สิทธิมนุษยชน" เป็นวลีที่ถูกเรียกขึ้นมาใหม่ มีการใช้อย่างแพร่หลายเท่าทุกวันนี้

"สิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน" (Fundamental Right and Liberties) เป็นหัวใจสำคัญทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย จะมีแค่ไหนเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับสภาพทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมของแต่ละประเทศเป็นสำคัญ แต่การที่รัฐธรรมนูญจัดตั้งขึ้น (Pouvoirs constitues) จะเพิกถอนสิทธิและเสรีภาพเหล่านั้นไม่ได้เท่านั้นหาได้มีความหมายเลยเถิดถึงขนาดว่าองค์กรต่างๆ ของรัฐจะจำกัดสิทธิและเสรีภาพอย่างใดๆ ไม่ได้เลยไม่ *ไม่มีรัฐธรรมนูญของรัฐเสรีประชาธิปไตยใดในโลกที่รับรองสิทธิและเสรีภาพด้านต่างๆ ให้แก่ราษฎรไว้อย่างสมบูรณ์ (absolute) ปราศจากเงื่อนไขอย่างใดๆ ในกรณีเพื่อประโยชน์ในอันที่จะคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่นและ/หรือ "ประโยชน์ส่วนรวม" หรือ "ประโยชน์สาธารณะ" (Public Interest) แล้วองค์กรต่างๆ ของรัฐย่อมมีอำนาจที่จะจำกัดสิทธิและเสรีภาพของราษฎร โดยการบังคับ ให้ราษฎรแต่ละคนกระทำการบางอย่างหรือห้ามมิให้ราษฎรแต่ละคนและทำการบางอย่างได้เสมอ*

รัฐธรรมนูญฉบับนี้ถือว่าพลเมืองคือหัวใจของการเมือง จึงเป็นการปรับการเมืองให้เป็นพลเมืองมากขึ้น โดยเพิ่มสิทธิเสรีภาพให้พลเมืองอย่างไม่เคยมีมาก่อน ในรัฐธรรมนูญฉบับใดพร้อมทั้งทำให้สิทธิเสรีภาพนั้นมีผลขึ้นจริงในทางปฏิบัติ และเพิ่มส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองทุกระดับให้มากขึ้น โดยมีมาตรการหลัก 3 ประการดังนี้

1. การเพิ่มสิทธิ เสรีภาพใหม่ และความเสมอภาคให้ประชาชน

1.1 สิทธิในฐานะที่เป็นมนุษย์หรือสิทธิมนุษยชน

ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ และเสรีภาพของบุคคล ย่อมได้รับความคุ้มครอง องค์กรของรัฐทุกองค์กรจะใช้อำนาจจะต้องคำนึงถึงบุคคลซึ่งถูกละเมิดสามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้เพื่อใช้สิทธิทางศาลได้ (มาตรา 4,26,28)

1.2 สิทธิในฐานะที่เป็นพลเรือน

บุคคลมีเสรีภาพแสดงความคิดเห็น ห้ามรัฐปิดโรงพิมพ์ สถานีวิทยุกระจายเสียง และสถานีโทรทัศน์ และห้ามเซ็นเซอร์ในการแสดงความคิดเห็นหรือเสนอข่าว (มาตรา 39) สิทธิของประชาชนทั้งประเทศได้ประโยชน์สูงสุดคลื่นความถี่ในการส่งวิทยุกระจายเสียงวิทยุโทรทัศน์

และวิสุทธิไตรทศมนาคม (มาตรา 40) ให้มีองค์การอิสระเพื่อสิทธิผู้บริโภค

1.3 รับรองความเสมอภาคของบุคคล

การให้ความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญเสมอกัน (มาตรา 5) ห้ามการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม (มาตรา 30) แต่รัฐสามารถเลือกปฏิบัติในทางที่เป็นคุณแก่ผู้เสียเปรียบและด้อยโอกาส เช่น สตรี เด็ก คนพิการ คนเป็นเอดส์ เพื่อให้คนดังกล่าวเสมอภาคกับคนอื่นจริงๆ

2. การทำให้สิทธิ เสรีภาพเป็นจริงในทางปฏิบัติ

2.1 การให้หน่วยงานของรัฐต้องเคารพสิทธิและให้สิทธิในการฟ้องคดีในกรณีถูกละเมิด

2.3 การกำหนดสิทธิการรับรู้

2.4 เสรีภาพในการรวบรวมตัวและแสดงบทบาทผ่านองค์กรภาคประชาชน

3. การเพิ่มหน้าที่ของรัฐและการขยายการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเมืองการปกครอง

3.1 การให้รัฐมีหน้าที่ต่างๆมากขึ้น

3.2 เพิ่มส่วนรวมของประชาชนในการเมืองระดับชาติ

2. สิทธิเสรีภาพของสื่อมวลชน

นับเป็นก้าวสำคัญของการปฏิรูปการเมืองที่พยายามทำในส่วนของเสรีภาพของสื่อมวลชน เพื่อผลักดันความคิดของอุดมการณ์เสรีประชาธิปไตย ให้ปรากฏในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ โดยทำให้ข้อจำกัดเรื่องเสรีภาพของสังคม สื่อมวลชน และการสื่อสารให้มีลักษณะเชิงบวก จากบทบัญญัติในเรื่องสิทธิเสรีภาพทำให้เห็นว่ากฎหมายสื่อสารมวลชนในประเทศไทยมีอิสระเสรีที่น่าจะเป็นจริงในทางปฏิบัติ รากฐานทางความคิดก้าวหน้าว่ากฎหมายของรัฐบาลที่ผ่านมาแสดงเจตนาชัดเจนในการใช้อำนาจทางกฎหมายเพื่อควบคุมบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนจากปัญหามาตลอดจนประชาชนผู้รักเสรีภาพ ในอดีตหากมองในเชิงเสรีภาพของประชาชนจะเห็นว่ากฎหมายในรูปของพระราชบัญญัติ คำสั่งต่างๆ ที่ควบคุมงานสื่อสารมวลชนโดยตรง ส่งผลให้สังคมไทยหยุดการเจริญเติบโตทางความคิดและขาดการมีส่วนร่วมกับปัญหาสังคม เกิดช่องว่างทางปัญญาเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง แต่จะมีความรุนแรงยิ่งขึ้น อาจพูดได้ว่าเป็นกฎหมายที่ถูกทำให้เพื่อหยุดการเจริญในการพัฒนาสื่อสารมวลชนเพื่อทำให้สังคมเข้มแข็งทางสติปัญญา รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์และที่สำคัญที่สุดให้เข้ามีส่วนร่วมในการกำหนดชะตาชีวิตของตัวเอง รศ.ดร. สมควร กวียะ ได้กล่าวว่า กฎหมายสื่อสารมวลชนมิใช่กฎหมายหลักของรัฐบาล แต่เป็นกฎหมายหลักของรัฐ เป็นนโยบายเชิงบวกของรัฐมิใช่กฎหมายของนักธุรกิจใหญ่แต่เป็นกฎหมายของสาธารณชน มิใช่เครื่องกีดกันสื่อมวลชน

อย่างน้อยครั้งหนึ่งของความคิดนี้ถูกพิมพ์แพร่หลายออกไป ไม่แน่ว่ารัฐบาลเห็นดีด้วยหรือไม่ถึงคุณค่าของกฎหมายสื่อมวลชนต่อการพัฒนาและยกระดับของงาน เพื่อสาธารณชนในเชิงสร้างสรรค์มากกว่าการกีดกันเสรีภาพที่เป็นอยู่ในขณะนั้น ช่างเป็นการสอดคล้องอย่างบังเอิญกับรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ในเรื่องสิทธิเสรีภาพของสื่อมวลชน ที่มีลักษณะร่วมกันทางความคิดระหว่าง

คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ

ลักษณะสำคัญของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 ในเรื่องสิทธิ เสรีภาพของการ สื่อสารมวลชน มีดังนี้

1. ยกเลิกอำนาจการสั่งปิดโรงพิมพ์ วิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ การสั่งปิดโรงพิมพ์ สถานีวิทยุกระจายเสียง หรือสถานีโทรทัศน์เพื่อลดรอนเสรีภาพจะกระทำมิได้ (มาตรา 45) เดิมทีอำนาจการสั่งปิดโรงพิมพ์ (หรือการใช้เครื่องพิมพ์) เป็นอำนาจของเจ้าพนักงานการพิมพ์ ตาม พ.ร.บ. การพิมพ์ 2484 มาตรา 21(2)(3) ต่อมาได้มีการแก้ไขให้อยู่ในอำนาจศาล ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2538 มาตรา 39 วรรคสาม และอำนาจในการสั่งปิดวิทยุกระจายเสียงและสถานีวิทยุโทรทัศน์อยู่ในอำนาจของ กกช. หรือ คณะกรรมการกิจการวิทยุกระจายเสียงและสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งชาติ ตามระเบียบว่าด้วยวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2535 ข้อ 35(5) กำหนดให้นายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีเป็นประธานคณะกรรมการ โดยตำแหน่ง

2. ยกเลิกระบบเซ็นเซอร์ข่าวและบทความ ยกเว้นภาพยนตร์ กล่าวคือการให้นำข่าวหรือบทความไปให้เจ้าหน้าที่ตรวจก่อนนำไปโฆษณาในหนังสือพิมพ์ สิ่งพิมพ์ วิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์ จะกระทำมิได้ เว้นแต่จะกระทำในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะสงครามหรือการรบ (มาตรา 45) เดิมทีแม้ว่าบ้านเมืองอยู่ในสภาวะปกติ เจ้าพนักงานการพิมพ์มีอำนาจที่จะสั่งการได้ตาม พ.ร.บ. การพิมพ์ 2484 มาตรา 36(2) และอ้างเหตุในสถานการณ์ฉุกเฉินหรือมีเหตุคับขันระหว่างประเทศได้ แต่ในปัจจุบันนี้อ้างเหตุในการเซ็นเซอร์ข่าวและบทความได้นั้นต้องคำนึงถึงว่าประเทศไทยมีการประกาศสงครามด้วยความเห็นชอบของรัฐสภาเสียก่อน (มาตรา 223) ส่วนภาวะการณ์รบนั้นยังมีข้อถกเถียงกันอยู่คงต้องพิจารณาสถานการณ์เป็นเรื่องๆ ไป

3. ป้องกันไม่ให้รัฐเข้าไปอุดหนุนสื่อมวลชนภาคเอกชน ป้องกันไม่ให้รัฐเข้าไปแทรกแซงด้วยการให้เงินหรือทรัพย์สินอย่างอื่น อุดหนุนหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นของเอกชน การกระทำได้กล่าวจะกระทำมิได้ และเจ้าของกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นต้องเป็นบุคคลสัญชาติไทยอีกด้วย

4. ให้องค์กรของรัฐที่เป็นอิสระทำหน้าที่กำกับดูแลวิทยุโทรทัศน์แทน กกช. การถือครองกรรมสิทธิ์สื่อวิทยุและโทรทัศน์อันเป็นทรัพยากรสาธารณะมีจำกัด มีการเปลี่ยนแปลงจากสิทธิครอบครองเป็นของหน่วยงานของรัฐอย่างอิสระ ให้มีองค์กรทำหน้าที่แทน กล่าวคือ คลื่นความถี่ที่ใช้ในการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และวิทยุโทรคมนาคมเป็นทรัพยากรสื่อสารของชาติเพื่อประโยชน์สาธารณะ

5. คุ้มครองเสรีภาพของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชน เพื่อคุ้มครองเสรีภาพในการประกอบวิชาชีพสื่อสารมวลชนตามจริยธรรม กฎหมายกำหนดให้พนักงานหรือลูกจ้างของเอกชนที่ประกอบกิจการหนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง หรือวิทยุโทรทัศน์ ย่อมมีเสรีภาพในการเสนอข่าวและแสดง

ความคิดเห็นภายใต้ข้อจำกัดตามรัฐธรรมนูญ โดยไม่ตกอยู่ต่อจรรยาบรรณแห่งการประกอบวิชาชีพข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจในกิจการวิฤกษ์กระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์ ย่อมมีเสรีภาพเช่นเดียวกับพนักงานหรือลูกจ้างของเอกชน ตามวรรคหนึ่ง (มาตรา 40)

6. สิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารสาธารณะ อิสระในการรับรู้ข่าวสารของทางราชการเปิดกว้างขึ้น บุคคลใดไม่จำเป็นต้องมีส่วนได้เสีย รวมถึงสื่อมวลชนด้วยย่อมมีสิทธิได้รับทราบข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น เว้นแต่การเปิดเผยข้อมูลนั้นจะกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยของประชาชนหรือส่วนได้เสียอันพึงได้รับคุ้มครองบุคคลอื่น ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสาร พ.ศ. 2540

7. สิทธิที่จะได้รับข้อมูล คำชี้แจงและเหตุผลจากหน่วยงานของรัฐก่อนจะเริ่มต้นโครงการ บุคคลใดรวมถึงสื่อมวลชนด้วยย่อมมีสิทธิได้รับข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผลจากหน่วยราชการ หน่วยงานราชการ หน่วยงานรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการ ก่อนการอนุญาตหรือการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมใดที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม ส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดเกี่ยวกับคนหรือชุมชนอื่น และมีสิทธิแสดงความคิดเห็นของตนในเรื่องดังกล่าว (มาตรา 59)

8. ขอบข่ายงานสารสนเทศที่ทั่วถึงและเท่าเทียมกัน รัฐธรรมนูญกำหนดให้รัฐต้องจัดให้มีโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศให้ทั่วถึงทั้งประเทศโดยเท่าเทียมกัน และคำนึงเจตนารมณ์ของประชาชนในจังหวัดนั้น (มาตรา 78)

ดังนั้น นักสื่อสารมวลชนผู้ใด หากสนใจสำนักคิดทางกฎหมายและเจตนารมณ์ของกฎหมายรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 น่าจะศึกษาเพิ่มเติมไว้ จะก่อประโยชน์อย่างมหาศาลไม่ว่าจะมองในการนำในการนำไปใช้ในระดัปฏิบัติ หรือการทำความเข้าใจกับกฎหมายที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน

.....

บรรณานุกรม

- พิศิษฐ์ ชวลาธวัช. (2544) กฎหมายและจริยธรรมสื่อสารมวลชน กรุงเทพฯ : ดับเบิ้ลนาย พรินติ้ง.
 สุโขทัยธรรมมาธิราช,มหาวิทยาลัย. (2531) เอกสารการสอนชุดวิชากฎหมายและจริยธรรม
 สื่อสารมวลชน หน่วยที่ 1-7. นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช .

เอกสารประกอบการเรียนการสอนวิชา 140-302 กฎหมายและจริยธรรมสื่อสารมวลชน
สัปดาห์ที่ 3

บทที่ 3

ความผิดเกี่ยวกับชื่อเสียง ดูหมิ่น ความมั่นคงของรัฐ และศาสนา

ความผิดฐานหมิ่นประมาท

ความผิดเกี่ยวกับชื่อเสียง คือความผิดต่อเกียรติ หมายถึง ค่าของการเป็นมนุษย์ที่ได้รับการยอมรับ “เกียรติ” ประกอบอยู่ในค่าที่ยอมรับนับถือที่มนุษย์มีอยู่เกี่ยวเนื่องกับความสมบูรณ์ทางจริยธรรม ทุกคนมีเกียรติโดยสมบูรณ์ตราบเท่าที่ยังไม่ถูกลบหลู่ การลบหลู่ทำให้ค่าที่ยอมรับนับถือลดน้อย จึงทำให้เกียรติลดลงด้วย ตามประมวลกฎหมายอาญา ได้บัญญัติความรับผิดเกี่ยวกับชื่อเสียงในหมวดความผิดฐานหมิ่นประมาทมาตรา 326 - มาตรา 333 ไว้ดังนี้

มาตรา 326 ผู้ใดใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สาม โดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชัง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

ความผิดหมิ่นประมาทต้องประกอบด้วย

องค์ประกอบภายนอก

1. ใส่ความ
2. ผู้อื่น
3. ต่อบุคคลที่สาม
4. และการใส่ความนั้นน่าจะทำให้ผู้อื่นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชัง

องค์ประกอบภายนอก

กระทำโดยเจตนา

องค์ประกอบภายนอก

1.การใส่ความ คือการแสดงพฤติกรรมอันเป็นข้อเท็จจริงประการใด ประการหนึ่งของผู้ถูกหมิ่นประมาทเป็นการกล่าวอ้างหรือทำให้แพร่หลาย ซึ่งข้อเท็จจริงที่กระทบถึงเกียรติของบุคคลให้ปรากฏต่อบุคคลอื่น การใส่ความไม่ได้หมายความว่า ต้องเป็นการใส่ร้าย แต่หมายถึงการยืนยันให้เขาเสียชื่อเสียง จะเท็จหรือจริงก็เป็นการใส่ความทั้งสิ้น

2.ใส่ความผู้อื่น คือ ผู้กระทำอาจหมายถึงบุคคลธรรมดาและให้หมายความรวมถึงนิติบุคคลด้วย สามารถระบุเจาะจงว่าได้ด้วยเป็นใคร บางกรณีแม้ไม่ได้ระบุชื่อผู้ใดออกมาตรงๆอาจ

เป็นการใส่ความผู้อื่นได้ การกล่าวข้อความไม่ว่าด้วยวิธีใด แม้ว่าผู้กล่าวไม่ได้ออกชื่อผู้ถูกกล่าวถึง แต่ประชาชนทั่วไปแต่ฟังแล้วเข้าใจทันทีว่าเป็นใคร ถือได้ว่าเป็นการใส่ความผู้อื่น

การกล่าวถึงบุคคลผู้อื่นต้องจำกัดว่าเป็นใคร โดยการกล่าวถึงบุคคลธรรมดาๆกันไป เช่น กล่าวว่า คนทั้งโลกเป็นคนที่มึนคาน โกงกินกัน อย่างนี้ไม่ถือเป็นการหมิ่นประมาทเพราะต้องเป็นหมิ่นประมาทเจาะจงผู้ใด

การหมิ่นประมาทบุคคลทุกคนที่เป็นกลุ่มนั้น ถ้าจำนวนคนในกลุ่มยิ่งมาก ก็ยิ่งยากจะให้เข้าใจว่าผู้กล่าวหมายถึงทุกคนในกลุ่ม เช่น กล่าวว่าทนายทุกคนโกงเหมือนกันทั้งนั้น แม้เป็นถ้อยคำที่กล่าวถึงทนายทุกคน แต่ก็เป็นที่เห็นได้ว่าไม่ได้หมายความว่าทนายทุกคนที่เป็นอย่างที่ว่านั้น ไม่มีใครที่ฟังแล้วคิดว่ากล่าวถึงทนายความทุกคนว่าโกงไม่เป็นหมิ่นประมาททนายความทุกคน

ถ้าเป็นการใส่ความทารกในกรรมมารดาจะไม่ถือว่ามีความผิดฐานหมิ่นประมาท เพราะทารกในกรรมมารดา ยังไม่มีสภาพเป็นบุคคล กล่าวคือ สภาพบุคคลย่อมเริ่มแต่เมื่อคลอดแล้วอยู่รอดเป็นทารกและสิ้นสุดลงเมื่อตาย(ป.พ.พ.มาตรา 15)

วิธีใส่ความ คือการแสดงความเท็จให้ปรากฏอาจทำได้ 3 ประการคือ

- ก. การใส่ความผู้อื่นด้วยวาจา ได้แก่ การกล่าวถึงบุคคลอื่นด้วยคำพูด แม้ถ้อยคำนั้นจะไม่หยาบคาย ถ้าเป็นความหมายที่จะทำให้ผู้อื่นเสียชื่อเสียงถูกดูหมิ่น ถูกเกลียดชัง ก็ถือว่า เป็นการใส่ความผู้อื่น เช่น นายแดงพูดกับนายดำว่านางขาวภรรยาของนายเขียวเป็นชู้กับนายเหลือง
- ข. การใส่ความด้วยกิริยา ได้แก่ แสดงกิริยาให้บุคคลที่สามเข้าใจว่า ผู้อื่นเป็นคนไม่ดีหรือมีความประพฤติเสียหาย เช่น นายแดงถามนายดำว่า ใครเป็นคนลักทรัพย์ของนายขาวนายดำชี้มือไปที่นายเขียว
- ค. การใส่ความด้วยการขีดเขียน อาจทำได้ 2 ทาง คือเขียนข้อความเป็นลายลักษณ์อักษร เช่น เขียนจดหมาย เขียนข้อความปิดประกาศ เขียนข้อความโฆษณาในหน้าหนังสือพิมพ์อีกทางหนึ่งไม่เป็นตัวหนังสือที่อาจจะอ่านได้ เช่น เป็นรูปภาพ หรือรูปลักษณะอื่นใดที่ทำให้บุคคลที่สามเข้าใจได้ว่าหมายถึงผู้ใด ซึ่งอาจทำให้เสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น ถูกเกลียดชัง จะเห็นได้ว่าการใส่ความด้วยวิธีใดวิธีหนึ่งก็ได้ ไม่ว่าด้วยการเขียน การพูด การแสดงกิริยา การแพร่ภาพ สื่อมวลชนจะต้องระมัดระวังถึงการแสดงออกใดๆ ในประเด็นที่ว่า บุคคลอื่นสามารถทราบถึงความหมายของการใส่ความได้ และถ้าไม่ใช่ถ้อยคำธรรมดาสามัญ ซึ่งคนทั่วไปเข้าใจได้ก็เป็นข้อเท็จจริงที่โจทก์จะต้องนำสืบ

3. ต่อบุคคลที่สาม การใส่ความผู้อื่นนั้นต้องเป็นการกระทำต่อบุคคลที่สาม ซึ่งบุคคลนั้นจะต้องไม่เป็นตัวผู้ถูกใส่ความเอง บุคคลที่สามนี้จะต้องเข้าใจในข้อความที่ใส่ความ จะสนใจการใส่ความนั้นหรือไม่ ผู้กระทำนั้นไม่อาจพินิจได้

4. และการใส่ความนั้นจะทำให้ผู้อื่นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชัง คำว่า “ชื่อเสียง” หมายความว่าค่าหรือราคาที่มีต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกันทางศีลธรรม หรือในทางสังคม การทำให้เสียชื่อเสียงหมายความว่าทำให้ค่าหรือราคาที่มีอยู่หมดไปหรือทำให้น้อยลงไป เช่น เขียนข่าวสังคมถึงรัฐมนตรี ก. พาเสมียนสาวเข้าโมเต็ลหรือกล่าวหานายอำเภอ ข. ชอบเป็นชู้กับเมียลูกน้อง

องค์ประกอบภายใน

การทำโดยเจตนา การกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาทนั้น ผู้กระทำความผิดต้องมีเจตนาที่จะโดยรู้ถึงข้อเท็จจริงที่จะทำให้ผู้ถูกกระทำนั้นต้องเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นถูกเกลียดชัง การกระทำโดยเจตนาหมายถึง การกระทำโดยรู้สำนึกในการที่กระทำในขณะเดียวกันผู้กระทำนั้นประสงค์ต่อผล หรือยอมเสี่ยงเห็นผลของการกระทำนั้น

หลักการพิจารณาของศาลในคดีหมิ่นประมาท ศาลต้องพิจารณาจากข้อความทั้งหมดที่ปรากฏในคำฟ้องของโจทก์ จะหยิบยกมาพิจารณาแต่เฉพาะตอนใดตอนหนึ่งไม่ได้ เพราะข้อความทั้งเรื่องเกี่ยวโยงสัมพันธ์กัน แสดงให้เห็นความหนักเบา และความอันแท้จริงของข้อความที่กล่าวแล้ว

ใส่ความผู้ตายถือว่ามีความผิดฐานหมิ่นประมาท

มาตรา 327 ผู้ใดใส่ความผู้ตายต่อบุคคลที่สามและการใส่ความนั้นน่าจะเป็นเหตุให้บิดา มารดา คู่สมรส หรือบุตรของผู้ตายเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชัง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท ต้องระวางโทษดังบัญญัติไว้ในมาตรา 326 นั้น

มาตรานี้เป็นการใส่ความผู้ตาย แต่การกระทำนั้นเป็นเหตุให้บิดา มารดา คู่สมรส หรือบุตรของผู้ตายเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นถูกเกลียดชัง ซึ่งต่างกับมาตรา 326 ผู้ถูกหมิ่นประมาทยังมีชีวิตอยู่ขณะที่ถูกใส่ความ ถ้าผู้เสียหายในความผิดฐานหมิ่นประมาทตายเสียก่อนร้องทุกข์ให้ถือว่าบิดา มารดา คู่สมรส หรือบุตรของผู้เสียหาย (ผู้ถูกหมิ่นประมาท) ร้องทุกข์ได้ และให้ถือว่าเป็นผู้เสียหาย ความจริงผู้ตายสิ้นสภาพบุคคลภายหลังที่ตายไปแล้วตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่ตามประมวลกฎหมายอาญาได้นำเอาคนที่ตายไปแล้วมาเป็นองค์ประกอบของความผิด โดยอาศัยหลักประเพณีของไทย ว่าแม้หมิ่นประมาทผู้ที่ตายไปแล้วก็ตาม แต่บุคคลที่มีชีวิตอยู่อาจเสียชื่อเสียงได้

การโฆษณาใส่ความ

มาตรา 328 ถ้าความผิดฐานหมิ่นประมาทได้กระทำการโฆษณาด้วยเอกสารภาพวาดภาพระบายสี ภาพยนตร์ ภาพหรือตัวอักษรที่ทำให้ปรากฏด้วยวิธีใด แผ่นเสียงหรือสิ่งบันทึกเสียง อย่างอื่นกระทำการโดยการกระจายเสียง หรือโดยกระทำการป่าวประกาศด้วยวิธีอื่นใด ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

การโฆษณา หมายถึง กระทำการให้มีการแพร่หลาย เช่น หนังสือพิมพ์เสนอข่าวไปสู่สาธารณชน การแพร่ภาพและเสียงของสถานีวิทยุโทรทัศน์

การป่าวประกาศด้วยวิธีอื่นใด หมายถึง ประกาศต่อหน้าประชาชน เช่น พูดด้วยเครื่องขยายเสียงต่อหน้าประชาชน 1000 คน ที่ท้องสนามหลวง

มาตรานี้ ถือเป็นเหตุเพิ่มโทษหากมีการกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาทเกิดขึ้นตามมาตรา 326 กรณีสื่อมวลชนมีหน้าที่ในการรายงานข่าว และวิพากษ์วิจารณ์ข้อความแพร่หลายไปสู่สาธารณชนบางครั้งอาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลที่กล่าวถึงได้ หากสื่อมวลชนมีความผิดตามข้อกล่าวหาต้องรับผิดชอบตามมาตรา 326, 328 เป็นเหตุเพิ่มโทษ เพราะมีการโฆษณาใส่ความโดยวิธีหนึ่งวิธีใดตามมาตรา 328 บทลงโทษจึงหนักกว่ามาตรา 326

การแสดงความคิดเห็นโดยสุจริต กฎหมายถือว่าไม่มีความผิดฐานหมิ่นประมาท

มาตรา 329 ผู้ใดแสดงความคิดเห็นหรือข้อความใดโดยสุจริต

1. เพื่อความชอบธรรม ป้องกันตนหรือป้องกันส่วนได้เสียเกี่ยวกับตนตามคลองธรรม
2. ในฐานะเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติการตามหน้าที่
3. ดิชมด้วยความเป็นธรรม ซึ่งบุคคลหรือสิ่งใดอันเป็นวิสัยของประชาชนย่อมกระทำ
4. ในการแจ้งข่าวด้วยความเป็นธรรมเรื่องการดำเนินการอันเปิดเผยศาล หรือในการประชุม

ผู้นั้นไม่มีความผิดฐานหมิ่นประมาท

มาตรานี้เป็นบทบัญญัติที่ได้รับการยกเว้นการแสดงความคิดเห็น หรือข้อความใดที่กระทำการโดยการสุจริตผู้นั้นไม่ต้องมีความผิดตามกฎหมาย คือ เชื่อหรือเห็นว่าความคิดเห็น หรือข้อความนั้นถูกต้องเป็นความจริงดังที่เข้าใจโดยสุจริต การกระทำนั้นย่อมไม่ถือว่ามีความผิดฐานหมิ่นประมาท

ดังนั้นหากผู้ใดแสดงความคิดเห็นหรือข้อความใดโดยสุจริตในสี่ประการ กฎหมายถือว่าผู้นั้นจะไม่มีผิดฐานหมิ่นประมาทดังจะกล่าวดังต่อไปนี้

1. เพื่อความชอบธรรม ป้องกันตนหรือป้องกันส่วนได้เสียเกี่ยวกับตนตามคลองธรรม

ความชอบธรรม หมายถึง ความถูกต้องบนพื้นฐานความคิดของสามัญชนทั่วไป และกล่าวเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสื่อมเสียแก่ผู้นั้นได้

ส่วนได้เสีย ด้านใดด้านหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นชื่อเสียง เกียรติยศ เศรษฐกิจ การค้าและคำว่า
คลองธรรม คือไม่ขัดต่อกฎหมายหรือศีลธรรม มิฉะนั้นจะกลายเป็นอ้างความชอบธรรม
หรือส่วนได้เสียกันฟุ่มเฟือย

ตัวอย่างเช่น

หนังสือพิมพ์ลงรูปจำเลยรัฐมนตรีมหาดไทยรวมอยู่ในพวกอาชญากร ทำให้เข้าใจว่าเป็น
บุคคลประเภทเดียวกัน จำเลยมีสิทธิตอบโต้โดยสุจริต จำเลยกล่าวว่า โจทก์เป็นบรรณาธิการ
เลวทรามต่ำช้ามาก ไอ้คนปัญญาทึบ ไม่เป็นหมิ่นประมาทตามมาตรา 329(1) ไม่เป็นความผิดตาม
มาตรา 326 , มาตรา 393

2.ในฐานะเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติงานตามหน้าที่ เพื่อเป็นการคุ้มครองเจ้าพนักงานที่ปฏิบัติ
ตามหน้าที่โดยสุจริต แม้จะเป็นการระบุชื่อให้บุคคลนั้นอาจเสียชื่อเสียงหรืออาจถูกดูหมิ่นหรือ
อาจถูกเกลียดชัง

3.ติชมด้วยความเป็นธรรม ซึ่งบุคคลหรือสิ่งใดอันเป็นวิสัยของประชาชนย่อมกระทำ
การแสดงความคิดเห็นหรือข้อความอันใดตามอนุมาตรานี้ สิ่งสำคัญคือ ผู้พูดหรือผู้เขียนจะต้อง
คำนึงถึงความถูกต้อง เทียงธรรม และความสมควรบนพื้นฐานความรู้สึกรู้ใจของคนทั่วไป

4.ในการแจ้งข่าวด้วยความเป็นธรรม เรื่องการดำเนินการอันเปิดเผยศาล หรือในการประชุม
ปกติการพิจารณาคดีในศาลจะกระทำโดยเปิดเผย คดีใดที่ประชาชนให้ความสนใจ
สื่อมวลชนมีหน้าที่ให้ข้อมูลข่าวสารซึ่งข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์ใดๆแห่งคดีไปจนกระทั่งการ
พิจารณาลิ้นสุด แต่บางกรณีศาลจะมีคำสั่งมิให้ประชาชนรวมถึงสื่อมวลชนเข้าฟังการพิจารณาหรือ
ห้ามมิให้มีการเปิดเผยซึ่งข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์ใดๆ หากฝ่าฝืนอาจมีความผิดฐานละเมิดอำนาจ
ศาลได้

ส่วนการดำเนินการอันเปิดเผยในการประชุมนั้น หมายถึง การประชุมที่มีลักษณะเปิดเผยที่
ประชาชนมีโอกาสเข้าฟังได้หรือการสัมมนาทางวิชาการ การอภิปราย การโต้เถียง การประชุมของ
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หลักสำคัญคือ ต้องเป็นการประชุมอันเปิดเผยที่ประชาชน ผู้สนใจเข้ารับ
ฟังได้ไม่ใช่เป็นการประชุมกันภายในเฉพาะกลุ่มบุคคล เช่น การประชุมผู้ถือหุ้นของบริษัท การ
รายงานการประชุมตรงตามข้อเท็จจริงด้วยความเที่ยงธรรม ผู้รายงานจะได้รับความคุ้มครองตาม
มาตรา 330 เว้นแต่ผู้กล่าวหรือผู้พูดหากมีการพาดพิงถึงใครที่ก่อให้เกิดความรู้สึกดูหมิ่น หรือเกลียดชัง
ได้ อาจมีความผิดฐานหมิ่นประมาท

หมิ่นประมาทแต่ไม่ต้องรับโทษ

มาตรา 330 ในกรณีหมิ่นประมาท ถ้าผู้ถูกหาว่ากระทำความผิดพิสูจน์ได้ว่าข้อหาที่ว่าเป็น
หมิ่นประมาทนั้นเป็นความจริง ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษ

แต่ห้ามมิให้พิสูจน์ ถ้าข้อหาที่ว่าเป็นหมิ่นประมาทนั้นเป็นการใส่ความในเรื่องส่วนตัวและการพิสูจน์จะไม่เป็นประโยชน์แก่ประชาชน

กรณีความผิดหมิ่นประมาทนั้น หากผู้ถูกหาว่ากระทำความผิดต้องพิสูจน์ให้ได้ว่าจริงว่า ข้อหาว่าหมิ่นประมาทนั้นเป็นความจริง ผู้นั้นก็ไม่ต้องรับโทษ แต่ยังถือว่ามีความผิดอยู่ อย่างไรก็ตามมาตรา 330 วรรคสองมีข้อห้ามมิให้มีการพิสูจน์ ถ้าหากว่าข้อกล่าวหาหมิ่นประมาทนั้นเป็นการใส่ความในเรื่องส่วนตัว และการพิสูจน์ดังกล่าวไม่เป็นประโยชน์แก่ประชาชนโดยรวม

เรื่องส่วนตัว ไม่เกี่ยวกับหน้าที่การงาน เช่น รมต.กระทรวงมหาดไทยชอบเล่นกอล์ฟเป็นชู้กับแคตตีเมียวบ้าน

เป็นประโยชน์แก่ประชาชน ประชาชนได้ประโยชน์จากการพูดหรือการเขียนหลังจากรับรู้เรื่องราวที่เกิดขึ้น

ทั้งนี้ เพราะความผิดฐานหมิ่นประมาทนั้นมีหลักอยู่ว่า “**ยิ่งจริง ยิ่งประมาท**” แม้การพิสูจน์จะเป็นประโยชน์แก่ส่วนรวมก็ตามที่ ผู้กระทำความผิดฐานหมิ่นประมาทถือว่ายังมีความผิดอยู่ เพียงแต่กฎหมายมีข้อยกเว้นว่า “**ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษ**” เท่านั้นเอง

ตัวอย่างเช่น

หนังสือพิมพ์ รายงานข่าวว่า พระครู ก. วัดแห่งหนึ่งเสพเมณูกับสีกา ข. ในกฏเป็นประจำชาวบ้านจะได้เลิกนับถือ ดำรวจจะได้จับพระครู ก. คัก เพื่อป้องกันไม่ให้พุทธศาสนาฉวมอง

ความผิดฐานหมิ่นประมาทเป็นความผิดที่ยอมความกันได้

มาตรา 333 ความผิดในหมวดนี้เป็นความผิดอันยอมความได้

เนื่องจากความผิดฐานหมิ่นประมาทนั้นเป็นเรื่องความผิดส่วนตัว หากคู่ความสามารถทำความเข้าใจและมีการยอมรับผิดกันได้ ก็จะนำความเข้าใจและความสงบมาสู่สังคม ดังนั้นมาตรานี้จึงบัญญัติขึ้นเพื่อให้มีการยอมความกันได้ ไม่ว่าจะมีการยอมความกันในศาลหรือนอกศาล

อย่างไรก็ตามในเรื่องของอายุความ ถ้าหากผู้เสียหายมิได้ร้องทุกข์ภายในสามเดือนนับแต่วันที่อยู่รู้เรื่องความผิด และรู้ตัวผู้ที่กระทำความผิดเป็นอันขาดอายุความฟ้องร้อง

เนื่องจากความผิดส่วนตัว เจตนาของกฎหมายไม่ต้องการที่จะให้มีการค่าความกันยึดเชื้อจึงเปิดโอกาสให้คู่ความตกลงกันเวลาใดก็ได้ก่อนที่คดีหมิ่นประมาทจะถึงที่สุด นั่นคือหากมีการฟ้องร้องคดีขึ้นสู่ศาล เนื่องจากคดีความผิดส่วนตัวนั้นจะถอนฟ้องหรือยอมความในเวลาใดก่อนคดีถึงที่สุดก็ได้ แต่ถ้าจำเลยคัดค้านให้ศาลยกคำร้องขอถอนฟ้องนั้นเสีย

อายุความหมิ่นประมาท

อายุความในการร้องร้องทุกข์สำหรับความผิดอันยอมความได้ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 96 มีกำหนดเวลาสามเดือนนับแต่วันที่อยู่รู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิดประกอบกันทั้งสองประการ

ความผิดฐานหมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงอาฆาตมาดร้ายต่อองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท และผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

ตามประมวลกฎหมายอาญาบัญญัติความผิดฐานหมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงอาฆาตมาดร้ายต่อองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท และผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ในมาตรา 112,133,134 ดังจะกล่าวต่อไปนี้

มาตรา 112 ผู้ใดหมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตมาดร้ายพระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงสิบห้าปี

เนื่องจากพระมหากษัตริย์เป็นสถาบันสูงสุดของประเทศเป็นที่เคารพของปวงชนทั้งประเทศใครจะล่วงละเมิดมิได้ ผู้ใดจะกล่าวหาหรือฟ้องร้องพระมหากษัตริย์ในทางใดๆได้ (กฎหมายรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2540 มาตรา8) และถือว่าอยู่นอกเหนือจากการวิพากษ์วิจารณ์หรือการติชมใดๆทั้งสิ้น ทั้งนี้รวมทั้งพระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ซึ่งถือว่าเป็นส่วนสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ที่ผู้ใดจะล่วงละเมิดมิได้เช่นกัน ประมวลกฎหมายอาญาจึงได้บัญญัติไว้เป็นบทเฉพาะว่าด้วยความผิดต่อพระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท และผู้สำเร็จ

ตัวอย่างข่าวหมิ่นประมาท

""ลิซ่า"" ฟ้อง FHM หมิ่นประมาท ""19 ลีลาเล่นกลบนเตียง

ลิซ่า ไปรพิศ ดารา-มายากลสาวแสนสวย หลังน้ำตาฟ้องนิตยสารดัง FHM ทวงศักดิ์ศรีความเป็นผู้หญิง หลังมีข้อความ “เล่นกลบนเตียง Be a magician in bed นิกออกใหม่ว่า ถ้าน้องลิซ่าอยู่บนเตียง...คุณจะเริ่มตันยังไงดี FHM ภูมิใจเสนอ 19 ลีลากับสุดยอดนักมายากลที่ขอรับรองว่า สาวของคุณต้องเสียชานจนไม่อยากคลานลงจากเตียงทีเดียว” ตีแพร่ไปทั่ว ทำเอาดาราสาวถึงกับอึ้งข้อความจงใจใส่ความให้ร้ายสุดๆ ทำให้คนอื่นถูกเกลียดชัง ฟ้องานมายากลทำมาหลายสิบปี หากทำบนเตียงคงรวยไปนานแล้ว ขณะที่เจ้าของนิตยสารดัง ปฏิเสธทุกข้อกล่าวหา ศาลนัดสืบพยานโจทก์ มิ.ย.ปีหน้า

นิตยสารดัง FHM ถูกนักมายากล-ดาราสาวแสนสวย “ลิซ่า ไปรพิศ” ฟ้องฐานหมิ่นประมาท หลังมีข้อความในหนังสือเจตนาทำให้ดาราสาวเสื่อมเสีย “เล่นกลบนเตียง Be a magician in bed นิกออกใหม่ว่า ถ้าน้องลิซ่าอยู่บนเตียง...คุณจะเริ่มตันยังไงดี FHM ภูมิใจเสนอ 19 ลีลากับสุดยอดนักมายากลที่ขอรับรองว่า สาวของคุณต้องเสียชานจนไม่อยากคลานลงจากเตียงทีเดียว” เจ้าตัวประกาศทั้งน้ำตาขอทวงศักดิ์ศรีลูกผู้หญิงคืน อาชีพมายากลทำมานานหลายสิบปี หากไปเล่นบนเตียงคงจะรวยไปนานแล้ว ขอแค่ให้แก้ข่าวทำหนังสือขอโทษ แต่เจ้าของหนังสือ ยังปฏิเสธเสียงแข็ง ศาลนัดสืบต้นเดือน มิ.ย.ปีหน้า

ที่ห้องพิจารณาคดี 608 ศาลอาญา ถนนรัชดาภิเษก เมื่อเวลา 10.00 น. วันที่ 19 ธ.ค. ศาลนัดแถลงเปิดคดีและสอบคำให้การจำเลยในคดีที่น.ส.อุมะ ไพบูลย์พันธ์ หรือลิซ่า ไปรพิศ อายุ 29 ปี ดารานักแสดง-นักมายากลสาวชื่อดัง เป็นโจทก์ยื่นฟ้อง ผู้บริหารและผู้จัดการนิตยสารเอฟเอชเอ็ม (FHM) ประกอบด้วย ดร.ปกรณ์ ดันศิริ บรรณาธิการ, บริษัทอินส์ไพร์ เอ็นเตอร์เทนเมนต์ จำกัด ผู้ผลิตและจัดหน่าย, นายวิลักษณ์ โหลทอง , นายวรรณศร โหลทอง , นายพงษ์ศักดิ์ ผลอนันต์ , นายยอดชาย ชันชะวณะ และนายसानิด

บูรณวิทยานนท์ กรรมการบริษัทฯ เป็นจำเลยที่ 1-7 ในความผิดฐานหมิ่นประมาทด้วยการโฆษณา

ตามฟ้องว่า เมื่อเดือนมี.ค. 48 บริษัทอินสไพร์ ฯ ผู้ผลิตและจัดจำหน่ายนิตยสาร FHM ได้ตีพิมพ์ภาพโป๊เปลือยของโจทก์ และลงข้อความอันเป็นการโฆษณาที่หมิ่นประมาทว่า “เล่นกลบนเตียง Be a magician in bed “นี่ออกใหม่ว่า ถ้าน้องลิซ่าอยู่บนเตียง...คุณ จะเริ่มต้นยังไงดี FHM ภูมิใจเสนอ 19 ลีลารักกับสุดยอดนักมายากลที่ขอรับรองว่า สาว ของคุณต้องเสียวชานจนไม่อยากคลานลงจากเตียงทีเดียว” ซึ่งข้อความดังกล่าว ถือว่า เป็นการจงใจใส่ความโจทก์ให้ได้รับความเสียหายต่อชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น เกลียดชัง มี ผลกระทบต่อหน้าที่การงาน

คดีนี้ศาลได้ไต่สวนมูลฟ้องโจทก์แล้วเห็นว่าคดีมีมูลให้ประทับรับฟ้องคดีไว้ อย่างไรก็ตาม ศาลสอบคำให้การจำเลยทั้งหมดแล้วจำเลยให้การปฏิเสธ ทนายฝ่ายโจทก์จึงแถลง ต่อศาลว่าจะนำพยานเข้าเบิกความ 10 ปาก ส่วนทนายฝ่ายจำเลยแถลงว่าจะนำพยานเบิก ความ 9 ปาก ศาลนัดสืบพยานโจทก์ครั้งแรกวันที่ 2 มิ.ย. 49 เวลา 09.00 น.

ลิซ่า ปรปพิศ กล่าวด้วยน้ำเสียงเคร่งเครียดว่า ตนมาฟ้องเพื่อต้องการเรียกร้อง ศักดิ์ศรี เพราะทำงานเป็นนักมายากลสิ่งสมชื่อเสียงมานาน ไม่ใช่แค่ปีสองปี เล่น มาตั้งแต่เด็ก ไม่เคยไปเล่นมายากลบนเตียงตามที่นิตยสารเล่มนี้กล่าวอ้าง ทุก วันนี้ยังโง่งมว่าทำไมไม่เคยโง่งมเตียง อีกทั้งพวกผู้ชายที่เข้าใจว่าตนให้ทำ 19 ลีลา นั้น ตนก็ไม่รู้เรื่องท่าทางลีลาทั้ง 19 ลีลาละเลย เมื่ออ่านไปแล้วก็ไม่อยากจะทำ ซึ่งถ้าตน ทำแบบนั้นจริงๆคงจะรวบไปแล้ว หลังจากนิตยสารเล่มนี้วางแผนจำหน่ายได้ทำให้ตน เสื่อมเสียชื่อเสียงเป็นอย่างมาก และยังส่งผลกระทบต่องานการแสดงด้วย

ที่ผ่านมาฝ่ายจำเลยไม่เคยติดต่อมาเลย หากจะขอเจรจาไกล่เกลี่ยก็พร้อมที่จะเจรจา ด้วย เพียงแต่ต้องการให้ตีพิมพ์ข้อความขอโทษ และแก้ข่าวให้ ตอนนี้ซ้ำถูกพวกโรคจิต ที่โทรมารบกวนตลอดเวลา แล้วซ้ำยังเป็นอาจารย์สอนมายากลเด็กๆ ด้วย ทำให้เสีย ภาพพจน์เป็นอย่างมาก นอกจากนี้ซ้ำยังเคยโดนพ่อค้าขายของในตลาดพูดแซวเล่นๆว่า “ไปเล่นกลบนเตียงแล้วหรือ” จนหวิดเกิดมีเรื่องราวกับน้องชายที่มาด้วยกัน จึงอยากให้ ประชาชนรับทราบว่าตัวเองไม่ได้เป็นคนแบบนั้น ส่วนรูปที่นำมาลงประกอบนั้นก็ไม่ใช่ภาพ ว่าไปเอามาจากไหน แต่ยืนยันว่าตัวเองไม่ได้เล่นกลบนเตียงตามที่โฆษณาว่า” ลิซ่า กล่าว ด้วยน้ำเสียงสิ้นเครียดพร้อมน้ำตาคลอเบ้า

นายอุทร พุทธสิมมา ทนายความของลิซ่า กล่าวว่า ลูกความของตนได้ยื่นฟ้องคดีอาญา แต่ยังไม่ได้ฟ้องคดีแพ่งเพื่อเรียกค่าเสียหาย คงต้องมีการปรึกษากับลิซ่าอีกครั้ง หากจำเลยขอเจรจาไกล่เกลี่ยหรือขอขมา ทางลิซ่าก็อาจไม่ยื่นฟ้องแพ่งต่อ แต่ว่าวันนี้ ศาลสอบคำให้การจำเลยทั้งหมดแล้วพวกจำเลยยังคงให้การปฏิเสธ และไม่ขอไกล่ เกลี่ยแต่อย่างใด ศาลจึงนัดสืบพยานโจทก์วันที่ โดยลิซ่าจะเข้าเบิกความเป็นพยาน โจทก์ปากแรกตามศาลนัด

ที่มาจากหนังสือพิมพ์ **เดลินิวส์**

บรรณานุกรม

พิศิษฐ์ ขวาลาววัช. (2544) กฎหมายและจริยธรรมสื่อสารมวลชน กรุงเทพฯ : ดับเบิ้ลนาย พรินต์ติ้ง.

สุโขทัยธรรมมาธิราช,มหาวิทยาลัย. (2531) เอกสารการสอนชุดวิชากฎหมายและจริยธรรม

สื่อสารมวลชน หน่วยที่ 1-7. นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช .

เอกสารประกอบการเรียนการสอนวิชา 140-302 กฎหมายและจริยธรรมสื่อสารมวลชน
สัปดาห์ที่ 4

บทที่ 3 (ต่อ)

ความผิดเกี่ยวกับชื่อเสียง ดูหมิ่น ความมั่นคงของรัฐ และศาสนา

ความผิดฐานดูหมิ่น

ประมวลกฎหมายอาญา แยกความรับผิดฐานดูหมิ่นเป็นความผิดฐานดูหมิ่นบุคคลทั่วไปมาตรา 393 ดูหมิ่นเจ้าพนักงาน มาตรา 136 ดูหมิ่นศาลและผู้พิพากษา มาตรา 198

ดูหมิ่นบุคคลทั่วไป

มาตรา 393 บัญญัติความผิดฐานดูหมิ่นไว้ว่า “ผู้ใดดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณาต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

ความผิดฐานดูหมิ่นต่างกับความผิดฐานหมิ่นประมาทอย่างไร

ความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่นต่างกับการหมิ่นประมาทคือการดูหมิ่นไม่ใช่เป็นการใส่ความผู้อื่นแต่เป็นการดูถูกเหยียดหยาม ทำให้้อับอายขายหน้า สบประมาทหรือคำ หรือ “เทศมนตรีเมืองนี้ยังกะลิงกะถ่าง”

การดูหมิ่นไม่จำเป็นต้องกล่าวต่อบุคคลที่สามเหมือนกับการหมิ่นประมาทเป็นการดูหมิ่นซึ่งหน้าแต่มิได้หมายความว่าต้องกล่าวต่อหน้าเสมอไป หากผู้ถูกดูหมิ่นหรือผู้เสียหายได้ยินเสียงคำออกมาจากห้อง แม้ไม่เห็นตัวผู้กล่าวก็ถือว่าเป็นการกล่าวซึ่งหน้าเช่นกัน

การดูหมิ่นด้วยการโฆษณา หมายถึงการทำให้มีการแพร่หลายทราบถึงบุคคลอื่นด้วย

ความผิดฐานดูหมิ่น ถ้าเป็นการกล่าวด้วยวาจา ต้องเป็นการกล่าวซึ่งหน้า เมื่อปรากฏว่าใจทักมิได้อยู่ในที่เกิดเหตุจึงมิใช่กล่าวซึ่งหน้า ไม่ผิดฐานดูหมิ่นตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 393 (ฎีกา 256/2509 หน้า 1975)

คำว่า “อัสดีว์เดียวตบเสียนี่” เป็นการดูหมิ่นตามมาตรา 393 (ฎีกา 2220/2516 หน้า 2768)

คำว่า “มารศาสนา” หมายความว่าถึงบุคคลผู้จิตใจบาปหยาบเข้า คอยกีดกันไม่ให้ผู้อื่นทำบุญและกีดกันบุญกุศลที่จะมาถึงตนซึ่งเป็นบุคคลประเภทที่สาธารณชนย่อมรังเกียจที่จะคบหาสมาคมด้วยเมื่อจำเลยพูดว่าผู้เสียหายด้วยถ้อยคำดังกล่าวต่อหน้าผู้เสียหายและผู้อื่น ย่อมทำให้ผู้เสียหายถูกดูถูกเหยียดหยามทำให้ได้รับความอับอาย จำเลยมีความผิดฐานด่าซึ่งหน้าตาม ป.อ.ม. 393 ทั้งเป็นถ้อยคำที่สามัญชนฟังแล้ว ย่อมเข้าใจ

ด้วยตัวเองว่ามีความหมายดังกล่าว จึงเป็นข้อเท็จจริงที่รู้กันอยู่ทั่วไป โจทก์ไม่ต้องนำเสนออธิบายความหมายอีก (ฎีกา 3226/2525 หน้า 2334)

คูหมื่นเจ้าพนักงานและคูหมื่นศาลหรือผู้พิพากษา

ความผิดฐานคูหมื่นเจ้าพนักงานและคูหมื่นศาลหรือผู้พิพากษา ดังนี้

มาตรา 136 ผู้ใดคูหมื่นเจ้าพนักงาน ซึ่งกระทำการตามหน้าที่หรือเพราะได้กระทำการตามหน้าที่ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
เช่น เขียนวิจารณ์สารวัตรตำรวจจราจรว่า “ตำรวจโง่ ปล่อยให้รถติดเป็นชั่วโมง”

มาตรา 198 ผู้ใดคูหมื่นศาลหรือผู้พิพากษา ในการพิจารณาหรือพิพากษาคดีหรือกระทำการขัดขวาง การพิจารณาหรือพิพากษาของศาลต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงเจ็ดปี หรือปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงหนึ่งหมื่นสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

การกระทำที่เข้าข่ายคูหมื่นในการพิจารณาคดี หรือพิพากษาคดี ได้แก่การกระทำการคูหมื่นที่ทำให้คุณค่าในการใช้อำนาจของศาลเพื่อการพิจารณาหรือพิพากษาคดีลดคุณค่าไป เช่น กล่าวหาผู้พิพากษาลำเอียง วิจารณ์คำพิพากษาคัดสินของศาลว่าเป็น โดยมิชอบ หรือพิจารณารวบรัดจนกระทั่งจำเลยต้องติดคุก อะไรทำนองนี้

ทั้งนี้ การพิจารณาคดีของศาลหรือผู้พิพากษา ถือเป็นที่สุด แม้สื่อมวลชนจะเห็นด้วยหรือไม่ก็ตาม ก็ต้องรายงานตามนั้น ห้ามใส่ความคิดเห็นใดๆลงไปทั้งสิ้น

ความผิดต่อความมั่นคงของรัฐภายในราชอาณาจักร

บุคคลใดหรือสื่อมวลชน อาจกระทำการใดๆ ซึ่งถือเป็นความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐภายในราชอาณาจักร หากได้กระทำการด้วยวิธีการที่บัญญัติไว้มาตรา 116 ดังนี้

มาตรา 116 ผู้ใดกระทำความผิดให้ปรากฏแก่ประชาชน อันมิใช่เป็นการกระทำภายในความมุ่งหมายแห่งรัฐธรรมนูญหรือมิใช่เพื่อแสดงความเห็นหรือตีความโดยสุจริต ถ้าได้กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งดังกล่าวต่อไปนี้

1. เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในกฎหมายแผ่นดินหรือรัฐบาล โดยใช้กำลังข่มขืนใจหรือใช้กำลังประทุษร้าย เช่น มีการออกแถลงการณ์ให้ชาวมุสลิมสี่จังหวัดภาคใต้เรียกร้องให้รัฐบาลแยกออกเป็นรัฐอิสระ หากใครไม่ยินยอมต้องถูกทำร้าย หรือถูกฆ่า

2.เพื่อให้เกิดความปั่นป่วน หรือกระด้างกระเดื่องในหมู่ ปชช. ถึงขนาดที่จะก่อความไม่สงบขึ้นในราชอาณาจักร เช่น โฆษณาให้ชาวบ้านลุกฮือต่อต้านรัฐบาลโดยอ้างเหตุผลว่ารัฐบาลไม่มีความสามารถในการปกครอง มีแต่การทุจริตคอร์รัปชัน

3.เพื่อให้ ปชช. ล้วงละเมิดตามกฎหมายแผ่นดิน เช่น รายงานข่าวของนาย ก. ให้สัมภาษณ์ว่าขอให้ ปชช. ภาควัดเคเสียภาษีได้ เพราะรัฐบาลใช้งบประมาณแผ่นดินอย่างฟุ่มเฟือย

ให้ถือว่าผู้นั้นกระทำความผิด อันเป็นความผิดต่อความมั่นคงของรัฐบาลในราชอาณาจักร ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิดเจ็ดปี

ความผิดเกี่ยวกับศาสนา

มาตรา 206 ผู้ใดกระทำความผิดด้วยประการใดๆ แก้วัดหรือสถานที่เป็นที่เคารพในทางศาสนาของหมู่ชนใด อันเป็นการเหยียดหยามศาสนานั้น ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงเจ็ดปี หรือปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงหนึ่งหมื่นสี่พันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

สำหรับความคิดที่เกี่ยวกับศาสนาตามมาตรา 206 นั้น บัญญัติการกระทำความผิดไว้กว้างๆ คือ “ผู้ใดกระทำความผิดด้วยประการใดๆ” ไม่ว่าจะเป็นการกระทำความผิดด้วยวิธีใดก็ตาม เช่น ถ่ายภาพหรือถ่ายวิดีโอหรือถ่ายภาพยนตร์หรือตีพิมพ์ภาพหรือวิธีอื่นใด แก้วัดหรือสถานที่เป็นที่เคารพในทางศาสนาของหมู่ชนใดอันเป็นการเหยียดหยามศาสนา คือ ดูหมิ่นไม่เคารพแก่ศาสนาใดก็ได้ ไม่จำเป็นจะต้องศาสนาพุทธเสมอไป ที่สำคัญต้องเป็นศาสนาที่มีคนเคารพนับถือจะมากน้อยไม่สำคัญ

ความผิดมาตรานี้สื่อมวลชนไม่ว่าจะเป็นหนังสือพิมพ์ นิตยสาร วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ ภาพยนตร์ ควรพึงระมัดระวังอย่างยิ่ง หากมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น อาจเสียหายแก่พุทธศาสนา สังคมและประเทศชาติได้ เช่น ถ่ายภาพหญิงเปลือยยืนเท้าสะเอวข้างๆ พระพุทธรูป เป็นต้น

ข้อสังเกต

สำหรับความผิดเกี่ยวกับศาสนานั้น บทลงโทษวางไว้สูงมากถึงเจ็ดปี เพื่อเป็นการลงโทษผู้กระทำความผิดให้เด็ดขาด ระเบียบการถ่ายทำภาพยนตร์ ภาพที่ปรากฏทางหนังสือพิมพ์ นิตยสาร โททัศน์ที่มีฉากเกี่ยวกับวัดหรือสถานที่เคารพในทางศาสนา เช่น วัด โบสถ์ วิหาร พระพุทธรูป ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวาง ในทำนองเหยียดหยามไม่เคารพ มาตรานี้เปรียบเสมือนข้อบัญญัติทางศีลธรรมที่มีข้อห้ามและบทลงโทษทางกฎหมายอย่างรุนแรงแก่ผู้ไม่ปฏิบัติตาม

ความผิดฐานหมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงอาฆาตมาดร้ายสมเด็จพระสังฆราช

ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่2) พ.ศ.2535 มาตรา 16 ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา 44 ทวิ และมาตรา 44 ตรี แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505

มาตรา 44 ทวิ ผู้ใดหมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตมาดร้าย สมเด็จพระสังฆราช ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 44 ทริ ผู้ใดใส่ความคณะสงฆ์ หรือคณะสงฆ์อื่น อันอาจก่อให้เกิดความเสื่อมเสียหรือความแตกแยกต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ตัวอย่าง

ศาลให้ประกัน สนธิ หมิ่นเบี่ยงสูง

อัยการฟ้องแล้ว "สนธิ ลิ้มทองกุล" หมิ่นเบี่ยงสูง ทนายศาลให้ประกันวงเงิน 500,000 บาท

ที่ศาลอาญา ถ.รัชดาภิเษก เวลา 09.00 น.วันนี้ พนักงานอัยการฝ่ายคดีอาญา 10 ได้เป็นโจทก์ยื่นฟ้องนายสนธิ ลิ้มทองกุล อายุ 61 ปี แกนนำกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย เป็นจำเลย ในความผิดฐานหมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตมาดร้ายพระมหากษัตริย์ หรือพระราชินี ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 112

อัยการโจทก์ฟ้องสรุปว่าเมื่อวันที่ 20 ก.ค.51 เวลากลางคืน จำเลยได้ขึ้นปราศรัยบนเวทีของกลุ่มพันธมิตรฯ บริเวณสะพานมัจฉาวนรังสรรค์ โดยนำคำปราศรัยของ น.ส.ดารณี ชาญเชิงศิลป์ปะกุล หรือดา ตอร์ปิโด (จำเลยคดีดูหมิ่นสถาบัน ที่ศาลอาญาพิพากษาจำคุกแล้ว 18 ปี) ที่พูดบนเวทีปราศรัยสนามหลวง เมื่อวันที่ 18 ก.ค.51 ที่เป็นการพูดซึ่งมีถ้อยคำหมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตพระมหากษัตริย์ และราชินี มาพูดซ้ำ อันทำให้เสื่อมเสียพระเกียรติยศชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นเกลียดชัง การกระทำของจำเลยเป็นการกล่าวปราศรัยผ่านเครื่องการกระจายเสียง ท่ามกลางประชาชนที่มาฟังจำนวนหลายคน และมีการถ่ายทอดสดทางสถานีโทรทัศน์ ASTV และทางอินเทอร์เน็ต โดยผ่านทางเว็บไซต์ของ ASTV ด้วย

การกระทำของจำเลยเป็นความผิดต่อกฎหมาย และตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 มาตรา 8 ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 112 และคำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ฉบับที่ 41 ลงวันที่ 21 ต.ค.2519 ข้อ 1 ขอให้ศาลพิพากษาลงโทษจำเลยตามความผิด และขอให้ปรับโทษจำเลยต่อจากคดีหมายเลขดำที่ อ. 3323 /2550 ด้วย โดย พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร อดีตนายกรัฐมนตรี เป็นโจทก์ยื่นฟ้องนายสนธิ ฐานหมิ่นประมาท ซึ่งคดีอยู่ระหว่างการสืบพยานโจทก์

ศาลประทับรับคำฟ้องไว้เป็นคดีหมายเลขดำที่ อ.2066/2553 พร้อมทั้งสอบถามนายสนธิ ว่าเป็นบุคคลเดียวกับคดีหมายเลข อ.3323/2550 ซึ่งศาลนัดพร้อม เพื่อสอบคำให้การและตรวจพยานหลักฐานในวันที่ 16 ส.ค.นี้ เวลา 13.30 น.

นายสุวัตร อภัยศักดิ์ ทุนความ ยื่นคำร้องพร้อมหลักทรัพย์เป็นกรรมธรรม์ประกันอิสรภาพ มูลค่า 500,000 บาท ต่อมาศาลมีคำสั่งให้ประกันตัวนายสนธิ โดยตีราคาประกัน 500,000 บาท

.....

บรรณานุกรม

พิศิษฐ์ ขวาลาธวัช. (2544) กฎหมายและจริยธรรมสื่อสารมวลชน กรุงเทพฯ : ดับเบิ้ลนาย พรินติ้ง.
 สุโขทัยธรรมมาธิราช,มหาวิทยาลัย. (2531) เอกสารการสอนชุดวิชากฎหมายและจริยธรรม
 สื่อสารมวลชน หน่วยที่ 1-7. นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช .

เอกสารประกอบการเรียนการสอนวิชา 140-302 กฎหมายและจริยธรรมสื่อสารมวลชน
สัปดาห์ที่ 5

บทที่ 4

การละเมิด และการละเมิดอำนาจศาล

กฎหมายเกี่ยวกับการละเมิดและการละเมิดอำนาจศาล

การละเมิดสิทธิส่วนบุคคล

เรื่องดังกล่าวจะแยกให้เห็นว่าระหว่างการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลกับการละเมิดอำนาจศาล นั้นมีข้อแตกต่างกันทั้งในทางบัญญัติทางกฎหมาย และความหมายเพราะการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล นั้นขึ้นอยู่กับการใช้สิทธิเป็นสำคัญ หากสื่อสารมวลชนหรือบุคคลทุกคนกระทำการโดยสุจริตและ การใช้สิทธินั้นไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่นถือว่าเป็นการอันชอบด้วยกฎหมาย แต่ถ้า หากใช้สิทธิของตัวเองไม่ว่าจะโดยจงใจ หรือประมาทเลินเล่อทำให้บุคคลอื่นเสียหาย กฎหมายถึงมีความผิดฐานละเมิด ทั้งนี้เพราะสิทธิเป็นความชอบธรรมอันสูงสุด ที่บุคคลจะใช้ยันต่อบุคคลหรือ รัฐ เพื่อจูงจูงหมายในการคุ้มครอง และรักษาผลประโยชน์อันชอบธรรมในเมื่อสิทธินั้นถูกปฏิเสธ โดยบุคคลอื่นหรือแม้กระทั่งรัฐ ส่วนการละเมิดอำนาจศาลนั้นเป็นข้อห้ามหนังสือพิมพ์ หรือ สิ่งพิมพ์ และรวมถึงนิตยสารมิให้มีการโฆษณาอันก่อให้เกิดผลเสียหาย ถ้าฝ่าฝืนข้อห้าม มีความผิด ฐานละเมิดอำนาจศาล ศาลมีอำนาจจะลงโทษตามกฎหมาย อำนาจดังกล่าวครอบคลุมรวมไปถึง คู่ความ หรือบุคคลใดที่กระทำผิดฐานละเมิดอำนาจศาล

ละเมิด

ความรับผิดในกรณีละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มี 3 หมวด ตั้งแต่มาตรา 420 ถึงมาตรา 452 แต่ในที่นี้จะอธิบายเน้นเฉพาะหมวด 1 ว่าด้วยการรับผิดเพื่อละเมิด หมวด 2 ค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิด เฉพาะมาตราที่คิดว่าสำคัญและจำเป็นที่จะต้องรู้สำหรับนัก สื่อสารมวลชน ทั้งนี้เพราะการทำงานทางด้านนี้โอกาสที่จะไปล่วงละเมิดบุคคลอื่นมีบ่อยครั้ง และ ปัจจุบันสิทธิตามกฎหมายของบุคคลถูกละเมิดกันอยู่เนื่อง ๆ และผู้ถูกละเมิดเริ่มใช้สิทธิทางศาลมากขึ้นทุกวัน เพราะกฎหมาย ได้บัญญัติคุ้มครองไว้ หากผู้ใดกระทำการหรือละเว้นกระทำการอย่างใด อย่างหนึ่งให้บุคคลอื่นเสียหายบุคคลนั้นจะต้องรับผิดชอบ และความรับผิดชอบในทางละเมิดนั้น ในแง่กฎหมายถือว่าเป็นบ่อเกิดแห่งหนี้อย่างหนึ่ง ทั้ง ๆ ที่ก่อนที่จะมีการทำละเมิดให้เขาเสียหาย ผู้เสียหายหรือผู้ถูกละเมิดกับผู้ทำความเสียหาย หรือผู้ละเมิดไม่ได้มีพันธะหนี้สินต่อกัน ทั้งสองฝ่าย ต่างมีสภาพที่มีความเป็นอิสระแก่กันและกันไม่มีสิทธิที่จะบังคับผู้ใด จนกระทั่งมีการกระทำให้ บุคคลอื่นใดผิดกฎหมายให้เขาเสียหายนั้นแหละควรรับผิดชอบในทางละเมิดจึงเกิดขึ้น ก่อให้ผู้ทำ

การละเมิดมีหนึ่งที่จะต้องชำระดังกล่าว โดยมีการใช้ค่าเสียหายคือค่าสินไหมทดแทน เพื่อให้คุ้มกับค่าเสียหาย เช่น ถ้าหากทำให้ผู้ใดเสียหายแก่ชื่อเสียงเกียรติยศสาลก็จะสั่งให้บุคคลที่ก่อให้เกิดความเสียหายจัดการตามสมควรเพื่อให้ชื่อเสียงของผู้นั้นกลับคืนดี หรือให้ใช้ค่าเสียหายด้วย

โดยนัยนี้ ละเมิดจึงเป็นนิติเหตุที่เกิดขึ้นโดยอาศัยการกระทำที่เกี่ยวข้องของบุคคลชนิดที่เป็นการกระทำโดยปราศจากเจตนามุ่งผลในกฎหมาย แต่กฎหมายก็ยังบังคับให้เกิดผลเป็นสิทธิและหน้าที่ขึ้นได้ และกำหนดให้มีหน้าที่ต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน (มาตรา 420) กล่าวคือ ผลในกฎหมายที่จะต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่เขา ไม่ใช่สิ่งที่พึงปรารถนามุ่งหมายสำหรับผู้ทำละเมิดเลย แม้กระทั่งกฎหมาย ก็ยังบังคับให้เกิดสิทธิและหน้าที่ระหว่างผู้ที่ต้องบาดเจ็บเสียหาย และผู้ทำละเมิด

ความรับผิดเพื่อละเมิด

มาตรา 420 บัญญัติเกี่ยวกับความรับผิดเพื่อละเมิดว่า ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สิน หรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิดจำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น

คำว่า ผู้ใด ที่กระทำละเมิดได้นั้น ต้องเป็นการกระทำของมนุษย์หาใช่ของสัตว์ไม่ สัตว์จะก่อการละเมิดหาได้ไม่ ได้แต่ก่อให้เกิดความเสียหาย (มาตรา 433) เมื่อคำว่า “ผู้ใด” หมายถึงมนุษย์แล้ว จึงรวมถึงบุคคลทุกชนิด ไม่ว่าบุคคลบรรลุนิติภาวะแล้วหรือผู้เยาว์ บุคคลวิกลจริต

นอกจากนี้คำว่า “ผู้ใด” อาจหมายรวมถึงบุคคลที่ต้องรับผิดชอบในการกระทำของบุคคลอื่น หรือความเสียหายที่เกิดจากทรัพย์สินหรือสิ่งของด้วย ถ้าหากบุคคลที่ต้องรับผิดชอบนั้นมีการกระทำด้วย

ความรับผิดเพื่อการละเมิดประกอบด้วยข้อสำคัญอยู่ 4 ประการ คือ

1. กระทำโดยผิดกฎหมาย
2. กระทำโดยจงใจ หรือประมาทเลินเล่อ
3. ก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่น
4. และความเสียหายนั้นเป็นผลมาจากการกระทำของผู้ทำการละเมิด

1. **กระทำโดยผิดกฎหมาย** การกระทำความผิดทางอาญามีกฎหมายบัญญัติไว้โดยแจ้งชัด เช่น การลักทรัพย์ การปล้น แต่ความผิดฐานละเมิดนั้นไม่จำเป็นที่จะต้องมีความผิดทางอาญาเหมือนกับกฎหมายอาญา

การกระทำโดยผิดกฎหมายมาตรานี้มีความหมายว่า ถ้าการกระทำนั้นเป็นการล่วงละเมิดสิทธิโดยผิดหน้าที่ที่ต้องเคารพต่อสิทธินั้นเป็นการกระทำผิดกฎหมายในตัว ไม่ต้องมีกฎหมายบัญญัติว่าการกระทำผิดเช่นนั้นเป็นผิดกฎหมายอีกชั้นหนึ่ง คำว่า “ผิดกฎหมายในตัว” ศาลฎีกาได้กล่าวไว้ในคำพิพากษาฎีกาที่ 502/2497 ว่า “แต่ถ้าจำเลยรู้แล้วฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ที่เป็นการกระทำผิดกฎหมายในตัว” การกระทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายนี้ ผู้กระทำได้ไม่มีอำนาจกระทำ ถ้ามีอำนาจกระทำได้ไม่เป็นการกระทำผิดกฎหมาย

สื่อมวลชนแม้ว่าจะมีเสรีภาพในการเสนอข่าวและแสดงความคิดเห็นก็ตาม ย่อมหมายถึงว่าการใช้สิทธิเช่นนั้นต้องไม่เป็นการละเมิดในสิทธิของผู้อื่นให้เขาเสียหายแก่ชื่อเสียง เกียรติคุณ หรือ ก้าวล่วงในชีวิตส่วนตัวแม้จะเป็นเรื่องจริงก็ตาม ทั้งนี้เพราะสื่อมวลชนมีหน้าที่ต้องเคารพในสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดของบุคคลด้วย เช่น นำภาพผู้คนที่ดารา นักแสดง ถ่ายเล่นกันเองระหว่างเพื่อน ๆ นำไปตีพิมพ์ในหน้าหนังสือพิมพ์ เป็นต้น

สิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด ตามมาตรา 420 ต้องเป็นสิทธิที่มีตามกฎหมาย คือสิทธิที่มีกฎหมายรับรองคุ้มครอง ใครทำให้เสียหายแก่สิทธิเช่นนี้เป็นการผิดกฎหมายเหมือนกันหมด เพราะสิทธิที่มีอยู่ตามกฎหมาย บังคับแก่บุคคลได้ทั่วไป ไม่จำกัดเฉพาะคู่สัญญาดังสิทธิที่เกิดจากนิติกรรม เพียงแต่ว่า ชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สินก็เป็นสิทธิที่มีตามกฎหมายนั่นเอง เพราะมีกฎหมายคุ้มครองมิให้ใครทำอันตราย บุคคลอื่นจึงมีหน้าที่ต้องเคารพไม่ล่วงละเมิดสิทธิของเขา

สิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดนี้ อาจหมายถึงสิทธิส่วนตัว สิทธิในครอบครัว สิทธิในชื่อเสียง

การใช้เสรีภาพของสื่อมวลชนต้องระมัดระวังถึงความรับผิดชอบตามมาตรา 420 และ 423 โดยเฉพาะการก้าวล่วงถึงสิทธิส่วนตัวหรือความเป็นอยู่ส่วนตัวต้องระวังเป็นพิเศษ ไม่ว่าบุคคลนั้นจะเป็นบุคคลธรรมดาหรือ บุคคลสาธารณะ(Public Figure) ก็ตาม

ดังนั้น แม้ว่าสื่อมวลชนจะอ้างสิทธิในการรับรู้หรือสิทธิในการแสวงหาข่าวสาร ก็ต้องระวังที่จะไม่ก้าวล่วงถึงสิทธิในชีวิตส่วนตัวของบุคคลอื่น ซึ่งเป็นสิทธิที่เหนือกว่าสิทธิเสรีภาพของสื่อมวลชน สื่อมวลชนต้องระวังกระแฉวิจารณ์และข้อถกเถียงระหว่าง การอยากรู้อยากเห็น ในเรื่องราวที่น่าสนใจ กับ การสอดรู้สอดเห็น ในชีวิตส่วนตัวของบุคคลอื่น

สิทธิส่วนตัวจึงเป็นสิทธิที่กฎหมายคุ้มครองป้องกันไม่ให้สื่อมวลชนนำไปแพร่หลายด้วยวิธีใดๆ ไปสู่สาธารณะอันเป็นการละเมิดหรือกระทบถึงสิทธิของผู้อื่น เว้นแต่มีการเผยแพร่โดย

ตัวเอง ผู้นั้นเอง หรือโดยความยินยอมของผู้นั้น **สื่อมวลชนจะใช้สิทธิและเสรีภาพได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น**

2. กระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ การที่ผู้ใดจงใจ หรือประมาทเลินเล่อ กระทำต่อบุคคลอื่นซึ่งอาจเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล การกระทำโดยจงใจตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ไม่ได้อธิบายไว้จึงต้องอาศัยการเทียบเคียงโดยพิจารณาจากประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 วรรคสอง คือกระทำการโดยเจตนาหมายถึง “กระทำโดยรู้สำนึกในการที่กระทำ และในขณะเดียวกันผู้กระทำประสงค์ต่อผลหรือย่อมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้น” แต่คำว่า “จงใจ” หรือ “เจตนา” ยังมีความหมายต่างกันอยู่ดี

กล่าวคือ คำว่า “จงใจ” คือการกระทำโดยรู้สำนึกถึงผลเสียหายที่จะเกิดจากการกระทำของตน ถ้ารู้การกระทำนั้นจะเกิดผลเสียหายแก่เขาแล้วก็ถือเป็น การกระทำโดยจงใจ ส่วนผลเสียหายจะเกิดขึ้นมากน้อยเพียงใดไม่สำคัญ แม้ผลเสียหายจะเกิดขึ้นมากกว่าที่เข้าใจ ถ้าทำได้โดยที่เข้าใจว่าจะมีผลเสียหายอยู่บ้างแล้ว แม้จะเล็กน้อยเพียงใด ก็เป็นการกระทำความเสียหายโดยจงใจอยู่นั่นเอง ทำโดยจงใจก็หมายความว่าความรวมถึงการกระทำ โดยรู้ข้อเท็จจริงที่ก่อให้เกิดความเสียหายนั้น และได้กระทำลงโดยรู้ข้อเท็จจริงเหล่านั้นอยู่แล้ว แม้ในใจจริง ผู้ทำไม่คิดว่าการที่จงใจกระทำลงไปนั้นจะเกิดความเสียหายก็เป็นการกระทำโดยจงใจเหมือนกันอันเป็นหลักวินิจฉัยการกระทำ โดยรู้สำนึกถึงผลเสียหายที่จะเกิดขึ้นดังกล่าวข้างต้น

ข้อต่างระหว่าง “จงใจ” กับ “เจตนา” เพราะเจตนาต้องมีความมุ่งหมายอันประสงค์ หรือเล็งเห็นผลที่เกิดขึ้นโดยเฉพาะ ส่วนจงใจไม่ต้องมุ่งหมายต่อผลอันใดเฉพาะเพียงแต่รู้ว่าจะเกิดความเสียหายแก่เขาเหล่านั้นก็พอ เช่น ในคดีอาญา ก มีปืนรู้ว่าหากยิงนาย ข ถูกที่สำคัญอาจตายหรือได้รับบาดเจ็บ วันหนึ่ง ก ไม่พอใจ ข จึงใช้ปืนยิง ข ตายคาที่เช่นนี้ถือว่า ก มีเจตนายิง ข และรู้ว่าผลจากการยิง ข นั้น ข จะตาย แต่ถ้า ก คิดจะตีหัว ข สัก 1 ที ในทางแพ่งหาก ก ตีหัว ข 1 ที เช่นนี้ถือเป็นการจงใจ ส่วนผลภายหลังตีหัว ข จะเป็นอย่างไรอีกเรื่องหนึ่ง

บทบาทของสื่อมวลชนมีหน้าที่ให้ข่าวสารและบ่อยครั้งมีการวิพากษ์วิจารณ์ปัญหาสังคมหรือเรื่องอื่นใด บางครั้งมีการกระทำการละเมิดสิทธิผู้อื่นในลักษณะของการกระทำที่เป็นการจงใจซึ่งอาจเกิดขึ้นได้ เช่น นักจัดรายการสถานีวิทยุกระจายเสียงรักษาดินแดน ในรายการ “ส่องสังคม” ผู้จัดรายการคือ นายสมชาย สุขใจ มีการพูดพาดพิงถึงนายประดิษฐ์ มหาสกุล ว่าเป็นผู้อำนวยการสร้างภาพยนตร์ที่มีชื่อเสียงคนหนึ่งตั้งใจไว้ว่า ภายในหนึ่งปีมุ้งมันที่จะสร้างนางสาวสดสวย ใจสรสวย นางเอกภาพยนตร์ในสังกัดให้ดังทะลุฟ้า นายประดิษฐ์ ได้ทำการปลุกปล้ำงานนางสาวสดสวยกำลังตั้งครรรค์อ่อน ๆ ได้สามเดือนแล้ว ชวนให้สงสัยว่า นายประดิษฐ์ ตั้งใจจะสร้างนางสาวสดสวยให้เป็นดาราที่มีชื่อเสียง หรือเพื่อนายประดิษฐ์เอง สาเหตุที่พูดเรื่องนี้เพราะนัก

จัดรายการคนนี้หมั่นให้นายประดิษฐ์เป็นการส่วนตัว และได้ยื่นข่าวหาหนุเกี่ยวกับเรื่องนี้จึงพูด
กระแนะกระแหนให้คนฟังอือฮาวิพากษ์วิจารณ์กันไป การกระทำความดังกล่าวย่อมนำความเสื่อมเสีย
ชื่อเสียงให้แก่บุคคลทั้งสองได้

กรณีที่ต้องใจ

การที่ผู้เช่าอยู่ในสถานที่เช่าต่อมาโดยตนไม่มีสิทธิจะอยู่โดยชอบด้วยกฎหมายแล้วถือเป็นละเมิดต่อผู้ให้เช่า เมื่อผู้ให้เช่าเอาลวดหนามมาปิดกั้นทางขึ้นลงทางด้านแม่น้ำเพื่อไม่ให้ผู้เช่าให้สถานที่ทางค่านั้น ผู้เช่าจะเรียกค่าเสียหาย เพราะเหตุที่ให้เช่าไม่ได้ เพราะความเสียหายนี้เกิดจากผลที่ผู้เช่าละเมิด (มีหมายเหตุท้ายฎีกา 238/2507 หน้า 410)

จำเลยใช้นามเมืองทองเป็นชื่อบริษัทเลียนชื่อโจทก์ใช้มานาน ทำให้โจทก์เสียหายเป็นการละเมิด ศาลให้ถอนชื่อและให้ค่าเสียหายตามความร้ายแรงแห่งละเมิด (ฎีกา 84/2521 หน้า 80)

อย่างไรก็ตาม การกระทำบางครั้งผู้กระทำโดยสุจริตและเข้าใจผิดในข้อเท็จจริงไม่ถือว่าเป็นการกระทำโดยจงใจ เพราะไม่อาจรู้ได้ว่าอาจเกิดผลเสียหายหรือไม่ก็ไม่ถือว่าเป็นการกระทำโดยจงใจ แต่อาจเข้าลักษณะประมาทเลินเล่อเป็นอีกเรื่องหนึ่ง

กระทำโดยสุจริต หลักกฎหมายให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า บุคคลทุกคนกระทำการโดยสุจริต (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 5) การใช้สิทธิเช่นเดียวกัน ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบุคคลทุกคนจะต้องกระทำโดยสุจริต (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 6)

ประมาทเลินเล่อ

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไม่ได้อธิบายความหมายไว้ จึงต้องอาศัยการเทียบเคียงโดยพิจารณาประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 วรรคสี่ “การกระทำโดยประมาท ได้แก่กระทำความผิดโดยมิใช่เจตนา แต่กระทำโดยปราศจากความระมัดระวัง ซึ่งบุคคล ในภาวะเช่นนั้นจักต้องมีตามวิสัย และพฤติการณ์ และผู้กระทำอาจใช้ความระมัดระวังเช่นว่านั้นได้ แต่หาได้ใช้เพียงพอไม่” ผู้ใดแม้ว่าหากไม่จงใจที่จะก่อให้เกิดการละเมิดให้ผู้อื่นเสียหาย แต่อาจกระทำการโดยมีการประมาทเลินเล่อได้ คือการไม่ใช้ความระมัดระวังตามสมควร ซึ่งบุคคลในภาวะเช่นนั้นจักต้องมีตามวิสัยและพฤติการณ์ จนกระทั่งก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่น เช่น ความระมัดระวังระหว่างผู้เยาว์กับบุคคลที่บรรลุนิติภาวะนั้น จะยิ่งหย่อนต่างกันหรือกฎหมายให้มีความระมัดระวังอย่างวิญญูชนตามมาตรา 323 วรรคสอง “ลูกหนี้จำต้องรักษาทรัพย์สินไว้ด้วยความระมัดระวัง อย่างวิญญูชนที่จะพึงสงวนทรัพย์สินของตนเองจนกว่าจะได้ส่งมอบทรัพย์สินนั้น” การพิจารณาถึงสภาพทางร่างกายว่าสมบูรณ์มากน้อยเพียงใด เช่น คนหนุ่มสาว ตาบอดหรือกายพิการ อย่างอื่น การใช้ความระมัดระวังย่อมจะให้เหมือนกับคนที่มิร่างกายปกติไม่ได้ ดังตัวอย่างที่กล่าวมาจะถูกนำมาพิจารณาในกรณีนี้ด้วย

หนังสือพิมพ์ต้องใช้ความระมัดระวังตามสมควรในการพาดหัวข่าว กล่าวคือ ข้อความใดที่ใช้พาดหัวข่าว ข้อเท็จจริงจะต้องสอดคล้องกับเนื้อหาข่าว เช่น พาดหัวข่าวว่า จัขนางสมศรีผู้บงการฆ่าเสีย ร้อยล้าน ซึ่งความจริงแล้ว นางสมศรีเป็นเพียง ผู้ต้องสงสัย ที่ตำรวจเชิญมาสอบสวนและปล่อยตัวไปในวันนั้น ทางตำรวจยังไม่ได้ออกหมายจับ หนังสือพิมพ์แก้ตัวว่าไม่มีเวลาตรวจสอบข้อเท็จจริงหาอาชญากรจับได้ไม่ เพราะยังรู้อยู่แล้วว่ามีความจำกัดในการเสนอข่าวจึงต้องทำงานแข่งกับเวลา ยังต้องเพิ่มความระมัดระวังให้มากกว่างานทั่วไป

3. ก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่น การที่บุคคลใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อทำต่อบุคคลอื่นจนกระทั่งก่อให้เกิดความเสียหายนั้นให้พิจารณา **“ทำต่อบุคคลอื่น”** นั้นหมายความว่า การที่มีการกระทำความผิดก่อให้เกิดผลเสียหายแต่เพียงอย่างเดียว หรือว่าหากงดเว้นการกระทำบางอย่างก่อให้เกิดผลเสียหายถือว่าเป็นการกระทำต่อบุคคลอื่นตามความหมายของมาตรานี้หรือไม่ เพื่อเป็นการวางหลักให้พิจารณาเทียบเคียงจากประมวลกฎหมายบัญญัติเกิดจากสัญญา หรือเกิดจากสัมพันธทางข้อเท็จจริงที่มีอยู่ระหว่างผู้ดลใจกับผู้เสียหายก็ได้ เช่น หน้าที่บิดาบรรดาต้องอุปการะเลี้ยงดูบุตร เทศบาลต้องบำรุงทางบกทางน้ำในเขตเทศบาลตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 ความหมายของการกระทำต่อบุคคลอื่นได้มีคำพิพากษาศาลฎีกาอธิบายว่า “การละเมิดนั้นเป็นประทุษกรรมกระทำต่อบุคคลต่อบุคคลโดยผิดกฎหมายด้วยอาการฝ่าฝืนต่อกฎหมายที่ห้ามไว้ หรือละเว้นไม่กระทำในสิ่งที่กฎหมายบัญญัติให้กระทำ หรือที่ตนมีตามกฎหมายจะต้องกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อการละเว้นไม่กระทำในสิ่งที่กฎหมายมิได้บัญญัติให้กระทำ หรือตนไม่มีหน้าที่ตามกฎหมายจะต้องกระทำ หาเป็นการละเมิดไม่” (ฎีกา 38/2496 หน้า 28)

การพิจารณาในการกระทำละเมิด หลังจากการพิจารณาถึงการกระทำที่ผิดกฎหมายต่อบุคคลอื่น ปัญหาที่จะพิจารณาต่อไปต้องคว่าถ้ามีการกระทำผิดกฎหมายแล้วความเสียหายเกิดขึ้นแล้วหรือยัง ถ้ายังก็ไม่ได้ถือว่าบุคคลนั้นกระทำการละเมิด *ความผิดเรื่องละเมิดจะเกิดขึ้นได้มีการจงใจหรือประมาทเลินเล่อทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหาย* จึงจะถือว่าละเมิดเกิดขึ้น *ส่วนจะเสียหายอะไรบ้าง เสียหายอย่างไรวิธีหนึ่ง* เช่น นักจัดรายการสถานีวิทยุ โทรทัศน์ พูด พาดพิงถึง นาย ก ย่อมได้รับความเสียหายโดยตรง ศาลท่านจะเป็นผู้วินิจฉัยเพื่อให้นักจัดรายการคนนั้นจ่ายค่าสินไหมทดแทน ตามบทบัญญัติมาตรา 420 บัญญัติถึงการกระทำผิดกฎหมายให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สิน หรือสิทธิอย่างใดอย่างหนึ่ง อันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ซึ่งถือว่าเป็นความชอบธรรมของมนุษย์ในสังคมที่จะไว้ยันกับบุคคลอื่นในการคุ้มครอง หรือในการรักษาผลประโยชน์ให้แก่ตนเอง ในที่นี้หมายถึงสิทธิเด็ดขาด (Absolute Right) ที่บุคคลจะป้องกันไม่ให้ใครมาละเมิด อันที่จะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สิน สิ่งเหล่านี้จึงรวมอยู่ในความหมายของคำว่าสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดนั่นเอง สิทธิอันเป็นมูลฐานที่จะเกิดการละเมิดได้นี้ ถ้าเป็นสิทธิเด็ดขาด ซึ่งกฎหมายรับรองคุ้มครองอันบุคคลทั่วไปต้องเคารพก็ไม่มีปัญหาอะไร แต่สิทธิซึ่งผูกพันเฉพาะบุคคลเช่นสิทธิใน

หนี้ระหว่างเจ้าหนี้ ลูกหนี้ย่อมต้องเป็นไปตามมูลแห่งหนี้ เช่น สัญญา เป็นต้น การทำผิดสัญญา เป็นแต่การชำระหนี้ไม่เป็นละเมิด

นอกจากนี้ความเสียหายอันเกิดจากการละเมิด จนเป็นที่เสียหายแก่ชื่อเสียงหรือเกียรติคุณของบุคคลอื่น หรือเป็นที่เสียหายแก่ทางทำมาหาได้ หรือทางเจริญของเขาโดยประการอื่นมีบัญญัติไว้ต่างหากในมาตรา 423

4. ความเสียหายนั้นเป็นผลมาจากการกระทำของผู้ทำละเมิด กล่าวคือความเสียหายที่เกิดขึ้นน่าจะมีความสัมพันธ์กันระหว่างเหตุ หรือการกระทำกับผลที่เกิดขึ้น จนเกิดความเสียหายไม่ว่าการกระทำนั้นจะเป็นไปโดยจงใจ หรือประมาทเลินเล่อหรือไม่ก็ตามที่ ปัญหาที่อาจพิจารณาในระดับหนึ่งคือหลักความสัมพันธ์ระหว่างเหตุกับผลสามารถนำมาปรับกับเรื่องราวที่เกิดขึ้นหรือปรับกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นได้ทุกกรณี หรือไม่ยังเป็นปัญหาอยู่เหมือนกันปัญหาเรื่องเหตุกับผลยังเคลือบคลุมอยู่มากไม่มีหลักแน่นอนที่จะปรับแก้กรณีต่าง ๆ ได้ทั่วไปทุกกรณี ทั้งนี้เพราะแท้จริงแล้วอะไรเป็นเหตุของอะไรนั้น เป็นปัญหาทางธรรมชาติหรือตามข้อเท็จจริง ไม่ใช่ปัญหากฎหมาย กฎหมายลักษณะละเมิดบัญญัติแต่เพียงว่า ทำให้เกิดความเสียหายแก่เขาเท่านั้น มิได้บัญญัติว่าต้องรับผิดชอบในผลอย่างไร

มีหลักกฎหมายทั่วไปว่า “ความยินยอมไม่ทำให้ละเมิด” คือหมายถึงบุคคลยอมต่อการกระทำอย่างหนึ่ง หรือบุคคลซึ่งเข้าเกี่ยวข้องกับความเสี่ยงจะพึงคิดเกี่ยวกับการกระทำ หรือความเสียหายนั้นมิได้ และจำเลยยกเป็นข้อต่อสู้ได้ ดังนั้นหลักกฎหมายทั่วไปดังกล่าวนี้จึงเป็นคำตอบต่อปัญหาข้างต้นได้เป็นอย่างดีว่า ผู้เสียหายหากยอมให้บุคคลอื่นใช้สิทธิ ทั้ง ๆ ที่เป็นการอันมิชอบด้วยกฎหมายก็หาอาจเรียกร้องค่าเสียหายได้ไม่

การกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลายอันฝ่าฝืนต่อความจริง

มาตรา 423 ผู้ใดกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลาย ซึ่งข้อความอันฝ่าฝืนต่อความเป็นจริง เป็นที่เสียหายแก่ชื่อเสียงหรือเกียรติคุณของบุคคลอื่นก็ดี หรือเป็นที่เสียหายแก่ทางทำมาหาได้หรือทางเจริญของเขาโดยประการอื่นก็ดี ท่านว่าผู้นั้นจะต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่เขาเพื่อความเสียหายอย่างใด ๆ อันเกิดแต่การนั้น แม้ทั้งเมื่อตนมิได้รู้ว่าข้อความนั้นไม่จริงแต่หากจะควรรู้ได้

ผู้ใดส่งข่าวสารอันตนมิได้รู้ว่าเป็นความไม่จริง หากว่าตนเองหรือผู้รับข่าวสารนั้นมีทางได้เสียโดยชอบในการนั้นด้วยแล้ว ท่านว่าเพียงที่ส่งข่าวสารเช่นนั้นหาทำให้ผู้นั้นต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนไม่

มาตรานี้เป็นเรื่องเสียหายแก่ชื่อเสียงของบุคคลอื่นทำให้ผู้อื่นเสียหายด้วยคำพูด หรือข้อเขียนบัญญัติเป็นเอกเทศแยกจากมาตรา 420 อันเป็นแม่บทเรื่องละเมิด ส่วนมาตรา 423 เป็นการบัญญัติแยกเฉพาะเจาะจงถึงการกล่าว หรือการไขข่าวแพร่หลายจนก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นสิทธิในชื่อเสียงก็เป็นสิทธิอย่างหนึ่ง หากจะจัดเข้าเป็นสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด ตามมาตรา 420 ก็

ได้ นั่นคือ แม้ว่าไม่มีมาตรา 423 มิได้หมายความว่าจะไม่ผิดมาตรา 420 เพียงแต่มาตรา 423 แยก
บัญญัติกำหนด หลักเกณฑ์ต่างหากออกไป และนำมาแยกแยะอธิบายได้ดังนี้

1. ผู้ใดกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลาย
2. ซึ่งข้อความอันฝ่าฝืนต่อความเป็นจริง
3. เป็นที่เสียหายแก่บุคคลอื่น
4. แม้ทั้งเมื่อตนมิได้รู้ข้อความนั้นไม่จริงแต่หากจะควรรู้ได้
5. ข้อยกเว้นความรับผิด

1. ผู้ใดกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลาย

ผู้ใดกล่าว หมายความว่าผู้ใดเป็นผู้พูดเอง หรืออาจเป็นการแสดงถึงการกระทำให้เกิด
การได้ยินให้รู้และเข้าใจความหมาย แม้เพียงครั้งเดียวก็ถือว่ามีความผิดแล้ว การกระทำนี้หมายถึง
การแสดงออกซึ่งกิริยาไปให้เข้าใจความหมายด้วย เช่น หนังสือพิมพ์อ้างแหล่งข่าวที่เชื่อถือได้ว่า
นาย ก รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์เชิงลิโคเวด้าผ้าส่งออกนอกประเทศ

ผู้ใดไขข่าว หมายความว่าพูดตามคนอื่นตามที่ได้ยินได้ฟังมา

การกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลายให้หมายความรวมถึงนำเอาเอกสาร หรือสิ่งที่ปรากฏตัว
อักษร สิ่งที่จะกระจายเสียงมาเผยแพร่ต่อไปเพื่อให้คนอื่นรู้ข้อความ สามารถที่จะเข้าใจได้โดยไม่
จำกัดว่าจะต้องเป็นการกระทำที่จงใจ หรือประมาทเลินเล่อเหมือนกับมาตรา 420 สิ่งสำคัญอยู่ที่ว่า
จะต้องมีความสัมพันธ์กัน ระหว่างเหตุกับผลตามที่ได้อธิบายมาแล้วตามมาตรา 420

2. ซึ่งข้อความอันฝ่าฝืนต่อความเป็นจริง หมายความว่าความจริงอย่างหนึ่ง แต่พูดไปอีกอย่าง
หนึ่ง อาจไม่จริงเฉพาะบางส่วนหรือทั้งหมด แม้ว่าบางครั้งพูดตรงต่อความเป็นจริง แต่เจตนาของผู้
พูดนั้นให้ผู้ฟังเข้าใจผิดไปจากความเป็นจริงจนก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น คำที่กล่าวหรือ
ข้อความที่อ้างถึงพฤติกรรมของผู้อื่นผิดข้อเท็จจริง เช่น นาย ป สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ยื่น
ปราศรัยที่ท้องสนามหลวงว่า นาย ส รัฐมนตรีสำนักนายกรัฐมนตรีมีเงินฝากที่ประเทศสวิต
จำนวน 100 ล้านบาท อ้างเลขที่บัญชีเงินฝากด้วย แต่ข้อเท็จจริงที่กล่าวอ้างไม่เป็นความจริง

การยืนยันข้อเท็จจริงเป็นเรื่อง หรือเหตุการณ์ที่สามารถพิสูจน์ได้ไม่ใช่เรื่องของความ
คิดเห็น คือ คำพูดหรือข้อเขียน คนได้ฟังได้อ่านจะเห็นความจริงได้ คำคำลอย ๆ โดยไม่มี
ข้อเท็จจริงไม่ผิด เช่น “ไอ้ชาติหมาเมืองวิเศษอย่างไรถึงออกจากรายอำเภอ” หรือ “ทนายหมา ๆ
เที่ยวฟ้องคนทั้งเมือง”

3. เป็นที่เสียหายแก่บุคคลอื่น คือก่อให้เกิดความเสียหายแก่

- 3.1 ชื่อเสียงหรือเกียรติคุณของบุคคลอื่น
- 3.2 เสียหายแก่ทางทำมาหาได้หรือทางเจริญอย่างอื่น

ดังนั้นข้อความที่กล่าวหรือเขียนหลักเบื้องต้นจะต้องมีผู้อื่นเข้าใจว่าหมายถึงผู้เสียหาย

ไม่ว่าเป็นการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อก็ตามที่ ขอให้เป็นการกล่าวพาดพิงถึงผู้เสียหาย และเข้าใจตามนั้นก็มีความผิดความเสียหายตามมาตรานี้อยู่ที่ “เสียหายต่อชื่อเสียง” เมื่อชื่อเสียงเสีย อย่างอื่นก็เสียตามไม่ว่าเสียเกียรติคุณกิจการค้าขาย หรือต่อการทำงาน เช่น นาย ก คอถัมนิสต์มีชื่อ เขียนบทความโจมตีรัฐมนตรีกระทรวงการคลังว่าเศรษฐกิจของเมืองไทย หรือสถานะการเงินของ ประเทศไทยล้มเหลวเพราะรัฐมนตรีท่านนี้แก้ปัญหาด้วยความโง่เขลาเบาปัญญาเป็นรัฐมนตรีที่ใจ แคบไม่ยอมสละเก้าอี้ให้คนอื่น เช่นนี้ถือว่ามีความผิดตามมาตรา

4. แม้ทั้งเมื่อตนมิได้รู้ข้อความนั้นไม่จริงแต่หากจะควรรู้ได้ หมายถึงผู้กล่าวหรือไขข่าว แพร่หลายจนเป็นที่เสียหายแก่บุคคลอื่นจะปฏิเสธว่าไม่รู้ว่าเป็นจริงหรือไม่จริงหาได้ไม่ เพราะจะเป็น เหตุให้มีการกล่าวอ้างอันไม่มีที่สิ้นสุดจนกระทั่งหาคนที่รับผิดชอบต่อผู้เสียหายไม่ได้ กรณีนี้เป็น การป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นแก่คนในสังคมโดยรวม การที่สื่อมวลชนไม่ว่าจะเป็น หนังสือพิมพ์ วิทยุโทรทัศน์เสนอข่าว หรือบทความพาดพิงถึงบุคคลอื่นก่อให้เกิดความเสียหายแก่ ชื่อเสียงจะอ้างว่าไม่มีเวลาตรวจสอบข้อเท็จจริงหากมีเวลาก็คงจะไม่ผิดพลาด เช่นนี้หากกล่าวอ้างได้ ไม่ เพราะเป็นเรื่อง “ที่ควรจะต้องรู้” ก่อนที่จะตัดสินใจเสนอ ขอบเทียบเคียงกับคำพิพากษา ฎีกาที่ 1310/2500 หน้า 1300 บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ลงข้อความหมิ่นประมาทมีความผิด จะแก้ตัวว่ามี คนส่งมาให้ลงพิมพ์ไม่ได้

5. ข้อยกเว้นความรับผิด เป็นบทบัญญัติตามวรรคสองเป็นข้อยกเว้นความผิดของผู้กล่าว และผู้รับข้อความมีส่วนได้เสียในการส่งข่าวสาร แม้ไม่รู้ว่าเป็นจริง แต่หากควรรู้ได้มาตรานี้ต้องหา “หลักสุจริต” หากมีความสุจริตใจไม่ว่าจะกล่าวความไม่จริงโดยจงใจ หรือประมาทเลินเล่อก็ตามที่ ก็ไม่ต้องรับผิด เว้นแต่เป็นการกล่าวเท็จโดยจงใจเพราะรู้ว่าไม่เป็นความจริง แต่จงใจที่จะกล่าว เช่นนั้น เช่น นาย ก ไปสมัครงานที่บริษัทแห่งหนึ่ง ฝ่ายบุคคลสอบถามไปยังนาย ข ซึ่งเป็น หน่วยงานเดิมที่นาย ก ทำงานอยู่ถามความประพฤติและสาเหตุที่นาย ก ลาออกจากงานเดิม นาย ข ไม่ชอบหน้า นาย ก อยู่แล้ว จึงบอกหน่วยงานใหม่ว่า นาย ก นิสสัยไม่ดีถูกไล่ออกจากงานทั้ง ๆ ที่ไม่เป็นความจริงตามที่นาย ข บอกแล้ว แต่ถ้าเป็นการพูดด้วยความสุจริตใจ แม้ว่าไม่รู้ว่าเป็น ความจริง แต่ก็ควรรู้ได้เช่นนี้ถือเป็นข้อยกเว้นความผิดตามวรรคสอง เช่น นายสมชาย รู้ข่าวว่า น้องสาว คือ นางสาวกานดา กำลังหลงรักนายสมนึก แต่นายสมชายก็ไม่รู้จักนายสมนึก และเกรงว่า น้องสาวจะเรียนหนังสือปีสุดท้ายไม่จบจึงเขียนจดหมายไปฟ้องพ่อว่านายสมนึกมาติดพันน้องสาว ให้เขียนจดหมายว่ากล่าวตักเตือนน้องสาว พ่อของนายสมชาย จึงเขียนจดหมายต่อว่าบุตรสาว และ กล่าวหาว่านายสมนึกเป็นคนไม่น่าไว้วางใจ หากเป็นคนจริงก็ไม่ควรจะทำตัวเช่นนี้ ให้เป็นที่ เสียหายแก่ชื่อเสียงของลูกสาว และอาจเรียนหนังสือไม่จบ ทั้ง ๆ ที่ผู้เขียนจดหมายก็ไม่รู้ว่า นาย สมนึกเป็นคนดีหรือไม่ดีเช่นนี้ ถือว่าเป็นการกล่าวโดยสุจริต ไม่ต้องรับผิด

ค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิด

ศาลมีอำนาจวินิจฉัยตามควรแก่พฤติการณ์

มาตรา 438 ค่าสินไหมทดแทนจะพึงใช้โดยสถานใดเพียงใดนั้นให้ศาลวินิจฉัยตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด

อนึ่ง ค่าสินไหมทดแทนนั้นได้แก่การคืนทรัพย์สินอันผู้เสียหายต้องเสียไป เพราะละเมิด หรือใช้ราคาทรัพย์สินนั้น รวมทั้งค่าเสียหายอันจะพึงบังคับให้ใช้เพื่อความเสียหายอย่างใด ๆ อันได้ก่อขึ้นนั้นด้วย

มาตรานี้เป็นบทบัญญัติการวินิจฉัยของศาลไว้กว้าง ๆ เพื่อชดใช้ความเสียหายอันเกิดจากการละเมิด การชดใช้อาจเป็นค่าสินไหมทดแทน การคืนทรัพย์สิน การใช้ราคาทรัพย์สินรวมไปถึงค่าเสียหายอันจะพึงใช้ เพื่อความเสียหายอย่างใด ๆ อันได้ก่อขึ้นนั้น เจตนารมณ์ของบทบัญญัติเพื่อที่จะทำให้เสียหายในกรณีละเมิดมาตรา 420-437 ได้กลับคืนสู่ฐานะเดิมเหมือนกับที่ยังไม่มีการละเมิดขึ้น มาตรานี้เป็นมาตราที่วางหลักทั่วไปในการกำหนดค่าเสียหาย นอกจากนี้ยังมีบทบัญญัติไว้โดยเฉพาะในมาตรา 447 ถึงความเสียหายชื่อเสียง ที่ผู้ละเมิดจะต้องจัดการตามกฎหมาย

ผู้เสียหายร้องขอศาลสั่งให้บุคคลนั้นทำให้ชื่อเสียงกลับคืนดี

มาตรา 447 บุคคลใดทำให้เขาต้องเสียหายแก่ชื่อเสียง เมื่อผู้ต้องเสียหายร้องขอศาลจะสั่งให้บุคคลนั้นจัดการตามควรเพื่อทำให้ชื่อเสียงของผู้นั้นกลับคืนดีแทนให้ใช้ค่าเสียหายด้วยก็ได้

มาตรานี้เป็นบทบัญญัติเฉพาะในการชดใช้ค่าเสียหายที่เกิดจากการกล่าวเท็จก่อให้เกิดการละเมิดเป็นที่เสียหายตามมาตรา 420, มาตรา 423 คือผู้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ชื่อเสียงด้วย การกล่าว และไขข่าวแพร่หลายอันฝ่าฝืนต่อความเป็นจริง และผู้เสียหายร้องขอต่อศาลเพื่อมีคำสั่งให้ผู้นั้นจัดการอย่างใดอย่างหนึ่งอาจเป็นการทำให้ชื่อเสียงกลับคืนดีเหมือนก่อนที่จะมีการละเมิดหรือให้ใช้ค่าเสียหาย โดยให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนก็ได้ อย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งสองแล้วแต่ผู้ต้องเสียหายร้องขอต่อศาลให้วินิจฉัย ตัวอย่างการร้องขอ เช่น ให้ลงประกาศขอขมาทางหน้าหนังสือพิมพ์จำนวนกี่ครั้งแล้วแต่ศาลสั่ง หรือประกาศแถลงข้อเท็จจริงให้ทราบทั่วกันถึงข้อผิดพลาดอันเกิดจากการกล่าวเท็จ นอกจากนี้อาจใช้วิธีการอย่างอื่น เช่น พิมพ์ประกาศโฆษณาเป็นแผ่นปลิวประกาศแพร่หลายให้ประชาชนรู้ความจริงและปฏิเสธข้อกล่าวเท็จ ที่ให้ผู้นั้นเกิดความเสียหาย

ข้อน่าคิดในระดับหนึ่งวิธีการทำให้ชื่อเสียงกลับคืนดีผู้เสียหายมีสิทธิที่จะร้องขอต่อศาล เพื่อให้ศาลสั่งได้วิธีเดียวหรือไม่ ความจริงแล้วคู่กรณีหรือคู่ความอาจมีการทำสัญญาประนีประนอมยอมความขณะนำคดีขึ้นสู่ศาล หรือไม่จำเป็นต้องนำคดีขึ้นสู่ศาลระหว่างผู้กระทำความผิดกับผู้เสียหายอาจตกลงกันในระดับหนึ่งเพื่อจัดการให้ชื่อเสียงของผู้เสียหายกลับคืนเหมือนก่อนที่จะมีการละเมิดได้

อายุความละเมิด

อายุความ หมายถึงระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดให้ใช้สิทธิเรียกร้อง ถ้าไม่ใช้สิทธิเรียกร้อง เสียภายในระยะเวลาอันกฎหมายกำหนดไว้ ก็เป็นอันขาดอายุความห้ามมิให้ฟ้องร้อง (มาตรา 193/9)

สำหรับเรื่องละเมิดกฎหมายได้บัญญัติเรื่องอายุความไว้เป็นกรณีพิเศษคือมาตรา 448 ดังนี้
มาตรา 448 สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายอันเกิดแต่มูลละเมิดนั้น ท่านว่าขาดอายุความเมื่อพ้นปีหนึ่งนับแต่วันที่ต้องเสียหายรู้ถึงการละเมิด และรู้ตัวผู้ที่จะต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน หรือเมื่อพ้นสิบปีนับแต่วันทำละเมิด

ดังได้กล่าวตั้งแต่ต้นแล้วว่า มาตรานี้เป็นเรื่องสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายอันเกิดแต่การละเมิด ซึ่งผู้เสียหายจะต้องใช้สิทธิ แต่การใช้สิทธินั้นต้องกระทำการภายในอายุความ ที่กฎหมายบัญญัติไว้ หากพ้นกำหนดถือว่าเป็นอันขาดอายุความในการฟ้องร้อง

การละเมิดอำนาจศาล

นอกจากการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลแล้ว กฎหมายได้บัญญัติเรื่องการละเมิดอำนาจศาลหรือฝ่าฝืนบทบัญญัติทางกฎหมายไว้โดยเฉพาะที่สื่อมวลชนต้องระวัง ในกรณีที่ได้โฆษณาฝ่าฝืนบทบัญญัติของกฎหมายนั้น ๆ การกระทำเช่นนั้นอาจมีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลหรือเป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติของกฎหมายอื่นได้ กฎหมายที่เกี่ยวข้องมีดังนี้

การละเมิดอำนาจศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

มาตรา 32 ผู้ใดเป็นผู้ประพันธ์ บรรณาธิการหรือผู้พิมพ์ผู้โฆษณาซึ่งหนังสือพิมพ์ หรือสิ่งพิมพ์อันออกโฆษณาต่อประชาชน ไม่ว่าบุคคลเหล่านั้นจะรู้ถึงซึ่งข้อความหรือการออกโฆษณาแห่งหนังสือพิมพ์หรือสิ่งพิมพ์ที่วานั้นหรือไม่ ให้ถือว่าได้กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลในกรณีอย่างใดอย่างหนึ่งในสองอย่าง ดังจะกล่าวต่อไปนี้

(1) ไม่ว่าเวลาใด ๆ ถ้าหนังสือพิมพ์หรือสิ่งพิมพ์เช่นว่านั้นได้กล่าว หรือแสดงไว้ว่าโดยวิธีใด ๆ ซึ่งข้อความหรือความเห็นอันเป็นการเหยียดเจตจริงหรือพฤติกรรมอื่น ๆ แห่งคดี หรือกระบวนการพิจารณาใด ๆ แห่งคดี ซึ่งเพื่อความเหมาะสมหรือเพื่อคุ้มครองสาธารณะประโยชน์ ศาลได้มีคำสั่งห้ามการออกโฆษณาสิ่งเหล่านั้น ไม่ว่าโดยวิธีเพียงแต่สั่งให้พิจารณาโดยไม่เปิดเผย หรือโดยวิธีห้ามการออกโฆษณาโดยชัดแจ้ง

(2) ถ้าหนังสือพิมพ์หรือสิ่งพิมพ์ ได้กล่าวหรือแสดงไม่ว่าโดยวิธีใด ๆ ในระหว่างการพิจารณาแห่งคดีไปจนมีคำพิพากษาเป็นที่สุด ซึ่งข้อความหรือความเห็น โดยประสงค์จะให้มิอิทธิพลเหนือความรู้สึกของประชาชน หรือเหนือศาล หรือเหนือคู่ความ หรือเหนือพยานแห่งคดี ซึ่งพอเห็นได้ว่าจะทำให้การพิจารณาคดีเสียความยุติธรรมไป เช่น

ก.เป็นการแสดงผิดจากข้อเท็จจริงแห่งคดี เช่น นาย ก อยู่ในฐานะเป็นพยานในคดีทุจริตคอร์รัปชันและจะต้องมาให้การชั้นศาล แต่ข่าวเสนอในทำนองว่า นาย ก ตกเป็นจำเลยและมีส่วนพัวพันในฐานะเป็นผู้อยู่เบื้องหลังในคดีนี้

ข.เป็นรายงานหรือย่อเรื่องหรือวิภาคซึ่งกระบวนพิจารณาแห่งคดีอย่างไม่เป็นกลางและไม่ถูกต้อง เช่น นาย ก ถูกฟ้องในข้อหาว่ากระทำความผิดต่อความมั่นคงของราชอาณาจักรจนถูกพิจารณาคดี นาย ก ได้แถลงต่อศาลว่ารู้สึกปวดศีรษะมากจะเป็นลม หนังสือพิมพ์เสนอข่าวอย่างครึกโครมว่า นาย ก เป็นคนขายชาติบ้านเมือง ขอมทำตัวเป็นสมุนรับใช้ข้าศึก ครั้นความจริงถูกเปิดโปงกลางศาลถึงกับเป็นลมแน่นิ่งและมีภาพประกอบข่าวมีคำบรรยายได้ภาพเช่นเดียวกันกับข่าว

ค.เป็นการวิภาคโดยไม่เป็นธรรม ซึ่งการดำเนินคดีของกลุ่มความหรือคำพยานหลักฐานหรือนิสัยความประพฤติของกลุ่มความหรือพยาน รวมทั้งการแถลงข้อความอันเป็นการเสื่อมเสียต่อชื่อเสียงของกลุ่มความหรือพยานแม้ถึงว่าข้อความเหล่านั้นจะเป็นความจริง เช่น นาย ก ตกเป็นจำเลยข้อหาเจตนาฆ่าคนตามเพื่อหวังเงินประกัน หนังสือพิมพ์แลโพยชีวิตส่วนตัว นาย ก ว่าชอบใช้เงินสุรุ่ยสุร่ายมีเมียหลายคนเมียคนหลังสุดเป็นพาร์ตเนอร์มีลูกด้วยกันหนึ่งคนไม่เป็นที่ยอมรับของพ่อแม่ฝ่ายนาย ก ประกอบกับนาย ก มีหนี้สินล้นพ้นตัวอันเป็นการเสื่อมเสียต่อชื่อเสียงของนาย ก แม้ว่าเรื่องที่เสนอนั้นจะเป็นจริงหรือไม่ก็ตามถือว่ามีความผิดตามข้อนี้

ง.เป็นการชักจูงให้เกิดมีคำพยานเท็จ เช่น นาย ก ตกอยู่ในฐานะพยานปากสำคัญฝ่ายโจทก์ในคดีฆ่าคนการเมือง ก่อนมีการสืบพยานหนึ่งวัน หนังสือพิมพ์เสนอข่าวทำนองชี้นำอ่านแล้วเข้าใจว่า นาย ก เป็นพยานปากสำคัญ จำเลยในคดีนี้จะติดคุกหรือไม่อยู่ที่พยานปากนี้ แต่นาย ก และจำเลยตลอดจนญาติพี่น้องของจำเลยและนาย ก มีความสัมพันธ์กับแนบแน่น การให้การของนาย ก เป็นการชี้ชะตาและอนาคตของจำเลย ประกอบกับได้มีการเคลื่อนไหวกันอย่างมากและมีข้อตกลงบางประการระหว่างฝ่ายนาย ก และฝ่ายจำเลย และแหล่งข่าวอ้างว่า หากนาย ก ให้การเป็นประโยชน์แก่จำเลยจะสบายไปตลอดชีวิต

การใช้อำนาจของศาล

หากหนังสือพิมพ์กระทำดังกล่าว ซึ่งศาลพิจารณาเห็นว่าจะทำให้การพิจารณาคดีเสียความยุติธรรมไปตามตัวอย่างข้างต้นนั้น ตามประมวลวิธีพิจารณาความแพ่งให้ศาลนั้นมีอำนาจสั่งลงโทษโดยวิธีใดวิธีหนึ่งหรือทั้งสองวิธีตามมาตรา 33 เช่น สั่งจำคุกบรรณาธิการ เป็นเวลา 1 เดือน

มาตรา 33 ถ้าคู่ความฝ่ายใดหรือบุคคลใดกระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลใดให้ศาลนั้นมีอำนาจ สั่งลงโทษวิธีใดวิธีหนึ่ง หรือทั้งสองวิธี ดังจะกล่าวต่อไปนี้ คือ

1. ไล่ออกจากบริเวณศาล หรือ

2. ให้ลงโทษจำคุก หรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ

การไล่ออกจากบริเวณศาลนั้น ให้กระทำได้ชั่วระยะเวลาที่ศาลนั่งพิจารณา หรือภายใน

ในระยะเวลาใด ๆ ก็ได้ ตามที่ศาลเห็นสมควร เมื่อจำเป็นจะเรียกให้ตำรวจช่วยจัดการก็ได้

ในกรณีกำหนดโทษจำคุก และปรับนั้นให้จำคุกได้ไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินห้าร้อยบาท

มาตรานี้เป็นข้อยกเว้นจากหลักทั่วไป กล่าวคือการใช้อำนาจในการพิพากษาคัดสิน หรือมีคำสั่งลงโทษผู้ใดในคดีใด จะต้องมิใช่ทักขี้นฟ้องร้องให้มีการดำเนินคดีเสียก่อน แต่กรณีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลนั้นกฎหมายเขียนให้อำนาจศาลสั่งลงโทษผู้กระทำโดยไม่ต้องมีผู้ใดร้องขอ กรณีนี้ไม่ต้องการฟ้องร้องหรือมีการไต่สวนมูลฟ้อง และไม่ต้องมีการพิจารณาคดีแต่ประการใด ทั้งนี้เพื่อให้ศาลได้ดำรงไว้ซึ่งความยุติธรรม และมีอำนาจในการระงับสิ่งที่มาขัดขวางความยุติธรรมในการพิจารณาคดีความศาลอาจมีคำสั่งให้ไล่ออกจากบริเวณศาล หรือสั่งให้ลงโทษจำคุก หรือปรับหรือทั้งจำทั้งปรับได้ เช่น หนังสือพิมพ์รายวันเสนอภาพและมีข้อความบรรยายได้ภาพว่า หลังจากศาลชั้นต้นอ่านคำพิพากษาคัดสินให้ นาย ก จำเลยพ้นผิด ผู้พิพากษาลงจากบัลลังก์ และตรงมาจับมือแสดงความดีใจกับ นาย ก ซึ่งความจริงหาเป็นเช่นนั้นไม่ เช่นนี้ถือว่าเป็นการละเมิดต่อศาลกฎหมายให้ศาลมีอำนาจในการสั่งจำคุกบรรณาธิการได้โดยไม่ต้องมีการฟ้องร้อง หรือมีการทะเลาะหรือดบตีกันต่อหน้าศาล หรือแสดงกิริยาไม่สุภาพเป็นการดูหมิ่นศาล ขณะที่ศาลนั่งพิจารณาคดีศาลฎีกาเคยมีคำพิพากษาว่า การลงโทษฐานละเมิดอำนาจศาลเป็นอำนาจของศาลโดยเฉพาะ ผู้อื่นไม่มีสิทธิฟ้องคดีให้ศาลลงโทษผู้กระทำผิดไม่ (ฎีกา 1142/2516 หน้า 1012)

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว

พ.ศ. 2534

เด็กหรือเยาวชนของชาติอาจกระทำความผิด เพราะยังไม่เจริญด้วยวุฒิภาวะ รู้เท่าไม่ถึงการณ์ ถูกบังคับ หรือด้วยความจำเป็นบางประการ เช่นถูกเลี้ยมสอนหรือบังคับให้วิ่งราวทรัพย์ลักทรัพย์ต้องตกเป็นผู้ต้องหา และมีความผิดทางอาญาในที่สุด เรื่องของเด็กหรือเยาวชนจึงเป็นเรื่องที่ต้องระวังในการที่สื่อมวลชนจะรายงานข่าวหรือแพร่ภาพด้วยวิธีใด ๆ รัฐจึงออกกฎหมายเรียกพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 โดยให้เหตุผลไว้ว่า เพื่อคุ้มครองเด็กและเยาวชน ให้การช่วยเหลือสงเคราะห์เด็กและเยาวชนซึ่งเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าของประเทศ เพื่อให้เป็นผู้ใหญ่ที่ดีในวันหน้า ทั้งให้คดีเกี่ยวกับครอบครัว ซึ่งเป็นคดีที่มีปัญหาละเอียดอ่อนเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กับคดีเด็กและเยาวชน ได้รับการพิจารณาในศาลที่มีวิธีพิจารณาเป็นพิเศษแตกต่างจากคดีธรรมดา โดยการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวขึ้นแทน ศาลคดีเด็กและเยาวชน ที่เกิดจากครอบครัวไม่ปกติสุข

ก่อนอื่นควรทำความเข้าใจความหมายของคำเหล่านี้ตามมาตรา 4 ในพระราชบัญญัติดังนี้

“เด็ก” หมายความว่า บุคคลอายุเกินเจ็ดปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่เกินสิบสี่ปีบริบูรณ์

“เยาวชน” หมายความว่า บุคคลอายุเกินสิบสี่ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์
 “คดีธรรมดา” หมายความว่า คดีอื่น ๆ นอกจากคดีที่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษา
 ของศาล ที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว

“คดีเยาวชนและครอบครัว” หมายความว่า คดีที่ศาลเยาวชนและครอบครัวมีอำนาจ
 พิจารณาพิพากษาตามพระราชบัญญัติ

“ศาลเยาวชนและครอบครัว” หมายความว่า ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ศาล
 เยาวชนและครอบครัวจังหวัด หรือแผนกเยาวชนและครอบครัวในศาลจังหวัด ซึ่งจัดตั้งขึ้นตาม
 พระราชบัญญัติ

ตามพระราชบัญญัตินี้มีทั้งข้อห้ามและบทบัญญัติบางมาตราที่สื่อมวลชน ซึ่งมี
 หน้าที่ในการรายงานข่าวและวิจารณ์หรือนัยหนึ่ง ได้ทำการโฆษณา หากผู้ใดฝ่าฝืนและไม่ปฏิบัติตาม
 นอกจากการกระทำความผิดแล้วจะมีผลกระทบต่อเด็กหรือเยาวชนให้มีปมด้อยหรือปัญหาทาง
 จิตใจ ยังต้องรับผิดชอบตามกฎหมายอีกด้วย จึงมีหลายกรณีที่จะนำมากล่าวถึง

ก.การพิจารณาคดีให้กระทำการเป็นกรลับ

คดีที่เกี่ยวกับเยาวชนและครอบครัว ต่างไปจากคดีธรรมดา สื่อมวลชนจะเข้าไป
 ฟังการพิจารณาคดี ย่อมกระทำไม่ได้ แม้ว่าจะมีบทบาทหน้าที่ในการรายงานข่าวก็ตาม เด็กจะต้อง
 เติบโตและมีบทบาทต่อสังคมในอนาคต หากมีเรื่องราวที่เกี่ยวกับตัวของเด็กอาจถูกเพื่อน ๆ
 ล้อเลียนเย้ยหยัน กลายเป็นคนมีปมด้อย และอาจสร้างปัญหากับสังคม ดังนั้น การพิจารณาคดีใน
 ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวให้กระทำการเป็นกรลับ และเฉพาะบุคคลที่เกี่ยวข้อง
 กับคดีเท่านั้น มีสิทธิเข้าฟังการพิจารณาคดีได้ ซึ่งได้แก่

1. จำเลย ที่ปรึกษาทนายความของจำเลยและผู้ควบคุมตัวจำเลย
2. มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่จำเลยอาศัยอยู่
3. พนักงานศาล และเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย แล้วแต่ศาลจะเห็นสมควร
4. โจทก์และทนายโจทก์
5. พยาน ผู้ชำนาญการพิเศษและล่าม
6. พนักงานคุมประพฤติ หรือพนักงานอื่นของสถานพินิจ
7. บุคคลอื่นที่ศาลเห็นสมควรอนุญาต (มาตรา 73)

นอกจากนี้เมื่ออ่านคำพิพากษา กฎหมายให้กระทำการเป็นกรลับ และให้นำมาตรา 73
 มาใช้บังคับโดยอนุโลม (มาตรา 97)

ข.ข้อห้ามบางประการ ให้บุคคลอื่นรู้จักตัว ชื่อตัว ชื่อสกุล ของเด็กหรือเยาวชน

ห้ามมิให้ผู้ใดบันทึกภาพ แพร่ภาพ พิมพ์รูป หรือบันทึกเสียง แพร่เสียงของเด็ก
 หรือเยาวชน ซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด หรือโฆษณาข้อความซึ่งปรากฏในทางสอบสวนของ
 พนักงานสอบสวนหรือในทางพิจารณาคดีของศาลที่อาจทำให้บุคคลอื่นรู้จักตัว ชื่อตัว ชื่อสกุล

ของเด็กหรือเยาวชนนั้น หรือโฆษณาข้อความเปิดเผยประวัติการกระทำความผิด หรือสถานที่อยู่ สถานที่ทำงาน หรือสถานการศึกษาของเด็กหรือเยาวชนนั้น

ความในวรรคหนึ่ง มิให้ใช้บังคับแก่การกระทำเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา โดยได้รับอนุญาตจากศาลหรือการกระทำที่จำเป็นเพื่อประโยชน์ทางราชการ (มาตรา 93)

มาตรานี้เป็นข้อห้ามไม่ให้ผู้ใด รวมทั้งสื่อมวลชนด้วย ที่จะกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังที่ได้บัญญัติไว้

1. ห้ามบันทึก ภาพ แพร่ภาพ พิมพ์รูป หรือบันทึกเสียงแพร่เสียงของเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด

2. โฆษณาข้อความซึ่งปรากฏในทางสอบสวนของพนักงานสอบสวน

3. โฆษณาข้อความในทางพิจารณาคดีของศาล

ห้ามไม่ให้ผู้ใดกระทำการตามข้อ 1 – 3 ที่อาจทำให้บุคคลอื่น รู้จักตัว ชื่อตัว ชื่อสกุล ของเด็กหรือเยาวชนนั้น หรือ

4. โฆษณาข้อความเปิดเผยประวัติการกระทำความผิด หรือสถานที่อยู่ สถานที่ทำงานหรือสถานที่ทำงานหรือสถานศึกษาของเด็กหรือเยาวชนนั้น

ข้อควรระวัง

สื่อมวลชนนับได้ว่ามีอิทธิพลในการเผยแพร่ข่าวสาร ก่อนที่จะเสนอข่าวภาพหรือเสียงเกี่ยวกับการกระทำความผิดทางกฎหมายของเด็กหรือเยาวชน ควรจะคิดให้รอบคอบในการตัดสินใจ เพราะอาจส่งผลร้ายให้กับเด็กหรือเยาวชน เด็กถูกรังเกียจ มีปมด้อย โตขึ้นอาจเป็นผลร้ายแก่สังคมได้ ขอให้ระลึกว่า เจตนารมณ์ของกฎหมายคุ้มครองเด็กและเยาวชน มิให้ถูกตราหน้าว่าได้กระทำความผิดทางอาญา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

หมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย

ส่วนที่ ๓ สิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคล (มาตรา 32-38)

มาตรา ๓๒ บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย

มาตรา ๓๔ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการเดินทางและมีเสรีภาพในการเลือกถิ่นที่อยู่ภายในราชอาณาจักร

มาตรา ๓๕ สิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง ตลอดจนความเป็นอยู่ส่วนตัว ย่อมได้รับความคุ้มครอง

การกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลายซึ่งข้อความหรือภาพไม่ว่าด้วยวิธีใดไปยังสาธารณชน อันเป็นการละเมิดหรือกระทบถึงสิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัว จะกระทำมิได้ เว้นแต่กรณีที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ

บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับความคุ้มครองจากการแสวงประโยชน์โดยมิชอบจากข้อมูล ส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๓๖ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการสื่อสารถึงกันโดยทางที่ชอบด้วยกฎหมาย

การตรวจ การกัก หรือการเปิดเผยสิ่งสื่อสารที่บุคคลมีติดต่อกัน รวมทั้ง การกระทำ ด้วยประการอื่นใดเพื่อให้ล่วงรู้ถึงข้อความในสิ่งสื่อสารทั้งหลายที่บุคคลมีติดต่อกัน จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ หรือเพื่อรักษา ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

มาตรา ๓๗ บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการถือศาสนา นิิกายของศาสนา หรือลัทธิ นิยมในทางศาสนา

มาตรา ๓๘ การเกณฑ์แรงงานจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตาม บทบัญญัติ แห่งกฎหมาย

.....

บรรณานุกรม

พิศิษฐ์ ขวาลาวัช. (2544) กฎหมายและจริยธรรมสื่อสารมวลชน กรุงเทพฯ : ดับเบิ้ลนาย พรินติ้ง.

สุโขทัยธรรมมาธิราช,มหาวิทยาลัย. (2531) เอกสารการสอนชุดวิชากฎหมายและจริยธรรม

สื่อสารมวลชน หน่วยที่ 1-7. นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช .

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

เอกสารประกอบการเรียนการสอนวิชา 140-302 กฎหมายและจริยธรรมสื่อสารมวลชน
สัปดาห์ที่ 6

บทที่ 5

ลิขสิทธิ์กับสื่อมวลชน

สื่อมวลชนเป็นทั้งผู้ถูกละเมิดลิขสิทธิ์งานที่สื่อเป็นผู้ผลิตหรือเป็นผู้สร้างสรรค์ และสื่อมวลชนก็เป็นผู้ที่กระทำการละเมิดงานสร้างสรรค์ของผู้อื่นด้วย โดยสื่อมวลชนทั้ง 5 ประเภท ได้แก่ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร ภาพยนตร์ วิทยุ โทรทัศน์ ล้วนมีประเด็นเกี่ยวกับการละเมิดลิขสิทธิ์ที่น่าสนใจดังจะยกตัวอย่างต่อไป แต่ในเบื้องต้นนี้ ควรเรียนรู้เกี่ยวกับกฎหมายลิขสิทธิ์ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ได้แก่ พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537

มาตราสำคัญ

ของพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537

มาตรา 4 ในพระบัญญัตินี้ “ผู้สร้างสรรค์” หมายความว่า ผู้ทำหรือก่อให้เกิดงานสร้างสรรค์อย่างใดอย่างหนึ่งที่เป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัตินี้

“ลิขสิทธิ์” หมายความว่า สิทธิแต่ผู้เดียวที่จะกระทำการใด ๆ ตามพระราชบัญญัตินี้ เกี่ยวกับงานที่ผู้สร้างสรรค์ได้ทำขึ้น

“วรรณกรรม” หมายความว่า งานนิพนธ์ที่ทำขึ้นทุกชนิด เช่น หนังสือ จุลสาร สิ่งเขียน สิ่งพิมพ์ ปาฐกถา เทศนา คำปราศรัย สุนทรพจน์ให้ความหมายรวมถึงโปรแกรมคอมพิวเตอร์

“โปรแกรมคอมพิวเตอร์” หมายความว่า คำสั่ง ชุดคำสั่ง หรือสิ่งอื่นใดที่นำไปใช้กับเครื่องคอมพิวเตอร์เพื่อให้คอมพิวเตอร์ทำงาน หรือเพื่อให้ได้รับผลอย่างหนึ่งอย่างใด ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นโปรแกรมภาษาคอมพิวเตอร์ใด

“นาฏกรรม” หมายความว่างานที่เกี่ยวกับการรำ การเต้น การทำท่า หรือการแสดงที่ประกอบขึ้นเป็นเรื่องราว และให้หมายความรวมถึงการแสดงโดยวิธีใดด้วย

“ศิลปกรรม” หมายความว่า งานอันมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างดังต่อไปนี้

(1) งานจิตรกรรม ได้แก่ งานสร้างสรรค์รูปทรงที่ประกอบกันขึ้นด้วยเส้น แสง สี หรือสิ่งอื่นอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกัน ลงบนวัสดุอย่างเดียวหรือหลายอย่าง

(2) งานประติมากรรม ได้แก่ งานสร้างสรรค์รูปทรงที่เกี่ยวกับปริมาตรที่สัมผัสและจับต้องได้

(3) งานภาพพิมพ์ ได้แก่ งานสร้างสรรค์ภาพด้วยกรรมวิธีทางการพิมพ์ และหมายความรวมถึงแม่พิมพ์หรือแบบพิมพ์ที่ใช้ในการพิมพ์ด้วย

(4) งานสถาปัตยกรรม ได้แก่ งานออกแบบอาคารหรือสิ่งปลูกสร้าง งานออกแบบตกแต่ง

ภายในหรือภายนอก ตลอดจนบริเวณของอาคารหรือสิ่งปลูกสร้าง หรือการสร้างสรรค์หุ่นจำลองของอาคารหรือสิ่งปลูกสร้าง

(5) งานภาพถ่าย ได้แก่ งานสร้างสรรค์ภาพที่เกิดจากการใช้เครื่องมือบันทึกภาพโดยให้แสงผ่านเลนส์ไปยังฟิล์มหรือกระจก และล้างด้วยน้ำยาซึ่งมีสูตรเฉพาะ หรือด้วยกรรมวิธีใด ๆ อันทำให้เกิดภาพขึ้นหรือการบันทึกภาพด้วยเครื่องมือหรือวิธีการอย่างอื่น

(6) งานภาพประกอบ แผนที่ โครงสร้าง ภาพร่าง หรืองานสร้างสรรค์รูปทรงสามมิติอันเกี่ยวกับภูมิศาสตร์ หรือวิทยาศาสตร์

(7) งานศิลปประยุกต์ ได้แก่ งานที่นำเอางาน (1) ถึง (6) อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างรวมกันไปใช้ประโยชน์อย่างอื่น นอกเหนือจากการชื่นชมในคุณค่าของตัวงานดังกล่าว เช่น นำไปใช้สอย นำไปตกแต่งวัตถุหรือสิ่งของอันเป็นเครื่องใช้ หรือนำไปใช้เพื่อประโยชน์ทางการค้า

“ดนตรีกรรม” หมายความว่า งานที่เกี่ยวกับเพลงที่แต่งขึ้นเพื่อบรรเลง หรือขับร้องไม่ว่าจะมีคำทำนองและคำร้องหรือมีทำนองอย่างเดียว และให้หมายความรวมถึงโน้ตเพลง หรือแผนภูมิเพลงที่ได้แยกและเรียบเรียงเสียงประสานแล้ว

“โสตทัศนวัสดุ” หมายความว่า งานอันประกอบด้วยลำดับของภาพโดยบันทึกลงในวัสดุไม่ว่าจะมีลักษณะอย่างใด อันสามารถที่จะนำมาเล่นซ้ำได้อีก โดยใช้เครื่องมือที่จำเป็นสำหรับการใช้วัสดุนั้น และให้หมายความรวมถึงเสียงประกอบงานนั้นด้วย ถ้ามี

“ภาพยนตร์” หมายความว่า โสตทัศนวัสดุอันประกอบด้วยลำดับของภาพ ซึ่งสามารถนำออกฉายต่อเนื่องได้อย่างภาพยนตร์ หรือสามารถบันทึกลงบนวัสดุอื่นเพื่อนำออกฉายต่อเนื่องได้อย่างภาพยนตร์ และให้หมายความรวมถึงเสียงประกอบภาพยนตร์นั้นด้วย ถ้ามี

“สิ่งบันทึกเสียง” หมายความว่า งานอันประกอบด้วย ลำดับของเสียงดนตรีเสียงของการแสดงหรือเสียงอื่นใดโดยบันทึกลงในวัสดุไม่ว่าจะมีลักษณะใด ๆ อันสามารถที่จะนำมาเล่นซ้ำได้อีก โดยใช้เครื่องมือที่จำเป็นสำหรับการใช้วัสดุนั้น แต่ทั้งนี้มิให้หมายความรวมถึงเสียงประกอบภาพยนตร์ หรืองานประกอบโสตทัศนวัสดุอย่างอื่น

“นักแสดง” หมายความว่า ผู้แสดง นักดนตรี นักร้อง นักเต้น นักรำ และผู้ซึ่งแสดงท่าทาง ร้อง กล่าว พากย์ แสดงตามบทหรือในลักษณะอื่นใด

“งานแพร่เสียงแพร่ภาพ” หมายความว่า งานที่นำออกสู่สาธารณชนโดยการแพร่เสียงทางวิทยุกระจายเสียง การแพร่เสียงหรือภาพทางวิทยุโทรทัศน์ หรือโดยวิธีอย่างอื่นอันคล้ายคลึงกัน

“ทำซ้ำ” หมายความว่า รวมถึง คัดลอกไม่ว่าโดยวิธีใด ๆ เลียนแบบ ทำสำเนา ทำแม่พิมพ์ บันทึกเสียง บันทึกภาพ หรือบันทึกเสียงและภาพ จากต้นฉบับ จากสำเนาหรือจากการโฆษณาในส่วนอันเป็นสาระสำคัญ ทั้งนี้ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน สำหรับในส่วนที่เกี่ยวกับโปรแกรมคอมพิวเตอร์ หมายความว่า การคัดลอก หรือทำสำเนา โปรแกรมคอมพิวเตอร์จากสื่อบันทึกใดในส่วนอันเป็นสาระสำคัญ โดยไม่มีลักษณะเป็นการจัดทำขึ้นใหม่ ทั้งนี้ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน

“ดัดแปลง” หมายความว่า ทำซ้ำโดยเปลี่ยนรูปแบบ ปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม หรือจำลองงานต้นฉบับ ในส่วนอันสาระสำคัญ โดยไม่มีลักษณะเป็นการจัดทำงานขึ้นใหม่ทั้งนี้ ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน

“เผยแพร่ต่อสาธารณชน” หมายความว่า ทำให้ปรากฏต่อสาธารณชนโดยการแสดง การบรรยาย การสวด การบรรเลง การทำให้ปรากฏด้วยเสียงและหรือภาพการก่อสร้าง การจำหน่าย หรือโดยวิธีอื่นใดซึ่งงานที่ได้จัดทำขึ้น

“การโฆษณา” หมายความว่า การนำเสนอจำลองของงานไม่ว่าในรูปหรือลักษณะอย่างใด ที่ทำขึ้นโดยความยินยอมของผู้สร้างสรรค์ออกจำหน่าย โดยสำเนาจำลองนั้นมีปรากฏต่อสาธารณชนเป็นจำนวนมากพอสมควรตามสภาพของงานนั้น แต่ทั้งนี้ไม่หมายความรวมถึง การแสดงหรือการทำให้ปรากฏซึ่งนาฏกรรม ดนตรีกรรม หรือภาพยนตร์ การบรรยายหรือการปาฐกถา ซึ่งวรรณกรรม การแพร่เสียงแพร่ภาพเกี่ยวกับงานใด การนำศิลปกรรมออกแสดงและการก่อสร้างงานสถาปัตยกรรม

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

“อธิบดี” หมายความว่า อธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญา และให้หมายความรวมถึงผู้ซึ่งอธิบดีทรัพย์สินทางปัญญามอบหมายด้วย

“กรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการลิขสิทธิ์

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

หมวดที่ 1 ลิขสิทธิ์ ส่วนที่ 1 งานอันมีลิขสิทธิ์

มาตรา 6 งานอันมีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัตินี้ได้แก่งานสร้างสรรค์ในรูปวรรณกรรม นาฏกรรม ศิลปกรรม ดนตรีกรรม โสตทัศนวัสดุ ภาพยนตร์ สิ่งบันทึกเสียง การแพร่เสียงแพร่ภาพ หรืองานอื่นใดในแผนวรรณคดี แผนกวิทยาศาสตร์ หรือแผนกศิลปะของผู้สร้างสรรค์ไม่ว่างานดังกล่าวจะแสดงออกโดยวิธีหรือรูปแบบอย่างไร

การคุ้มครองลิขสิทธิ์มิได้คลุมถึงความคิด หรือขั้นตอน กรรมวิธี หรือระบบหรือวิธีใช้หรือทำงาน หรือแนวความคิด หลักการ การค้นพบ หรือทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์ หรือคณิตศาสตร์

มาตรา 7 สิ่งต่อไปนี้ไม่ถือว่าเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัตินี้

(1) ข่าวประจำวัน และข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่มีลักษณะเป็นเพียงข่าวสาร อันมิใช่งานในแผนกวรรณคดี แผนกวิทยาศาสตร์ หรือแผนกศิลปะ

(2) รัฐธรรมนูญ และกฎหมาย

(3) ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ คำสั่ง คำชี้แจง และหนังสือโต้ตอบของกระทรวง ทบวง กรม หรือหน่วยงานอื่นใดของรัฐ หรือของท้องถิ่น

(4) คำพิพากษา คำสั่ง คำวินิจฉัย และรายงานของทางราชการ

(5) คำแปลและการรวบรวมสิ่งต่าง ๆ ตาม (1) ถึง (4) ที่กระทรวง ทบวง กรม หรือหน่วยงานอื่นใดของรัฐหรือของท้องถิ่นจัดทำขึ้น

ส่วนที่ 2 การได้มาซึ่งลิขสิทธิ์

มาตรา 8 ให้ผู้สร้างสรรค์เป็นผู้มีลิขสิทธิ์ในงานที่ตนได้สร้างสรรค์ขึ้นภายใต้เงื่อนไขดังต่อไปนี้

(1) ในกรณีที่ยังไม่ได้มีการโฆษณางาน ผู้สร้างสรรค์ต้องมีสัญชาติไทย หรืออยู่ในราชอาณาจักร หรือเป็นผู้มีสัญชาติหรืออาศัยอยู่ในประเทศที่เป็นภาคีแห่งอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองลิขสิทธิ์ซึ่งประเทศไทยเป็นภาคีด้วย ตลอดระยะเวลา หรือเป็นส่วนใหญ่ในการสร้างสรรค์งานนั้น

(2) ในกรณีที่ได้มีการโฆษณาแล้ว การโฆษณานั้นในครั้งแรกได้กระทำขึ้นในราชอาณาจักร หรือในประเทศซึ่งเป็นภาคีแห่งอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองลิขสิทธิ์ ซึ่งประเทศไทยเป็นภาคีอยู่ด้วย หรือในกรณีการโฆษณาครั้งแรกได้กระทำขึ้นนอกราชอาณาจักร หรือประเทศซึ่งไม่ได้เป็นภาคีแห่งอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองลิขสิทธิ์ซึ่งประเทศไทยเป็นภาคีอยู่ด้วย หากได้มีการโฆษณาดังกล่าวในราชอาณาจักร หรือประเทศซึ่งเป็นภาคีแห่งอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองลิขสิทธิ์ซึ่งไทยเป็นภาคี ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้มีการโฆษณาครั้งแรก หรือผู้สร้างสรรค์เป็นผู้มีลักษณะตามที่กำหนดไว้ในข้อ (1) ในขณะที่มีการโฆษณานครั้งแรก

ในกรณีที่ผู้สร้างสรรค์เป็นผู้ที่มีสัญชาติไทย ถ้าผู้สร้างสรรค์เป็นนิติบุคคล นิติบุคคลนั้นต้องเป็นนิติบุคคลที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย

มาตรา 9 งานที่ผู้สร้างสรรค์ได้สร้างสรรค์ขึ้นในฐานะพนักงานหรือลูกจ้าง ถ้ามิได้ทำเป็นหนังสือตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น ให้ลิขสิทธิ์ในงานนั้นเป็นของผู้สร้างสรรค์ แต่นายจ้างมีสิทธินำงานนั้นออกโฆษณาได้ตามที่เป็นวัตถุประสงค์แห่งการจ้างงานนั้น

มาตรา 10 งานที่ผู้สร้างสรรค์ได้สร้างสรรค์ขึ้นโดยการรับจ้างบุคคลอื่น ให้ผู้ว่าจ้างเป็นผู้มีลิขสิทธิ์ในงานนั้น เว้นแต่ผู้สร้างสรรค์และผู้ว่าจ้างจะได้ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น

ส่วนที่ 3 การคุ้มครองลิขสิทธิ์

มาตรา 15 ภายใต้บังคับมาตรา 9 มาตรา 10 และมาตรา 14 เจ้าของลิขสิทธิ์ย่อมมีสิทธิแต่ผู้เดียวดังต่อไปนี้

- (1) ทำซ้ำหรือดัดแปลง
- (2) เผยแพร่ต่อสาธารณชน
- (3) ให้เช่าต้นฉบับ หรือสำเนางานโปรแกรมคอมพิวเตอร์ โสตทัศนวัสดุ ภาพยนตร์ และสิ่งบันทึกเสียง
- (4) ใช้ประโยชน์อันเกิดจากลิขสิทธิ์แก่ผู้อื่น
- (5) อนุญาตให้ผู้อื่นใช้สิทธิตาม (1) (2) หรือ (3) โดยจะกำหนดเงื่อนไขอย่างหนึ่งอย่าง

ใดด้วยหรือไม่ก็ได้ โดยเงื่อนไขดังกล่าวจะกำหนดในลักษณะที่เป็นการจำกัดการแข่งขันโดยไม่เป็นธรรมไม่ได้

เงื่อนไขตามที่กล่าวในข้อ (5) วรรคหนึ่งจะเป็นการจำกัดการแข่งขันโดยไม่เป็นธรรมหรือไม่ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 17 ลิขสิทธิ์นั้นย่อมโอนให้แก่กันได้

เจ้าของลิขสิทธิ์อาจโอนลิขสิทธิ์ของตนทั้งหมดหรือแต่บางส่วนให้แก่บุคคลอื่น และจะโอนให้โดยมีกำหนดเวลา หรือตลอดอายุแห่งการคุ้มครองลิขสิทธิ์ก็ได้

การโอนลิขสิทธิ์โดยทางอื่นนอกจากทางมรดกต้องทำเป็นหนังสือที่มีลายเซ็นของผู้โอนและผู้รับโอน ถ้าไม่กำหนดระยะเวลาไว้ในสัญญาโอน ให้ถือว่าการโอนมีกำหนดระยะเวลาสิบปี

ส่วนที่ 4 อายุแห่งการคุ้มครองลิขสิทธิ์

มาตรา 19 ภายใต้งบบังคับมาตรา 21 และมาตรา 22 ลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้มีอยู่ตลอดอายุของผู้สร้างสรรค์ และมีอยู่ต่อไปอีกเป็นเวลาห้าสิบปี นับแต่ผู้สร้างสรรค์ถึงแก่ความตาย

ในกรณีที่ผู้สร้างสรรค์ร่วมลิขสิทธิ์ในงานดังกล่าวให้มีอยู่ตลอดอายุของผู้สร้างสรรค์ร่วม และมีอยู่ต่อไปอีกเป็นเวลาห้าสิบปีนับแต่ผู้สร้างสรรค์ร่วมคนสุดท้ายถึงแก่ความตาย

ถ้าผู้สร้างสรรค์หรือผู้สร้างสรรค์ร่วมทุกคนถึงแก่ความตายก่อนที่ได้มีการโฆษณางานนั้น ให้ลิขสิทธิ์ดังกล่าวมีอยู่เป็นเวลาห้าสิบปีนับแต่ได้มีการโฆษณาเป็นครั้งแรก

มาตรา 26 การนำงานอันมีลิขสิทธิ์ออกโฆษณาภายหลังจากที่อายุแห่งการคุ้มครองลิขสิทธิ์สิ้นสุดลง ไม่ก่อให้เกิดลิขสิทธิ์ในงานนั้น ๆ ขึ้นใหม่

ส่วนที่ 5 การละเมิดลิขสิทธิ์

มาตรา 27 การกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งแก่งานอันมีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัตินี้ โดยไม่ได้รับอนุญาตตามมาตรา 15 (5) ให้ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ ถ้าได้กระทำได้ดังต่อไปนี้

- (1) ทำซ้ำหรือดัดแปลง
- (2) เผยแพร่ต่อสาธารณชน

มาตรา 31 ผู้ใดรู้อยู่แล้วหรือมีเหตุอันควรรู้ว่างานใดได้ทำขึ้นโดยละเมิดลิขสิทธิ์ของผู้อื่น กระทำอย่างใดอย่างหนึ่งแก่งานนั้นเพื่อหากำไร ให้ผู้อื่นกระทำการละเมิดลิขสิทธิ์ ถ้าได้กระทำได้ดังต่อไปนี้

- (1) ขาย มีไว้เพื่อขาย เสนอขาย ให้เช่า เสนอให้เช่า ให้เช่าซื้อหรือเสนอให้เช่าซื้อ
- (2) เผยแพร่ต่อสาธารณชน
- (3) แจกจ่ายในลักษณะที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของลิขสิทธิ์
- (4) นำหรือส่งเข้ามาในราชอาณาจักร

ส่วนที่ 6 ข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์

มาตรา 32 การกระทำแก่งานอันมีลิขสิทธิ์ของบุคคลอื่นตามพระราชบัญญัตินี้ หากไม่ขัดต่อการแสวงหาประโยชน์จากงานอันมีลิขสิทธิ์ตามปกติของเจ้าของลิขสิทธิ์และไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิอันชอบด้วยกฎหมายของเจ้าของลิขสิทธิ์เกินสมควร มิให้ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์

ภายใต้บังคับบทบัญญัติตามวรรคหนึ่ง การกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งแก่งานอันมีลิขสิทธิ์ตามวรรคหนึ่งมิให้ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ ถ้าได้กระทำได้ดังต่อไปนี้

- (1) วิจัยหรือศึกษางานนั้น อันมิใช่การกระทำเพื่อหากำไร
- (2) ใช้เพื่อประโยชน์ของตนเอง หรือเพื่อประโยชน์ของตนเองและบุคคลอื่นในครอบครัว หรือญาติสนิท
- (3) ดิชม วิจารณ์ หรือแนะนำผลงานโดยมีการรับรู้ถึงความเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ในงานนั้น
- (4) เสนอรายงานข่าวทางสื่อสารมวลชนโดยมีการรับรู้ถึงความเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ในงานนั้น
- (5) ทำซ้ำ คัดแปลง นำออกแสดง หรือทำให้ปรากฏ เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาของศาลหรือเจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจตามกฎหมาย หรือในการรายงานผลการพิจารณาดังกล่าว
- (6) ทำซ้ำ คัดแปลง นำออกแสดง หรือทำให้ปรากฏโดยผู้สอน เพื่อประโยชน์ในการสอนของตน อันมิใช่การกระทำเพื่อหากำไร
- (7) ทำซ้ำ คัดแปลงบางส่วนของงาน หรือดัดทอนหรือทำบทสรุปโดยผู้สอนหรือสถาบันศึกษา เพื่อแจกจ่ายหรือจำหน่ายแก่ผู้เรียนในชั้นเรียนหรือสถานศึกษา ทั้งนี้ ต้องไม่เป็นการกระทำโดยเพื่อหากำไร

- (8) นำงานนั้นมาใช้เป็นส่วนหนึ่งในการถามและตอบในการสอบ

มาตรา 34 การทำซ้ำโดยบรรณารักษ์ของห้องสมุด ซึ่งงานอันมีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัตินี้ มิให้ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ หากการทำซ้ำนั้นมิได้มีวัตถุประสงค์เพื่อหากำไร และได้ปฏิบัติตามมาตรา 32 วรรคหนึ่ง ในกรณีดังต่อไปนี้

- (1) การทำซ้ำเพื่อใช้ในห้องสมุดหรือให้แก่ห้องสมุดอื่น
- (2) การทำซ้ำบางตอนตามสมควรให้แก่บุคคลอื่นเพื่อประโยชน์ในการวิจัยหรือการศึกษา

หมวด 2 สิทธิของนักแสดง

มาตรา 44 นักแสดงย่อมมีสิทธิแต่ผู้เดียวในการกระทำอันเกี่ยวกับการแสดงของตนดังต่อไปนี้

- (1) แพร่เสียงแพร่ภาพ หรือเผยแพร่ต่อสาธารณชนซึ่งการแสดง เว้นแต่จะเป็นการแพร่เสียงแพร่ภาพ หรือเผยแพร่ต่อสาธารณชนจากสิ่งบันทึกการแสดงที่มีการบันทึกไว้แล้ว
- (2) บันทึกการแสดงที่ยังไม่มีการบันทึกไว้แล้ว

(3) ทำซ้ำซึ่งสิ่งบันทึกการแสดงที่มีผู้บันทึกไว้โดยไม่ได้รับอนุญาตจากนักแสดง หรือสิ่งบันทึกการแสดงที่ได้รับอนุญาตเพื่อวัตถุประสงค์อื่นหรือสิ่งบันทึกการแสดงที่เข้าข่ายกเว้นการละเมิดสิทธิของนักแสดงตามมาตรา 53

หมวด 8 บทกำหนดโทษ

มาตรา 69 ผู้ใดกระทำการละเมิดลิขสิทธิ์หรือสิทธิของนักแสดงตามมาตรา 27 มาตรา 28 มาตรา 29 มาตรา 30 หรือมาตรา 52 ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท

ถ้าการกระทำความผิดวรรคหนึ่งเป็นการกระทำเพื่อการค้าผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงสี่ปี หรือปรับตั้งแต่แสนบาทถึงแปดแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 70 ผู้ใดกระทำการละเมิดลิขสิทธิ์ตามมาตรา 31 ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนบาท

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นการกระทำเพื่อการค้าผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามเดือนถึงสองปี หรือปรับตั้งแต่ห้าหมื่นบาทถึงสี่แสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ตัวอย่าง

การละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา

"เทปผี ซีดีเถื่อน ซอฟต์แวร์ละเมิดลิขสิทธิ์ ฯลฯ" เป็นการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การละเมิดลิขสิทธิ์ซอฟต์แวร์ โดยรวมแล้วตั้งแต่ปี ค.ศ. 1995 ถึง ค.ศ. 2000 จะมีการละเมิดลิขสิทธิ์ซอฟต์แวร์เฉลี่ยทั่วโลกประมาณ 40 เปอร์เซ็นต์

ประเทศมหาอำนาจจะอ้าง "ว่าประเทศของท่านละเมิดลิขสิทธิ์และทรัพย์สินทางปัญญาของประเทศอื่น ทำให้ประเทศอื่นเสียหาย" จากนั้นประเทศมหาอำนาจก็ตั้งกำแพงการค้ากับประเทศที่ละเมิดอีก บังคับให้จ่ายเงินค่าทรัพย์สินทางปัญญาอย่างถูกต้อง (ด้วยราคาแพง) ถ้าไม่ปฏิบัติตามก็จะถูกกีดกันทางการค้า คือ ถ้าไม่ใช้ลิขสิทธิ์อย่างถูกต้องก็จะถูกยกเลิกสิทธิพิเศษทางการค้า

Top 25 Countries by Piracy Rate

	1999	2000
Vietnam	98%	97%
China	91%	94%
Indonesia	85%	89%
Ukraine/Other CIS	90%	89%
Russia	89%	88%
Lebanon	88%	83%
Pakistan	83%	83%
Bolivia	85%	81%
Qatar	80%	81%
Bahrain	82%	80%
Kuwait	81%	80%
Thailand	81%	79%
El Salvador	83%	79%
Nicaragua	80%	78%
Oman	88%	78%
Bulgaria	80%	78%
Romania	81%	77%
Guatemala	80%	77%
Paraguay	83%	76%
Jordan	75%	71%
Honduras	75%	68%
Costa Rica	71%	68%
Dominican Republic	72%	68%
Kenya	67%	67%
Nigeria	68%	67%

www.BSA.org

ประเทศไทยเรานำมาในอันดับต้นๆที่มีการละเมิดลิขสิทธิ์ คืออยู่ในอันดับที่ 12 มีการละเมิดลิขสิทธิ์ซอฟต์แวร์ถึง 81 เปอร์เซ็นต์ แต่ถ้านับเฉพาะประเทศในเอเชีย ประเทศไทยจะติดอันดับที่ 4

รองพาณิชย์ถูกฟันลิขสิทธิ์ยูโร 2008 โหด

โรงแรม-ภัตตาคารรอง "พาณิชย์" ภายหลังถูกเรียกเก็บค่าลิขสิทธิ์ถ่ายทอดสดฟุตบอลยูโร 2008 โหด เผยอัตราจัดเก็บจอละ 1,600-5,000 บาท ระบุแพงเกินเหตุที่ถ่ายทอดผ่านฟรีทีวี "บรียิน" เตรียมเรียกเจ้าของสิทธิมาเจรจา "อาร์เอส" ยันได้ลิขสิทธิ์เผยแพร่ภาพและเสียงถูกต้อง

พ.ต.ท.บรียิน ตั้งภาคกรณ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์ เปิดเผยว่า สมาคมโรงแรมไทย และสมาคมภัตตาคารไทย ได้เข้าหารือกับตนเพื่อขอให้กระทรวงพาณิชย์ให้ความช่วยเหลือกรณีเร่งด่วน เกี่ยวกับการถ่ายทอดสดฟุตบอลผ่านช่องฟรีทีวี 3, 5, 7, 9 และ 11 ว่าเหตุใดทางโรงแรมและภัตตาคารต้องเสียค่าลิขสิทธิ์ในการถ่ายทอดสด เนื่องจากเป็นสถานที่ประชาชนสามารถรับชมได้ฟรีตามปกติอยู่แล้ว จึงได้ขอให้กรมทรัพย์สินทางปัญญาไปเชิญบริษัทที่ได้รับลิขสิทธิ์มาชี้แจงในเรื่องนี้ว่าได้ลิขสิทธิ์อะไรบ้าง และมีขอบเขตมากน้อยแค่ไหน

"ให้กรมทรัพย์สินทางปัญญาไปคุยกับคนที่ได้ลิขสิทธิ์ มาว่าได้สิทธิอะไรบ้าง เก็บค่าลิขสิทธิ์ได้มากน้อยแค่ไหน แต่ตอนนี้ยังไม่เห็นรายละเอียด แต่รับที่จะไปดูให้" พ.ต.ท.บรียิน กล่าว

นายสิทธิพร หาญญานันท์ กรรมการสมาคมโรงแรมไทย กล่าวว่าต้องการให้ภาครัฐช่วยเหลือโดยด่วน เพราะขณะนี้บริษัท อาร์เอสบีเอส เจ้าของลิขสิทธิ์ได้แจ้งเรียกเก็บค่าลิขสิทธิ์การถ่ายทอดสดฟุตบอลยูโร 2008 ถึงจอละ 1,600-5,000 บาท ซึ่งเมื่อคิดกับสมาชิกโรงแรมที่มีจมากกว่า 2,000 จอ จึงถือเป็นค่าใช้จ่ายที่สูงมาก

ทั้งนี้ การถ่ายทอดผ่านฟรีทีวี ซึ่งเป็นช่องสาธารณะสามารถเปิดดูได้อิสระ ไม่ได้ถ่ายทอดสดผ่านเคเบิลทีวี ดังนั้น จึงไม่น่าเรียกเก็บค่าบริการ เพราะบริษัทเองก็ได้ลิขสิทธิ์จากโฆษณาอยู่แล้ว อีกทั้งโรงแรมไม่ได้เจตนาประกอบธุรกิจ โดยใช้ฟุตบอลยูโรทำการตลาดเหมือนธุรกิจประเภทอื่น และการถ่ายทอดสดครั้งที่ผ่านมาก็ไม่เคยมีการจัดเก็บลิขสิทธิ์เกิดขึ้น

นายสุทธิศักดิ์ ประศาสน์ครุการ กรรมการและผู้อำนวยการสายงานกฎหมายและปราบปรามบริษัทจัดเก็บลิขสิทธิ์ไทย จำกัด (TCC) ในเครือบริษัท อาร์เอส จำกัด (มหาชน) กล่าวว่า TCC เป็นตัวแทนในการจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์และอนุญาตให้มีการแพร่เสียง แพร่ภาพการแข่งขันฟุตบอลชิงแชมป์แห่งชาติยุโรป (ยูโร 2008) จากบริษัท อาร์เอส อินเตอร์เนชันแนล บรอดคาสติ้ง แอนด์สปอร์ต แมเนจเม้นท์ จำกัด (RSBS) ซึ่งที่ผ่านมา ได้มีการรณรงค์และเชิญชวนให้ผู้ประกอบการตามแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ ทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด ตามร้านอาหาร สวนอาหาร ภัตตาคาร ศูนย์อาหาร คาเฟ่ ผับ ลานเบียร์ โรงเบียร์ให้ดำเนินการขออนุญาตใช้สิทธิให้ถูกต้อง และได้รับความร่วมมือจากกลุ่มผู้ประกอบการเป็นอย่างดี

"เรายืนยันว่าเราได้ลิขสิทธิ์ถูกต้อง ทั้งการแพร่ภาพ แพร่เสียงการแข่งขันยูโร 2008 ซึ่งการรับชมฟุตบอลตามบ้านจะไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยว เพราะเป็นการชมเพื่อความบันเทิง แต่การรับชมตามร้านอาหาร โรงแรม ผับ ลานเบียร์ โรงเบียร์ ที่ใช้การถ่ายทอดสดฟุตบอลเป็นสิ่งดึงดูดลูกค้าให้เข้าร้าน ตรงนี้ต้องมีการจ่ายค่าลิขสิทธิ์ให้ถูกต้อง ซึ่งในต่างประเทศก็มีการดำเนินการในลักษณะนี้" นายสุทธิศักดิ์ กล่าว

บริษัทอาร์เอสโปรโมชั่นได้ตั้งบริษัทลูก คือ บริษัท อาร์เอส อินเตอร์เนชันแนล บรอดคาสติ้ง แอนด์สปอร์ต แมเนจเม้นท์ จำกัด (RSBS) ขึ้นมาเพื่อดำเนินการทางด้านการถ่ายทอดสดกีฬาฟุตบอล โดยได้ลิขสิทธิ์ทั้งฟุตบอลยูโร 2008 และฟุตบอลโลกที่แอฟริกาใต้ปี 2010 จากเดิมลิขสิทธิ์เป็นของกลุ่มเบียร์ช้าง ภายใต้การดำเนินงานของบริษัท ทศภาค จำกัด

ลิขสิทธิ์ และเงื่อนไขการใช้ภาพ Website www.dtac.co.th

สื่อมวลชนสามารถ **download** ภาพเพื่อเผยแพร่ หรือ ทำการอัปโหลดภาพ เพื่อนำไปใช้ในวัตถุประสงค์อื่นใดที่ไม่เกี่ยวข้องในเชิงการค้าหรือเรียกผลประโยชน์ และไม่นำภาพไปทำการเพิ่มเติม แก้ไข ตัดต่อ ซึ่งทำให้ dtac เกิดความเสียหาย และไม่ขัดต่อกฎหมายหรือศีลธรรมอันดี หากต้องการนำภาพไปใช้ หรือเผยแพร่ในเชิงการค้าหรือพาณิชย์ หรือเรียกผลประโยชน์อื่นใด ต้องได้รับความยินยอม และอนุญาตจาก dtac ก่อนที่จะนำภาพไปใช้ การนำภาพไปใช้โดยไม่ได้รับอนุญาต การละเมิด ถือเป็นความผิดตาม พ.ร.บ.ลิขสิทธิ์ dtac มีสิทธิ์ฟ้องร้องดำเนินคดีตามกฎหมาย

ป้องกันการละเมิด"ลิขสิทธิ์"หนังดัง

ขณะที่อุตสาหกรรมภาพยนตร์กำลังประสบปัญหาอย่างหนัก ด้วยแผ่นดีวีดีเสื่อมจากการขายแผ่น ภาพยนตร์ละเมิดลิขสิทธิ์ ทำให้บริษัทผลิตภาพยนตร์ต้องขาดทุนเป็นจำนวนพันๆ ล้านบาท อดุลย์สร้อยสุทนต์ปี เหตุนี้บริษัทผลิตภาพยนตร์และเจ้าของโรงภาพยนตร์ต่างๆ จึงมีความพยายามที่จะหาวิธีช่วยปกป้องทรัพย์สินทางปัญญาที่พวกเขาเป็นเจ้าของ

<http://www.technologyreview.com> มีรายงานระบุว่า บริษัท ธอมสัน หนึ่งในบริษัทที่ให้ความช่วยเหลือทางด้านเทคโนโลยีแก่อุตสาหกรรมบันเทิงและสื่อมวลชน ได้คิดค้นวิธีหนึ่งที่ช่วยป้องกันการแอบถ่ายภาพยนตร์ด้วยกล้องถ่ายวิดีโอที่ซ่อนเอาไว้ในโรงภาพยนตร์บริษัท ธอมสัน ใช้วิธีแทรกภาพนิ่ง (frame) ที่มีข้อความ หรือแสงกะพริบไว้ในภาพยนตร์ระหว่างขั้นตอนประมวลผลดิจิทัล (digital processing) ก่อนที่ภาพยนตร์นั้นๆ จะถูกส่งไปยังโรงภาพยนตร์ แต่จะไม่ทำให้ภาพที่ปรากฏในโรงภาพยนตร์ได้รับความเสียหาย

วิธีการดังกล่าว ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (เนคเทค) ได้ทำการศึกษา

ทั้งนี้ เป็นเรื่องความเสียหายให้กับภาพยนตร์ที่ถูกถ่ายโดยกล้องวิดีโอเทคนิคดังกล่าว ใช้หลักการที่ว่าสมองของมนุษย์และกล้องถ่ายวิดีโอทำการรับภาพไม่เหมือนกัน

นั่นคือ เมื่อเราแทรกภาพนิ่งที่มีข้อความ เช่น "แผนผัดกฎหมาย" เข้าไปในฟิล์มภาพยนตร์ ข้อความนี้จะกะพริบขึ้นมาด้วยความถี่ที่เร็วกว่าสมองของมนุษย์จะสังเกตุได้ แต่กล้องถ่ายวิดีโอสามารถจับความถี่นั้นได้ กล่าวคือ โดยปกติแล้วภาพยนตร์เกิดจากการฉายภาพนิ่งหลายๆ ภาพ อย่างต่อเนื่องด้วยความถี่ 48 ภาพต่อหนึ่งวินาที และถ้าเป็นเครื่องฉายแบบดิจิตอลสมัยใหม่จะสามารถฉายภาพนิ่งด้วยความถี่ ที่เร็วกว่านั้น กระบวนการมองเห็นของมนุษย์จะสามารถรับภาพได้ที่ความถี่สูงสุดที่ 45 ภาพต่อหนึ่งวินาที

ดังนั้น ถ้ามีภาพเคลื่อนไหวที่มีความถี่สูงกว่าที่สมองมนุษย์สามารถรับได้ มนุษย์จะไม่สามารถแยกแยะภาพที่เคลื่อนไหวนั้นออกมาได้ แต่ในทางตรงกันข้าม กล้องวิดีโอจะสามารถบันทึกภาพที่มีความถี่มากกว่าระบบรับภาพของมนุษย์ ดังนั้น กล้องวิดีโอจะสามารถบันทึกภาพที่ตามนุษย์ไม่สามารถมองเห็นได้ และจะฉายภาพนั้นออกไปยังจอภาพ

นอกเหนือจากเทคนิคการแทรกภาพนิ่งแล้ว บริษัท ธอมสันก็ยังให้ความสนใจกับวิธีการป้องกันวิธีอื่น เช่น การฉายแสงอัลตราไวโอเล็ต หรือแสงอินฟราเรด ไปยังจอภาพยนตร์ เพื่อที่จะทำให้ภาพที่ถูกบันทึกโดยกล้องถ่ายวิดีโอถูกลบออกไป แต่วิธีการป้องกันลักษณะนี้ก็สามารถแก้ไขได้โดยการใส่แผ่นกรองแสง (filter) ไว้ที่หน้าเลนส์กล้องวิดีโอ ดังนั้น บริษัทจึงมีความพยายามที่จะออกแบบระบบโดยการเอาแสงที่มีความยาวคลื่น (wavelength) ต่างๆ กันรวมเข้าไว้ด้วยกัน เพื่อที่การหาแผ่นกรองแสงที่เหมาะสมจะทำได้ยากขึ้น

เห็นได้ว่าวิธีการที่กล่าวมาข้างต้นเป็นเพียงวิธีที่ช่วยป้องกันการแอบถ่ายภาพยนตร์ด้วยกล้องถ่ายวิดีโอที่ซ่อนเอาไว้ในโรงภาพยนตร์เท่านั้น แต่การละเมิดลิขสิทธิ์ภาพยนตร์ยังทำได้อีกหลายวิธี เช่น การคัดลอก (copy) แผ่นหนังต้นฉบับออกขายโดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ ซึ่งถือได้ว่าเป็นปัญหาใหญ่ที่สุด ซึ่งก็ยังไม่มียุติใครสามารถแก้ไขให้หมดสิ้นไปได้

บรรณานุกรม

- พิศิษฐ์ ชวลาธวัช. (2544) กฎหมายและจริยธรรมสื่อสารมวลชน กรุงเทพฯ : ดับเบิ้ลนาย พรินติ้ง.
- สุโขทัยธรรมาธิราช,มหาวิทยาลัย. (2531) เอกสารการสอนชุดวิชากฎหมายและจริยธรรม
- สื่อสารมวลชน หน่วยที่ 1-7. นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช .
- พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537

เอกสารประกอบการเรียนการสอนวิชา 140-302 กฎหมายและจริยธรรมสื่อสารมวลชน
สัปดาห์ที่ 7

บทที่ 6

กฎหมายเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสาร

ที่มาของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540

เพื่อรองรับ "สิทธิได้รู้" (rights to know) ของประชาชน ซึ่งเป็นแกนสำคัญของสังคมประชาธิปไตย โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 58 และรัฐธรรมนูญฯ พ.ศ. 2550 มาตรา 56 บัญญัติว่า "บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับทราบข้อมูล หรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น เว้นแต่การเปิดเผยข้อมูลนั้นจะกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยของประชาชน หรือส่วนได้เสีย อันพึงได้รับความคุ้มครองของบุคคลอื่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ"

เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540

1. เพื่อให้ประชาชนมีโอกาสกว้างขวางในการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินการต่างๆ ของรัฐเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อที่ประชาชนจะสามารถแสดงความคิดเห็นและใช้สิทธิทางการเมืองได้โดยถูกต้องกับความจริงอันเป็นการส่งเสริมให้มีความเป็นรัฐบาลโดยประชาชนมากยิ่งขึ้น
2. เพื่อให้มีข้อยกเว้นอันไม่ต้องเปิดเผยที่แจ้งชัดและจำกัดเฉพาะข้อมูลข่าวสารที่หากเปิดเผยแล้วจะเกิดความเสียหายต่อประเทศชาติหรือต่อประโยชน์ที่สำคัญของเอกชน แต่ต้องมีเหตุผลที่อธิบาย
3. เพื่อพัฒนาระบบประชาธิปไตยให้มั่นคงและจะยังผลให้ประชาชนมีโอกาสรู้ถึงสิทธิหน้าที่ของตนอย่างเต็มที่ในการปกป้องรักษาประโยชน์ของตนเองได้

หลักการสำคัญของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540

1. ให้สิทธิประชาชนในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการ

เดิม ข้อมูลข่าวสารของราชการเป็นของรัฐ ประชาชนจะเข้ามายุ่งเกี่ยวหรือขอไม่ได้
กฎหมายฉบับนี้ ให้สิทธิแก่ประชาชนในการร้องขอข้อมูลข่าวสารใดๆ ที่อยู่ในความครอบครองหรือควบคุมดูแลของหน่วยงานรัฐได้

โดยต้องให้ประชาชนตรวจสอบข้อมูลข่าวสารของราชการได้เสมอ เว้นแต่มีเหตุผลที่จะไม่ให้ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ แต่ต้องระบุไว้ด้วยว่าเปิดเผยไม่ได้ เพราะเป็นข้อมูลข่าวสาร ประเภทใด และ เพราะเหตุใด

“เปิดเผยเป็นหลัก ปกปิดเป็นข้อยกเว้น”

เหตุผล เพื่อให้การทำงานของหน่วยงานรัฐไม่โปร่งใส ตรวจสอบได้ , ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นและใช้สิทธิการเมืองได้โดยถูกต้องตามจริง อันเป็นการพัฒนาระบบประชาธิปไตยให้มั่นคง

2.ให้ความคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล

หน่วยงานของรัฐต้องคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล มิให้ถูกเปิดเผยโดยเจ้าของข้อมูลยินยอม อันเป็นการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล ทั้งนี้เว้นแต่จะมีเหตุผลตามกฎหมายให้เปิดเผยได้

“ปกปิดเป็นหลัก เปิดเผยเป็นข้อยกเว้น”

เหตุผล คุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล และลดอำนาจ การใช้ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่พัวพันเรื่องของหน่วยงานรัฐ (กฎหมายครอบคลุมหน่วยงานรัฐ , หน่วยงานราชการ) แต่ไม่ครอบคลุมหน่วยงานเอกสาร, องค์กรเอกชน

มาตราสำคัญ

ของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

" ข้อมูลข่าวสาร " หมายความว่า สิ่งที่เกี่ยวข้องความหมายให้รู้เรื่องราวข้อเท็จจริง ข้อมูล หรือสิ่งใด ๆ ไม่ว่าการสื่อความหมายนั้นจะทำได้โดยสภาพของสิ่งนั้นเองหรือโดยผ่านวิธีการใด ๆ และไม่ว่าจะได้จัดทำไว้ในรูปของเอกสาร แฟ้ม รายงาน หนังสือ แผ่นพับ แผนที่ ภาพถ่าย ภาพยนตร์ การบันทึกภาพ หรือเสียง การบันทึกโดยเครื่องคอมพิวเตอร์ หรือวิธีอื่นใดที่ทำให้สิ่งที่บันทึกไว้ปรากฏได้

" ข้อมูลข่าวสารของราชการ " หมายความว่า ข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในความครอบครอง หรือควบคุมดูแลของหน่วยงานของรัฐ ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานของรัฐ หรือข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเอกชน " หน่วยงานของรัฐ " หมายความว่า ราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ ส่วนราชการสังกัดรัฐสภา ศาล เฉพาะในส่วนที่ไม่เกี่ยวกับการพิจารณาพิพากษาคดี องค์กรควบคุมการประกอบวิชาชีพ หน่วยงานอิสระของรัฐและหน่วยงานอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

" เจ้าหน้าที่ของรัฐ " หมายความว่า ผู้ซึ่งปฏิบัติงานให้แก่หน่วยงานของรัฐ

" ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล " หมายความว่า ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของบุคคล เช่น การศึกษาฐานะการเงิน ประวัติสุขภาพ ประวัติอาชญากรรม หรือประวัติการทำงาน บรรดาที่มีชื่อของผู้นั้นหรือมีเลขหมายรหัส หรือสิ่งบอกลักษณะอื่นที่ทำให้รู้ตัวผู้นั้นได้ เช่น ลายพิมพ์นิ้วมือ แผ่นบันทึกลักษณะเสียงของคนหรือรูปถ่าย และให้หมายความรวมถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของผู้ที่ถึงแก่กรรมแล้วด้วย

" คณะกรรมการ " หมายความว่า คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ

" คนต่างด้าว " หมายความว่า บุคคลธรรมดาที่ไม่มิสัญชาติไทยและไม่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทยและนิติบุคคลดังต่อไปนี้

(๑) บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนที่มีทุนเกินกึ่งหนึ่งเป็นของคนต่างด้าว ใบหุ้นชนิดออกให้แก่ผู้ถือหุ้นว่าใบหุ้นนั้นคนต่างด้าวเป็นผู้ถือ

(๒) สมาคมที่มีสมาชิกเกินกึ่งหนึ่งเป็นคนต่างด้าว

(๓) สมาคมหรือมูลนิธิที่มีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ของคนต่างด้าว

(๔) นิติบุคคลตาม (๑) (๒) (๓) หรือนิติบุคคลอื่นใดที่มีผู้จัดการหรือกรรมการเกินหนึ่งเป็นคนต่างด้าว นิติบุคคลตามวรรคหนึ่ง ถ้าเข้าไปเป็นผู้จัดการหรือกรรมการ สมาชิก หรือมีทุนในนิติบุคคลอื่นให้ถือว่าผู้จัดการหรือกรรมการ หรือสมาชิก หรือเจ้าของทุนดังกล่าวเป็นคนต่างด้าว มาตรา ๕ ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และมีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ กฎกระทรวงนั้น เมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

หมวด ๑ การเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร

มาตรา ๕ ภายใต้บังคับมาตรา ๑๔ และมาตรา ๑๕ หน่วยงานของรัฐต้องจัดให้มีข้อมูลข่าวสารของราชการอย่างน้อยดังต่อไปนี้ไว้ให้ประชาชนเข้าตรวจดูได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด

(๑) ผลการพิจารณาหรือคำวินิจฉัยที่มีผลโดยตรงต่อเอกชน รวมทั้งความเห็นแย้งและคำสั่งที่เกี่ยวข้องในการพิจารณาวินิจฉัยดังกล่าว

(๒) นโยบายหรือการตีความที่ไม่เข้าข่ายต้องลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษาตามมาตรา ๗ (๔)

(๓) แผนงาน โครงการ และงบประมาณรายจ่ายประจำปีของปีที่กำลังดำเนินการ

(๔) คู่มือหรือคำสั่งเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมีผลกระทบถึงสิทธิหน้าที่ของเอกชน

(๕) สิ่งพิมพ์ที่ได้มีการอ้างอิงถึงมาตรา ๗ วรรคสอง

(๖) สัญญาสัมปทาน สัญญาที่มีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอนหรือสัญญาร่วมทุนกับเอกชนในการจัดทำบริการสาธารณะ

(๗) มติคณะรัฐมนตรี หรือมติคณะกรรมการที่แต่งตั้งโดยกฎหมาย หรือโดยมติคณะรัฐมนตรี ทั้งนี้ ให้ระบุรายชื่อรายงานทางวิชาการ รายงานข้อเท็จจริง หรือข้อมูลข่าวสารที่นำมาใช้ในการพิจารณาไว้ด้วย

(๘) ข้อมูลข่าวสารอื่นตามที่คณะกรรมการกำหนด

ข้อมูลข่าวสารที่จัดให้ประชาชนเข้าตรวจดูได้ตามวรรคหนึ่งถ้ามีส่วนที่ต้องห้ามมิให้เปิดเผยตามมาตรา ๑๔ หรือ มาตรา ๑๕ อยู่ด้วย ให้ลบหรือตัดทอนหรือทำโดยประการอื่นใดที่ไม่เป็นการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนนั้น

บุคคลไม่ว่าจะมีส่วนได้เสียเกี่ยวข้องหรือไม่ก็ตาม ย่อมมีสิทธิเข้าตรวจดู ขอสำเนาหรือขอสำเนาที่มีค่ารับรองถูกต้องของข้อมูลข่าวสารตามวรรคหนึ่งได้ ในกรณีที่สมควรหน่วยงานของรัฐ โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการจะวางหลักเกณฑ์เรียกค่าธรรมเนียมในการนั้นก็ได้ ในการนี้

ให้คำนึงถึงการช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อยประกอบ ทั้งนี้ เว้นแต่จะมีกฎหมายเฉพาะบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น

คนต่างด้าวจะมีสิทธิตามมาตรา ๕ เพียงใดให้เป็นไปตามที่กำหนดโดยกฎกระทรวง

มาตรา ๑๑ นอกจากข้อมูลข่าวสารของราชการที่ลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษาแล้ว หรือที่จัดไว้ให้ประชาชนเข้าตรวจดูได้แล้ว หรือที่มีการจัดให้ประชาชนได้ค้นคว้าตามมาตรา ๒๖ แล้ว ถ้าบุคคลใดขอข้อมูลข่าวสารอื่นใดของราชการ และคำขอของผู้นั้นระบุข้อมูลข่าวสารที่ต้องการในลักษณะที่อาจเข้าใจได้ตามควร ให้หน่วยงานของรัฐผู้รับผิดชอบจัดหาข้อมูลข่าวสารนั้นให้แก่ผู้ขอภายในเวลาอันสมควร เว้นแต่ผู้นั้นขอจำนวนมากหรือบ่อยครั้ง โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร

ข้อมูลข่าวสารของราชการใดมีสภาพที่อาจบอบสลายง่าย หน่วยงานของรัฐจะขอขยายเวลาในการจัดหาให้หรือจะจัดทำสำเนาให้ในสภาพอย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อมิให้เกิดความเสียหายแก่ข้อมูลข่าวสารนั้นก็ได้

ข้อมูลข่าวสารของราชการที่หน่วยงานของรัฐจัดหาให้ตามวรรคหนึ่ง ต้องเป็นข้อมูลข่าวสารที่มีอยู่แล้ว

ในสภาพที่พร้อมจะให้ได้ มิใช่เป็นการต้องไปจัดทำ วิเคราะห์ จำแนก รวบรวม หรือจัดให้มีขึ้นใหม่ เว้นแต่เป็นการแปรสภาพเป็นเอกสารจากข้อมูลข่าวสารที่บันทึกไว้ในระบบการบันทึกภาพหรือเสียง ระบบคอมพิวเตอร์ หรือระบบอื่นใด ทั้งนี้ ตามที่คณะกรรมการกำหนด แต่ถ้าหน่วยงานของรัฐเห็นว่ากรณีเช่นนั้นมิใช่การแสวงหาผลประโยชน์ทางการค้า และเป็นเรื่องที่จะต้องปกป้องสิทธิเสรีภาพสำหรับผู้นั้น หรือเป็นเรื่องที่จะเป็นประโยชน์แก่สาธารณะ หน่วยงานของรัฐจะจัดหาข้อมูลข่าวสารนั้นให้ก็ได้

บทบัญญัติวรรคสามไม่เป็นการห้ามหน่วยงานของรัฐที่จะจัดให้มีข้อมูลข่าวสารของราชการใดขึ้นใหม่ให้แก่ผู้ร้องขอ หากเป็นการสอดคล้องด้วยอำนาจหน้าที่ตามปกติของหน่วยงานของรัฐนั้นอยู่แล้ว ให้นำความในมาตรา ๘ วรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่ มาให้บังคับแก่การจัดหาข้อมูลข่าวสารให้ตามมาตรา นี้ โดยอนุโลม

หมวด ๒ ข้อมูลข่าวสารที่ไม่ต้องเปิดเผย

มาตรา ๑๔ ข้อมูลข่าวสารของราชการที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อสถาบันพระมหากษัตริย์จะเปิดเผยมิได้

มาตรา ๑๕ ข้อมูลข่าวสารของราชการที่มีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดต่อไปนี้ หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐอาจมีคำสั่งมิให้เปิดเผยก็ได้ โดยคำนึงถึงการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายของหน่วยงานของรัฐ ประโยชน์สาธารณะ และประโยชน์ของเอกชนที่เกี่ยวข้องประกอบกัน

(๑) การเปิดเผยจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อความมั่นคงของประเทศ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

(๒) การเปิดเผยจะทำให้การบังคับให้กฎหมายเสื่อมประสิทธิภาพ หรือ ไม่อาจสำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้ ไม่ว่าจะเป็นเกี่ยวกับการฟ้องคดี การป้องกัน การปราบปราม การทดสอบ การตรวจสอบ หรือการรู้แหล่งที่มาของข้อมูลข่าวสารหรือไม่ก็ตาม

(๓) ความเห็นหรือคำแนะนำภายในหน่วยงานของรัฐในการดำเนินการเรื่องหนึ่งเรื่องใด แต่ทั้งนี้ไม่รวมถึงรายงานทางวิชาการ รายงานข้อเท็จจริง หรือข้อมูลข่าวสารที่นำมาใช้ในการทำความเข้าใจหรือคำแนะนำภายในดังกล่าว

(๔) การเปิดเผยจะก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิต หรือความปลอดภัยของบุคคลหนึ่งบุคคลใด

(๕) รายงานการแพทย์หรือข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล ซึ่งการเปิดเผยจะเป็นการรุกรานสิทธิส่วนบุคคลโดยไม่สมควร

(๖) ข้อมูลข่าวสารของราชการที่มีกฎหมายคุ้มครองมิให้เปิดเผย หรือข้อมูลข่าวสารที่มีผู้ให้มาโดยไม่ประสงค์ให้ทางราชการนำไปเปิดเผยต่อผู้อื่น

(๗) กรณีอื่นตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

คำสั่งมิให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการจะกำหนดเงื่อนไขอย่างใดก็ได้ แต่ต้องระบุไว้ด้วยว่าที่เปิดเผยไม่ได้เพราะเป็นข้อมูลข่าวสารประเภทใดและเพราะเหตุใด และให้ถือว่ากรณีคำสั่งเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการเป็นดุลพินิจ โดยเฉพาะของเจ้าหน้าที่ของรัฐตามลำดับสายการบังคับบัญชา แต่ผู้ขออาจอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารได้ตามที่กำหนดในพระราช

มาตรา ๒๐ การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารใดแม้จะเข้าข่ายต้องมีความรับผิดชอบตามกฎหมายใดให้ถือว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ต้องรับผิดชอบหากเป็นการกระทำโดยสุจริตในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) ข้อมูลข่าวสารตามมาตรา ๑๕ ถ้าเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ดำเนินการ โดยถูกต้องตามระเบียบตามมาตรา

๑๖

(๒) ข้อมูลข่าวสารตามมาตรา ๑๕ ถ้าเจ้าหน้าที่ของรัฐในระดับตามที่กำหนดในกฎกระทรวงมีคำสั่ง

ให้เปิดเผยเป็นการทั่วไปหรือเฉพาะแก่บุคคลใดเพื่อประโยชน์อันสำคัญยิ่งกว่าที่เกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะ หรือชีวิตร่างกาย สุขภาพ หรือประโยชน์อื่นของบุคคล และคำสั่งนั้นได้กระทำโดยสมควรแก่เหตุ ในการนี้จะมีการกำหนดข้อจำกัดหรือเงื่อนไขการใช้ข้อมูลข่าวสารนั้นตามความเหมาะสมก็ได้ การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารตามวรรคหนึ่งไม่เป็นเหตุให้หน่วยงานของรัฐพ้นจากความรับผิดชอบตามกฎหมายหากจะพึงมีในกรณีดังกล่าว

หมวด ๕ คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ

มาตรา ๒๗ ให้มีคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ ประกอบด้วยรัฐมนตรี ซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธาน ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ปลัดกระทรวงกลาโหม ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงพาณิชย์ เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา เลขาธิการคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ผู้อำนวยการสำนักข่าวกรองแห่งชาติ ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ และผู้ทรงคุณวุฒิอื่นจากภาครัฐและภาคเอกชน ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งอีกเก้าคนเป็นกรรมการ ให้ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีแต่งตั้งข้าราชการของสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีคนหนึ่งเป็นเลขานุการและอีกสองคนเป็นผู้ช่วยเลขานุการ

มาตรา ๒๘ ให้คณะกรรมการมีอำนาจเรียกให้บุคคลใดมาให้ถ้อยคำหรือให้ส่งวัตถุ เอกสารหรือพยานหลักฐานมาประกอบการพิจารณาได้

หมวด ๖ คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร

มาตรา ๓๕ ให้มีคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ตามความเหมาะสม ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งตามข้อเสนอของคณะกรรมการ มีอำนาจหน้าที่พิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์คำสั่งมิให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารตามมาตรา ๑๔ หรือมาตรา ๑๕ หรือคำสั่งไม่รับฟังคำคัดค้านตามมาตรา ๑๗ และคำสั่งไม่แก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือลบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลตามมาตรา ๒๕

การแต่งตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารตามวรรคหนึ่ง ให้แต่งตั้งตามสาขาความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านของข้อมูลข่าวสารของราชการ เช่น ความมั่นคงของประเทศ เศรษฐกิจและการคลังของประเทศหรือการบังคับใช้กฎหมาย

หมวด ๗ บทกำหนดโทษ

มาตรา ๔๐ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการที่สั่งตามมาตรา ๓๒ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๔๑ ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามข้อจำกัดหรือเงื่อนไขที่เจ้าหน้าที่ของรัฐกำหนดตามมาตรา ๒๐ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

บทบาทของสื่อมวลชนที่มีต่อ พ.ร.บ ข้อมูลข่าวสารของราชการ

1. นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับ พ.ร.บ ฉบับนี้แก่ประชาชนและส่งเสริมให้ประชาชนใช้สิทธิและปฏิบัติตามกฎหมายฉบับนี้
2. เสาะหาและนำเสนอข้อมูลข่าวสารของราชการมาเปิดเผยต่อสาธารณะ เพื่อสนองสิทธิการรับรู้ของประชาชน
3. ไม่ร้องขอข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลจากหน่วยงานรัฐ เพื่อนำมาเสนอข่าว โดยเฉพาะข้อมูลข่าวสารที่ส่งผลกระทบ หรือกระทบเชิงลบต่อบุคคลนั้นหรือบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง

ผลกระทบของ พ.ร.บ ข้อมูลข่าวสาร

<u>หน่วยงานรัฐ</u>	<u>ประชาชน</u>
-ทำงานหนักขึ้น -	มีสิทธิตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล
-ถูกตรวจสอบมากขึ้น -	ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลได้รับความคุ้มครอง
-	ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารของรัฐบาลมากขึ้น

ตัวอย่างข่าวเกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลข่าวสาร

ส.อบจ.บุรีรัมย์แจ้งจับชุด”พี่เขยเนวิน”ปิดบังประมุขงานรับเหมา

ประธานสภา อบจ. นำทีม ส.จ.บุรีรัมย์ แจ้งจับนายก อบจ. “พี่เขยเนวิน” ฐานปิดบังข้อมูลข่าวสารการสอบราคาจ้างเหมาโครงการก่อสร้าง เอื้อประโยชน์พวกพ้อง ด้านตำรวจเตรียมออกหมายเรียกก่อนส่ง ป.ป.ช. ฟันโทษต่อ เมื่อเวลา 09.00น.วันที่ 1 สิงหาคม

นายสนอง เทพอักษรณรงค์ ประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) บุรีรัมย์ พร้อมด้วยตัวแทนสมาชิก อบจ. บุรีรัมย์ ประกอบด้วย นายวิสิทธิ์ เจริญอิทธิกุล นายพยุภรณ์ ชาติเรืองเดช และนายสุรศักดิ์ สมบูรณ์รัมย์ ได้เข้าแจ้งความกับ ร.ต.ท. นิศัญญ วงศ์จันทร์ ร้อยเวร สภ.อ. เมืองบุรีรัมย์ ให้ดำเนินคดีกับ พ.ต.อ.ชวลิต ชิดชอบ นายก อบจ. ซึ่งเป็นพี่เขยของ นายเนวิน ชิดชอบ รักษาการรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ตามประมวลกฎหมายอาญาดำเนินความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ มาตรา 157 กระทำความผิดต่อ พ.ร.บ.ว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2542 มาตรา 7, 10,12 และ 13 และความผิดต่อ พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. 2540

โดยกล่าวหาว่า พ.ต.อ.ชวลิต ชิดชอบ นายก อบจ. บุรีรัมย์ ได้จงใจกระทำการทุจริตไม่ปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ปิดบังข้อมูลข่าวสารในการประมูลรับเหมาก่อสร้างปรับปรุงผิวจราจรในเขตพื้นที่ อ.โนนดินแดง อ.บ้านกรวด และงานขุดลอกแหล่งน้ำลำพังงาเขต อ.พุทไธสงรวม 4 โครงการ งบประมาณกว่า 6,038,000 ซึ่งการกระทำผิด โดยได้มีการส่งเอกสารประกาศสอบราคาให้แก่เฉพาะบุคคล หรือผู้รับเหมาบางกลุ่ม ซึ่งเป็นพวกพ้องของตนเอง ไม่มีการ

ปิดประกาศสอบราคาจ้าง ๓ ที่การองค์การบริหารส่วนจังหวัด ตามระเบียบของกระทรวงมหาดไทย
สร้างความเสียหายให้กับงบประมาณของรัฐ

.....

บรรณานุกรม

พิศิษฐ์ ชวาลาธวัช. (2544) กฎหมายและจริยธรรมสื่อสารมวลชน กรุงเทพฯ : คับเบิ้ลนาย พรินติ้ง.

สุโขทัยธรรมมาธิราช,มหาวิทยาลัย. (2531) เอกสารการสอนชุดวิชากฎหมายและจริยธรรม

สื่อสารมวลชน หน่วยที่ 1-7. นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช .

พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540

เอกสารประกอบการเรียนการสอนวิชา 140-302 กฎหมายและจริยธรรมสื่อสารมวลชน
สัปดาห์ที่ 9

บทที่ 7

กฎหมายด้านการโฆษณา

ความจำเป็นของรัฐในการออกกฎหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิผู้บริโภคหากมองจากสภาพทางเศรษฐกิจจะเป็นผลสืบเนื่องจากระบบเศรษฐกิจเสรี (Laisser Fair) ซึ่งเป็นระบบที่เปิดโอกาสให้เอกชนแข่งขันในทางการค้าโดยรัฐไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยว จนกระทั่งเกิดการผูกขาดโดยระบบทุนและกำไรในการผลิต เกิดความคิดในการใช้งานโฆษณาเพื่อจำหน่ายสินค้าและบริการโฆษณาถูกนำมาใช้อย่างต่อเนื่อง ทุกวันนี้รัฐได้เล็งเห็นปัญหาและความเสียหายเปรียบที่จะเกิดขึ้นกับผู้บริโภคในการตัดสินใจที่จะซื้อสินค้าหรือบริการ รัฐมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคไว้จึงได้ตรากฎหมายขึ้นและดำเนินการโดยฝ่ายปกครองเพื่อคุ้มครองสิทธิและเข้าไปดำเนินคดีที่สิทธิผู้บริโภคถูกละเมิด เพราะการโฆษณาได้ฝ่าฝืนข้อห้ามหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย

กฎหมายที่นักสื่อสารมวลชนหรือผู้ประกอบการอาชีพโฆษณาควรรู้ ได้แก่

1. พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2541
2. พระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510 , 2518 , 2522
3. พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522
4. พระราชบัญญัติวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท พ.ศ. 2518
5. พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2535
6. พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535

มาตราสำคัญของ

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2541

ผู้บริโภคมีสิทธิจะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย

1. สิทธิที่จะได้รับข่าวสารรวมทั้งคำพรรณนาคุณภาพที่ถูกต้องและเพียงพอเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการ
2. สิทธิที่จะมีอิสระในการเลือกหาสินค้าและบริการ
3. สิทธิที่จะได้รับความปลอดภัยจากการใช้สินค้าหรือบริการ
- (3.ทวิ) สิทธิที่จะได้รับความเป็นธรรมในการทำสัญญา

4. สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาและชดเชยความเสียหาย(มาตรา4)

มาตรา 3 ในพระราชบัญญัตินี้

“สินค้า” หมายความว่า สิ่งของที่ผลิตหรือมีไว้เพื่อขาย

“บริการ” หมายความว่า การรับจัดทำการทำงาน การให้สิทธิใดๆหรือการให้ใช้หรือให้ประโยชน์ในทรัพย์สินหรือกิจการใดๆ โดยเรียกค่าตอบแทนเป็นเงินหรือผลประโยชน์อื่นแต่ไม่รวมถึงการจ้างแรงงานตามกฎหมายแรงงาน

“ผลิต” หมายความว่า ทำ ประสม ประปรุง ประกอบ ประดิษฐ์ หรือแปรสภาพและความหมายรวมถึงการเปลี่ยนรูป การดัดแปลง หรือการแบ่งบรรจุ

“ผู้บริโภค” หมายความว่า ผู้ซื้อหรือผู้ได้รับบริการจากผู้ประกอบธุรกิจหรือผู้ซึ่งได้รับการเสนอหรือการชักชวนจากผู้ประกอบธุรกิจโฆษณาด้วย

“ผู้ประกอบธุรกิจ” หมายความว่า ผู้ขาย ผู้ผลิตเพื่อขาย ผู้ส่งหรือนำเข้าในราชอาณาจักรเพื่อขายหรือผู้ซื้อเพื่อขายต่อซึ่งสินค้า หรือผู้ให้บริการ และความหมายรวมถึงผู้ประกอบกิจการโฆษณาด้วย

“ข้อความ” หมายความว่า ถึงรวมการกระทำที่ปรากฏด้วยตัวอักษร ภาพ ภาพยนตร์ แสงเสียง เครื่องหมายหรือการกระทำอย่างใดๆ ที่ทำให้บุคคลทั่วไปเข้าใจความหมายได้

“โฆษณา” หมายความว่า การกระทำการไม่ว่าโดยวิธีใดๆให้ประชาชนเห็นหรือทราบข้อความเพื่อประโยชน์ในทางการค้า

“สื่อโฆษณา” หมายความว่า สิ่งที่ใช้เป็นสื่อในการโฆษณา เช่น หนังสือพิมพ์ สิ่งพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ ไปรษณีย์โทรเลข โทรศัพท์ หรือป้าย

“ฉลาก” หมายความว่า รูป รอยประดิษฐ์ กระดาษหรือสิ่งอื่นใดที่ทำให้ปรากฏข้อความเกี่ยวกับสินค้าซึ่งแสดงไว้ที่สินค้าหรือภาชนะบรรจุหรือห่อหีบบรรจุสินค้า และหมายความว่ารวมถึงเอกสารหรือคู่มือสำหรับใช้ประกอบสินค้า ป้ายที่ติดตั้งหรือแสดงไว้ที่สินค้าหรือหีบห่อบรรจุสินค้านั้น

“สัญญา” หมายความว่า ความตกลงกันระหว่างผู้บริโภคและผู้ประกอบธุรกิจเพื่อซื้อและขายสินค้าหรือให้และรับบริการ

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค

“กรรมการ” หมายความว่า กรรมการคุ้มครองผู้บริโภค

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

ข. การคุ้มครองผู้บริโภค

กฎหมายฉบับนี้ให้การคุ้มครองผู้บริโภค ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับงานโฆษณาโดยตรง คือ

1. การคุ้มครองผู้บริโภคในการโฆษณา
2. การคุ้มครองผู้บริโภคในด้านฉลาก

คณะกรรมการชุดนี้ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ เลขานุการ นายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ เลขานุการ นายกรัฐมนตรี ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม ปลัดกระทรวงคมนาคม เป็นต้น ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งเป็นกรรมการและเลขานุการคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค เป็นกรรมการและเลขานุการ คณะกรรมการมีอำนาจและหน้าที่ ดังต่อไปนี้

1. พิจารณาเรื่องราวร้องทุกข์จากผู้บริโภคที่ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายอันเนื่องมาจากการกระทำของผู้ประกอบธุรกิจ
2. ดำเนินการเกี่ยวกับสินค้าที่อาจเป็นอันตรายแก่ผู้บริโภค ตามมาตรา 36
3. แจ้งหรือโฆษณาข่าวสารเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการที่ก่อให้เกิดความเสียหาย หรือเสื่อมเสียต่อสิทธิผู้บริโภค ในที่นี้จะระบุชื่อสินค้าหรือบริการหรือชื่อของผู้ประกอบธุรกิจด้วยได้
4. ให้คำปรึกษาและแนะนำแก่คณะกรรมการเฉพาะเรื่อง และพิจารณาวินิจฉัยการอุทธรณ์คำสั่งของคณะกรรมการเฉพาะเรื่อง
5. วางระเบียบเกี่ยวกับการปฏิบัติงานหน้าที่ของคณะกรรมการเฉพาะเรื่อง คณะอนุกรรมการ
6. สอดส่องเร่งรัดพนักงานเจ้าหน้าที่ ส่วนราชการหรือหน่วยงานอื่นของรัฐให้ปฏิบัติตามอำนาจและหน้าที่ที่กฎหมายกำหนด ตลอดจนเร่งรัดพนักงานเจ้าหน้าที่ให้ดำเนินคดีในความผิดเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิของผู้บริโภค
7. ดำเนินคดีเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิของผู้บริโภคที่คณะกรรมการเห็นสมควรหรือมีผู้ร้องขอตามมาตรา 39
8. รับรองสมาคมมาตรา 40
9. เสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับนโยบายและมาตรการในการคุ้มครองผู้บริโภค และพิจารณาให้ความเห็นในเรื่องใดๆ ที่เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคตามที่คณะรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีมอบหมาย
10. ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดไว้เป็นอำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการให้มีคณะกรรมการเฉพาะเรื่อง ดังต่อไปนี้
 1. คณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณา
 2. คณะกรรมการว่าด้วยฉลาก
 3. คณะกรรมการว่าด้วยสัญญา

คณะกรรมการเฉพาะเรื่อง ประกอบด้วยคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในเรื่องที่เกี่ยวข้อง ตามที่คณะกรรมการแต่งตั้งขึ้น มีจำนวนไม่น้อยกว่าเจ็ดคน แต่ไม่เกินสิบสามคน (มาตรา 14)

1.การคุ้มครองผู้บริโภคในการโฆษณา

การโฆษณาสินค้าหรือบริการที่มีการว่าจ้างให้ทำการโฆษณาผ่านบริษัทโฆษณาและได้มีการโฆษณาแพร่หลายโดยผ่านสื่อสารมวลชน กฎหมายฉบับนี้ได้กำหนดการคุ้มครองผู้บริโภคไม่ให้ตกอยู่ในฐานะผู้เสียเปรียบจากการโฆษณาโดยใช้สื่อประเภทต่างๆ สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

1. การโฆษณาจะต้องไม่ใช่ข้อความที่เป็นการไม่เป็นธรรมต่อผู้บริโภค หรือใช้ข้อความที่อาจก่อให้เกิดผลเสียต่อสังคมเป็นส่วนรวม ทั้งนี้ไม่ว่าข้อความดังกล่าวนั้นจะเป็นข้อความที่เกี่ยวกับแหล่งกำเนิด สภาพ คุณภาพ ตลอดจนลักษณะของสินค้าหรือบริการ ตลอดจนการจัดหา หรือการใช้สินค้าหรือบริการ

ข้อความดังต่อไปนี้ ถือว่าเป็นข้อความที่เป็นการไม่เป็นธรรมต่อผู้บริโภคหรือเป็นข้อความที่อาจก่อให้เกิดผลเสียสังคมเป็นส่วนรวม

(1) ข้อความที่เป็นเท็จหรือเกินความเป็นจริง

1.1 กรณีอวดอ้างสรรพคุณ คุณสมบัติ คุณภาพ

ตัวอย่าง

“สวยงามมากที่สุด....”

“ทนแดดทนฝนมากที่สุด”

1.2 กรณีอ้างอิงสถาบัน หรือหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐบาลและเอกชน

“ได้ผ่านการทดสอบจากสถาบันทางการไฟฟ้าทั้งในและต่างประเทศมาแล้ว”

1.3 อ้างอิงตัวเลขทางสถิติ

“ปฏิบัติใหม่ทางประหยัดน้ำมันขึ้นกว่าเดิม 20 %”

(2) ข้อความที่อาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิดในสาระสำคัญเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการ ไม่ว่าจะทำโดยใช่ หรืออ้างอิงรายงานทางวิชาการ สถิติ หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งอันไม่เป็นความจริง

“ติดตั้งโทรศัพท์ทุกหลัง”

“ลด 20 กก. ใน 30 ครั้ง”

(3) ข้อความที่เป็นการสนับสนุนโดยตรงหรือโดยอ้อมให้มีการกระทำผิดกฎหมายหรือศีลธรรมหรือนำไปสู่ความเสื่อมเสียทางวัฒนธรรมของชาติ

“ไปที่แฟงเบอร์...เมื่อคุณต้องการหนังสือต้องห้าม...”

(4) ข้อความที่ก่อให้เกิดความแตกแยกหรือเสื่อมเสียความสามัคคีในหมู่ประชาชน

“อย่าใช้สินค้าของประเทศ...”

(5) ข้อความอย่างอื่นตามที่กำหนดตามกฎหมาย

ข้อความที่ใช้ในการโฆษณาที่บุคคลทั่วไปสามารถรู้ได้ว่าเป็นข้อความที่ไม่อาจเป็นความจริงได้โดยแน่แท้ ไม่เป็นโฆษณาที่ต้องห้ามในการโฆษณาตาม(1) (มาตรา 22)

“กินยาเม็ดยี่ห้อ...อายุของท่านจะยืนยาวเกินหมื่นปี”

2. การโฆษณาจะต้องไม่กระทำได้ด้วยวิธีการอันเป็นอันตรายต่อสุขภาพร่างกายหรือจิตใจหรือก่อให้เกิดความรำคาญแก่ผู้บริโภค ทั้งนี้ ตามที่กำหนดในกระทรวง (มาตรา 23)

3. ในกรณีที่เห็นว่าสินค้าอาจเป็นอันตรายแก่ผู้บริโภค และคณะกรรมการได้กำหนดสินค้านั้นเป็นสินค้าควบคุมฉลาก ตามมาตรา 30 ให้คณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณาออกคำสั่ง

4. ในกรณีที่คณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณาเห็นว่าสินค้าหรือบริการใด ผู้บริโภคจำเป็นต้องทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสภาพฐานะ และรายละเอียด คณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณา มีอำนาจกำหนดให้การโฆษณาเป็นข้อเท็จจริงดังกล่าวตามที่คณะกรรมการโฆษณากำหนดได้ (มาตรา 25)

5. ในกรณีที่คณะกรรมการเห็นว่าข้อความในโฆษณาโดยทางสื่อสมควรแจ้งให้ผู้บริโภคทราบว่าข้อความนั้นเป็นข้อความที่มีความมุ่งหมายเพื่อการโฆษณา คณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณา มีอำนาจกำหนดให้การโฆษณาโดยทางสื่อต้องมีถ้อยคำชี้แจงให้ประชาชนทราบ

6. ในกรณีที่คณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณาเห็นว่าการโฆษณาใดฝ่าฝืนมาตรา 22 มาตรา 23 มาตรา 24 (1) หรือมาตรา 25 ให้คณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณา มีอำนาจออกคำสั่งอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง ดังต่อไปนี้

1. ให้แก้ไขข้อความหรือวิธีการโฆษณา

2. ห้ามการใช้ข้อความบางอย่างที่ปรากฏในการโฆษณา

3. ห้ามการโฆษณาหรือห้ามวิธีการนั้นในการโฆษณา

4. ให้โฆษณาเพื่อแก้ไขความเข้าใจผิดของผู้บริโภคที่อาจเกิดขึ้นแล้วตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณา กำหนด

7. ในกรณีที่มิเหตุอันสงสัยว่าข้อความที่ใช้ในการโฆษณาเป็นเท็จหรือเกินความจริงตามมาตรา 22 วรรคสอง ข้อ(1) ให้คณะกรรมการมีอำนาจออกคำสั่ง ให้ผู้กระทำการโฆษณาพิสูจน์ความจริงได้

8. ผู้ประกอบธุรกิจเห็นว่าการโฆษณาของตนเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่เป็นตามพระราชบัญญัตินี้ ผู้ประกอบธุรกิจอาจขอให้คณะกรรมการพิจารณาให้ความเห็นในเรื่องนั้นก่อนทำการโฆษณาได้ ในกรณีนี้คณะกรรมการจะต้องให้ความเห็นและแจ้งให้ผู้ขอทราบภายในสามสิบวันนับตั้งแต่วันที่ได้รับคำขอ ถ้าไม่แจ้งตามระยะเวลาที่กำหนดถือว่าคณะกรรมการเห็นชอบแล้ว

ง. บทกำหนดโทษ เพื่อให้มีการควบคุมให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ จึงมีบทบัญญัติว่าด้วยการกำหนดโทษแก่ผู้ฝ่าฝืน ดังนี้

1. ผู้ใดขัดขวางหรือไม่อำนวยความสะดวก ไม่ให้ถ้อยคำ หรือไม่ส่งเอกสาร หรือหลักฐาน แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติการตามมาตรา 5 ต้องระวางจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 45)

2. ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการ หรือคณะกรรมการเฉพาะเรื่องตามมาตรา 17 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 46)

3. ผู้ใดเจตนาก่อให้เกิดความเข้าใจผิดในแหล่งกำเนิด สภาพ คุณภาพ ปริมาณ หรือสาระสำคัญประการอื่นเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการ ไม่ว่าจะเป็นอย่างใดหรือผู้อื่นโฆษณา หรือใช้ฉลากที่มีข้อความอันเป็นเท็จหรือข้อความที่ควรรู้อยู่แล้วว่าอาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิดเช่นนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่งกระทำความผิดซ้ำอีก ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 47)

4. ผู้ใดโฆษณาโดยใช้ข้อความตามมาตรา 22 (3) หรือ (4) หรือข้อความที่กำหนดในกฎกระทรวงที่ออกมาตามมาตรา 22 (5) หรือฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามมาตรา 23 มาตรา 24 มาตรา 25 หรือมาตรา 26 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินสามหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 48)

5. ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณาซึ่งสั่งตามมาตรา 27 หรือมาตรา 28 วรรคสอง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือนหรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 49)

6. ถ้าการกระทำตามมาตรา 47 มาตรา 48 มาตรา 49 เป็นการกระทำของเจ้าของสื่อโฆษณา หรือประกอบกิจการโฆษณา ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษเพียงกึ่งหนึ่งของโทษที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น (มาตรา 50) 7. ถ้ากระทำความผิดตามมาตรา 47 มาตรา 48 มาตรา 49 และมาตรา 50 เป็นความผิดต่อเนื่องผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษปรับวันละไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทหรือไม่เกินสองเท่าของค่าใช้จ่ายที่ใช้สำหรับโฆษณานั้น ตลอดระยะเวลาที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม (มาตรา 51)

.....

บรรณานุกรม

พิศิษฐ์ ขวาลาววัช. (2544) กฎหมายและจริยธรรมสื่อสารมวลชน กรุงเทพฯ : ดับเบิ้ลนาย พรินต์ติ้ง.

สุโขทัยธรรมมาธิราช,มหาวิทยาลัย. (2531) เอกสารการสอนชุดวิชากฎหมายและจริยธรรม

สื่อสารมวลชน หน่วยที่ 1-7. นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช .

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2541

เอกสารประกอบการเรียนการสอนวิชา 140-302 กฎหมายและจริยธรรมสื่อสารมวลชน
สัปดาห์ที่ 10

บทที่ 7 (ต่อ)

กฎหมายด้านการโฆษณา

กฎหมายด้านการโฆษณา

พระราชบัญญัติฯ พ.ศ. 2510

“ผู้อนุญาต” หมายความว่า

1. เลขานุการคณะกรรมการอาหารและยา หรือผู้ซึ่งคณะกรรมการอาหารและยามอบหมาย สำหรับการอนุญาตผลิตยา หรือการนำเข้าหรือส่งยาเข้ามาในราชอาณาจักร
 2. เลขานุการคณะกรรมการอาหารและยา หรือผู้ซึ่งเลขานุการคณะกรรมการอาหารและยามอบหมาย สำหรับการขายยาในกรุงเทพมหานคร
 3. ผู้ว่าราชการจังหวัดสำหรับการอนุญาตขายยาในจังหวัดที่อยู่ในเขตอำนาจนอกจากกรุงเทพมหานคร
- “คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการยาตามพระราชบัญญัตินี้

ก. ข้อห้ามและระเบียบปฏิบัติ

พระราชบัญญัติฯ ได้วางบรรทัดฐานในการโฆษณาขายยาไว้ในหมวด 11 การโฆษณาว่ามีทั้งข้อห้าม แนวปฏิบัติ และบทลงโทษ หากมีการฝ่าฝืนตามบทบัญญัติ ดังนี้

1. การโฆษณาขายยาจะต้อง

1.1 การโฆษณาจะต้องคำนึง

- (1) ไม่เป็นการโอ้อวดสรรพคุณยาหรือวัตถุอันเป็นส่วนประกอบของยาว่าสามารถบำบัด บรรเทา รักษา หรือป้องกันโรค หรือความเจ็บป่วยได้ อย่างศักดิ์สิทธิ์ หรือหายขาด หรือใช้ถ้อยคำอื่นใดที่มีความหมายทำนองเดียวกัน
- (2) ไม่แสดงสรรพคุณยาอันเป็นเท็จหรือเกินความจริง
- (3) ไม่ทำให้เข้าใจว่าวัตถุใดเป็นตัวยาหรือส่วนประกอบของยา ซึ่งความจริงไม่มีส่วนประกอบหรือวัตถุนั้นในยาหรือมีแต่ไม่ทำให้เข้าใจผิด
- (4) ไม่ทำให้เข้าใจว่าเป็นยาทำให้แท้งลูก หรือยาขับระดูอย่างแรง
- (5) ไม่ทำให้เข้าใจว่าเป็นยาบำรุงกามหรือคุมกำเนิด
- (6) ไม่แสดงสรรพคุณอันตราย หรือยาคุมพิเศษ
- (7) ไม่มีการรับรองหรือยกย่องสรรพคุณยาโดยบุคคลอื่น

(8) ไม่แสดงสรรพคุณยาว่าสามารถบำบัด บรรเทา รักษาหรือป้องกันโรคหรืออาการของโรคที่รัฐมนตรีประกาศตามมาตรา 77

1.2 ห้ามมิให้โฆษณาขายยาโดยไม่สุภาพหรือการร้องรำทำเพลง หรือแสดงความทุกข์ทรมานของผู้ป่วย (มาตรา 89)

1.3 ห้ามมิให้มีการโฆษณาขายยาโดยวิธีแถมพกหรือออกสลากรางวัล (มาตรา 90)

2. วิธีปฏิบัติในการโฆษณา

การโฆษณาขายยาทางวิทยุกระจายเสียง เครื่องขยายเสียง วิทยุโทรทัศน์ ทางฉายภาพหรือทางภาพยนตร์ หรือทางสิ่งพิมพ์จะต้อง

- (1) ได้รับอนุญาตข้อความเสียง หรือภาพที่ใช้ในการโฆษณาจากผู้อนุญาต
- (2) ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ผู้อนุญาตกำหนด (มาตรา 88 ทวิ)

3. อำนาจการสั่งการ

เลขาธิการคณะกรรมการอาหารและยามีอำนาจสั่งเป็นหนังสือให้ระงับการโฆษณาขายยาที่เห็นว่าเป็นการโฆษณาโดยฝ่าฝืนพระราชบัญญัตินี้ได้ (มาตรา 90 ทวิ)

ข. บทกำหนดโทษ

หากผู้ใดฝ่าฝืนข้อห้าม แนวทางปฏิบัติจะต้องได้รับโทษตามกฎหมาย ดังนี้

(1) ผู้ใดโฆษณาขายยาโดยฝ่าฝืนมาตรา 88 มาตรา 88 ทวิ มาตรา 89 และมาตรา 90 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 124)

(2) ผู้ใดฝ่าฝืนคำสั่งให้ระงับการโฆษณาขายยาของคณะกรรมการอาหารและยา ซึ่งสั่งตามมาตรา 90 ทวิ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือน หรือปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับและให้ปรับรายวันอีกวันละห้าร้อยจนกว่าจะปฏิบัติตามคำสั่งดังกล่าว (มาตรา 124 ทวิ)

กฎหมายด้านการโฆษณาอาหาร

พระราชบัญญัติว่าด้วยอาหาร พ.ศ. 2522

ข้อห้ามและระเบียบปฏิบัติ เพื่อควบคุมให้มีการโฆษณาไม่เป็นพิษภัยต่อผู้บริโภค
พระราชบัญญัตินี้จึงได้กำหนดไว้ว่า

- 1 ห้ามมิให้ผู้ใดโฆษณาคุณประโยชน์ คุณภาพ หรือสรรพคุณของอาหารอันเป็นเท็จ หรือเป็นการหลอกลวงให้เกิดความหลงเชื่อโดยไม่สมควร (มาตรา 40)
- 2 ผู้ใดประสงค์จะโฆษณาคุณประโยชน์ คุณภาพ หรือสรรพคุณของอาหารทางวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ ทางฉายภาพ หรือทางหนังสือพิมพ์หรือหนังสือพิมพ์อื่นหรือด้วยวิธีอื่นเพื่อ

ประโยชน์ในทางการค้า ต้องนำเสียง ภาพ ภาพยนตร์ หรือข้อความที่จะโฆษณาดังกล่าวนั้น ให้ผู้อนุญาตตรวจพิจารณา ก่อน เมื่อได้รับอนุญาตแล้วจึงจะโฆษณาได้ (มาตรา 41)

3 เพื่อพิทักษ์ประโยชน์ และความปลอดภัยของผู้บริโภค ให้ผู้อนุญาตมีอำนาจสั่งเป็นหนังสือ อย่างใดอย่างหนึ่งดังนี้

3.1 ให้ผู้ผลิตนำเข้าหรือจำหน่ายอาหาร หรือผู้ทำการโฆษณา ระงับการโฆษณาอาหารที่เห็นว่า เป็นการโฆษณาโดยฝ่าฝืนมาตรา 41

3.2 ให้ผู้ผลิตนำเข้าหรือจำหน่ายอาหาร หรือผู้ทำการโฆษณาอาหาร ระงับการผลิตการ นำเข้า การจำหน่าย หรือการโฆษณาอาหารที่คณะกรรมการเห็นว่าอาหารดังกล่าวไม่มี คุณประโยชน์ คุณภาพ หรือสรรพคุณตามที่โฆษณา (มาตรา 42)

ก. บทกำหนดโทษ หากผู้ใดฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามต้องรับโทษ ดังนี้

- 1 ผู้ใดโฆษณาอาหารโดยฝ่าฝืนมาตรา 40 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปีหรือปรับไม่เกิน ห้าพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 70)
- 2 ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 41 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท (มาตรา 71)
- 3 ผู้ใดฝ่าฝืนคำสั่งของผู้อนุญาตซึ่งสั่งตามมาตรา 42 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสอง ปีหรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ และให้ปรับเป็นรายวันอีกวันละไม่ น้อยกว่าห้าร้อยบาทแต่ไม่เกินหนึ่งพันบาทตลอดเวลาที่ฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามคำสั่งดังกล่าว (มาตรา 72)

กฎหมายด้านการโฆษณาวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท

พระราชบัญญัติวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท พ.ศ. 2518

มาตรา 48 ห้ามมิให้ผู้ใดโฆษณาเพื่อการค้า ซึ่งวัตถุออกฤทธิ์เว้นแต่

(1) การโฆษณาซึ่งกระทำโดยตรงต่อผู้ประกอบการอาชีพ เวชกรรม ผู้ประกอบโรคศิลปะแผน ปัจจุบันชั้นหนึ่งในสาขาทันตกรรม เกษตรกร หรือผู้ประกอบการบำบัดโรคสัตว์ชั้นหนึ่ง

(2) เป็นฉลากหรือเอกสารกำกับวัตถุออกฤทธิ์ที่ภาษา หรือหีบห่อบรรจุวัตถุออกฤทธิ์

วัตถุออกฤทธิ์ หมายความว่า วัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท ที่เป็นสิ่งธรรมชาติหรือที่ได้จากสิ่ง ธรรมชาติ หรือวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทที่เป็นวัตถุสังเคราะห์ ทั้งนี้ตามที่รัฐมนตรีประกาศ ในราชกิจจานุเบกษา

เอกสารกำกับวัตถุออกฤทธิ์ หมายความว่า กระดาษหรือสิ่งอื่นใดที่ทำให้ปรากฏความหมายด้วยรูป – รอย ประติมากรรม หรือข้อความใดๆ อันเกี่ยวกับวัตถุออกฤทธิ์ ซึ่งสอดแทรกหรือรวบรวมไว้กับ ภาษา หรือหีบห่อบรรจุวัตถุออกฤทธิ์ (มาตรา 4)

กฎหมายด้านการโฆษณาเครื่องสำอาง

พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2535

มาตรา 37 ให้นำบทบัญญัติของกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค ในส่วนที่เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคในการโฆษณามาใช้บังคับแก่การโฆษณาเครื่องสำอางโดยอนุโลม โดยให้ถือว่าอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคเป็นอำนาจหน้าที่ของรัฐมนตรี และให้ถือว่าอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณาเป็นอำนาจหน้าที่ของกรรมการ

เครื่องสำอาง หมายความว่า

- 1 วัตถุที่มุ่งหมายสำหรับใช้ทา ถู นวด โรย พ่น หยอด ใส่ อบ หรือกระทำด้วยวิธีอื่นใดต่อส่วนหนึ่งส่วนใดของร่างกายเพื่อความสะอาด ความสวยงาม หรือส่งเสริมให้เกิดความสวยงามและรวมตลอดทั้งเครื่องประพินผิวต่างๆ ด้วย แต่ไม่รวมถึงเครื่องประดับแต่งตัวซึ่งเป็นอุปกรณ์ภายนอกร่างกาย
- 2 วัตถุที่มุ่งหมายสำหรับใช้เป็นส่วนผสมในการผลิตเครื่องสำอางโดยเฉพาะ หรือ
- 3 วัตถุอื่นที่กำหนดโดยกฎกระทรวงให้เป็นเครื่องสำอาง (มาตรา 4)

กฎหมายด้านการโฆษณาวัตถุอันตราย

พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535

มาตรา 51 การควบคุมการโฆษณาวัตถุอันตราย ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค และเพื่อประโยชน์ในการควบคุมโฆษณาให้ถือว่า วัตถุอันตรายที่มีการกำหนดผลตามกฎหมายมาตรา 20 (1) เป็นสินค้าที่มีการควบคุมผลาก โดยคณะกรรมการควบคุมผลากตามกฎหมายดังกล่าวโดยอนุโลม

วัตถุอันตราย หมายความว่า วัตถุดังต่อไปนี้

- 1 วัตถุระเบิดได้
- 2 วัตถุไวไฟ
- 3 วัตถุออกซิไดซ์และวัตถุเปอร์ออกไซด์
- 4 วัตถุมีพิษ
- 5 วัตถุที่ทำให้เกิดโรค
- 6 วัตถุกำมันตรังสี
- 7 วัตถุที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพันธุกรรม
- 8 วัตถุกัดกร่อน
- 9 วัตถุที่ก่อให้เกิดระคายเคือง

- 10 วัตถุอย่างอื่น ไม่ว่าจะเป็นเคมีภัณฑ์ หรือสิ่งอื่นใด ที่อาจทำให้เกิดอันตรายแก่บุคคล สัตว์ พืช ทรัพย์สิน หรือสิ่งแวดล้อม (มาตรา 4)

.....

บรรณานุกรม

พิศิษฐ์ ขวาลาวัช. (2544) กฎหมายและจริยธรรมสื่อสารมวลชน กรุงเทพฯ : คับเบิ้ลนาย พรินติ้ง.

สุโขทัยธรรมมาธิราช,มหาวิทยาลัย. (2531) เอกสารการสอนชุดวิชากฎหมายและจริยธรรม

สื่อสารมวลชน หน่วยที่ 1-7. นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช .

พระราชบัญญัติฯ พ.ศ. 2510 , 2518 , 2522

พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522

พระราชบัญญัติวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท พ.ศ. 2518

พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535

เอกสารประกอบการเรียนการสอนวิชา 140-302 กฎหมายและจริยธรรมสื่อสารมวลชน
สัปดาห์ที่ 11

บทที่ 8

กฎหมายด้านการพิมพ์

กม.การพิมพ์ฉบับใหม่ มีผลบังคับใช้ ตั้งแต่ 19ธ.ค 50.

โพสค์ทูเคย์ — มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศบังคับใช้ พ.ร.บ.จดแจ้งการพิมพ์ พ.ศ.2550 แล้ว

พ.ร.บ.จดแจ้งการพิมพ์ พ.ศ.2550 ได้ลงประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วเมื่อวันที่ 18 ธ.ค. 2550 มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 19 ธ.ค. 2550 เป็นต้นไป โดยกฎหมายนี้มีทั้งหมด 29 มาตรา มีเหตุผลในการออกกฎหมายเพื่อรองรับรัฐธรรมนูญปี 2550 ที่ได้รับรองเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล สิทธิและเสรีภาพในการประกอบอาชีพ และเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลและสื่อมวลชน

ทั้งนี้ หลังกฎหมายมีผลบังคับใช้ต้องยกเลิกกฎหมายที่ลิดรอนสิทธิเสรีภาพสื่อทั้งหมด 5 ฉบับ ประกอบด้วย พ.ร.บ.การพิมพ์ พ.ศ. 2484 พ.ร.บ.การพิมพ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2485 พ.ร.บ.การพิมพ์ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2488 คำสั่งคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินฉบับที่ 5 ลงวันที่ 6 ต.ค. 2519 และคำสั่งคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินฉบับที่ 36 ลงวันที่ 21 ต.ค. 2519

เนื่องจากกฎหมายและคำสั่งดังกล่าวได้ประกาศบังคับใช้มานานแล้วมีบทบัญญัติบางมาตราไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และสถานการณ์ปัจจุบัน นอกจากนี้ยังมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพิมพ์อื่นๆ อีกหลายฉบับรองรับไว้เพียงพอต่อการคุ้มครองประโยชน์ของรัฐและประชาชนแล้ว จึงสมควรยกเลิกกฎหมายดังกล่าวเสียและให้มีกฎหมายว่าด้วยการจดแจ้งการพิมพ์ เพื่อวางหลักเกณฑ์ในการรับจดแจ้งการพิมพ์เป็นหลักฐานให้ทราบว่าผู้ใดเป็นผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา บรรณาธิการ หรือเจ้าของกิจการหนังสือพิมพ์เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบของประชาชน และผู้ที่ได้รับความเสียหายในการฟ้องร้องดำเนินคดีในกรณีที่บุคคลดังกล่าวกระทำความผิดกฎหมาย อันเนื่องมาจากเป็นผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา บรรณาธิการ หรือเจ้าของกิจการหนังสือพิมพ์

ทั้งนี้ ในหมวดหนังสือพิมพ์ในมาตรา 11 กำหนดให้ผู้ยื่นจดแจ้งการพิมพ์ต้องจดแบบแจ้งการพิมพ์และหลักฐานตามที่กฎหมายกำหนด เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้รับแบบการจดแจ้งการพิมพ์และหลักฐานแล้วให้รับจดแจ้ง และออกหนังสือสำคัญแสดงการจดแจ้งให้แก่ผู้ยื่นจดแจ้ง โดยไม่ชักช้า เว้นแต่ผู้ยื่นจดแจ้งดำเนินการไม่ถูกต้อง

นอกจากนี้ ในบทเฉพาะกาลกำหนดให้หนังสือพิมพ์ซึ่งได้แจ้งความแก่เจ้าพนักงาน

ตาม พ.ร.บ.การพิมพ์ 2484 ให้ถือว่าหนังสือพิมพ์ดังกล่าวได้จัดแจ้งการพิมพ์ตามพ.ร.บ.นี้แล้ว
รวมถึงผู้พิมพ์ผู้โฆษณา บรรณาธิการ หรือเจ้าของกิจการหนังสือพิมพ์ด้วย

มาตราสำคัญ

ของ พ.ร.บ.จัดแจ้งการพิมพ์ พ.ศ.2550

มาตรา ๓ ในหัยยกเลิก

- (๑) พระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช ๒๔๘๔
- (๒) พระราชบัญญัติการพิมพ์ (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๔๘๕
- (๓) พระราชบัญญัติการพิมพ์ (ฉบับที่ ๓) พุทธศักราช ๒๔๘๘
- (๔) คำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ฉบับที่ ๕ ลงวันที่ ๖ ตุลาคม

พุทธศักราช ๒๕๑๕

- (๕) คำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ฉบับที่ ๓๖ ลงวันที่ ๒๑

ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๑๕

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“พิมพ์” หมายความว่า ทำให้ปรากฏด้วยตัวอักษร รูปรอย ตัวเลข แผนผังหรือภาพโดย
วิธีการอย่างใด ๆ

“สิ่งพิมพ์” หมายความว่า สมุด หนังสือ แผ่นกระดาษ หรือวัตถุใด ๆ ที่พิมพ์ขึ้นเป็นหลาย
สำเนา

“หนังสือพิมพ์” หมายความว่า สิ่งพิมพ์ซึ่งมีชื่อจำแนกเช่นเดียวกัน และออกหรือเจตนาจะ
ออกตามลำดับเรื่อยไป มีกำหนดระยะเวลาหรือไม่ก็ตาม มีข้อความต่อเนื่องกันหรือไม่ก็ตาม
ทั้งนี้ให้หมายความรวมถึงนิตยสาร วารสาร สิ่งพิมพ์ที่เรียกชื่ออย่างอื่นทำนองเดียวกัน

“ผู้พิมพ์” หมายความว่า บุคคลซึ่งจัดการและรับผิดชอบในการพิมพ์

“ผู้โฆษณา” หมายความว่า บุคคลซึ่งรับผิดชอบในการจัดให้สิ่งพิมพ์แพร่หลายด้วย
ประการใด ๆ ไม่ว่าจะเป็นการขายหรือให้เปล่า

“บรรณาธิการ” หมายความว่า บุคคลผู้รับผิดชอบในการจัดทำ และควบคุมเนื้อหา ข้อความ
หรือภาพที่ลงพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ รวมทั้งวัสดุหรือเอกสารที่แทรกในหนังสือพิมพ์โดยความ
เห็นชอบของบรรณาธิการด้วย

“เจ้าของกิจการหนังสือพิมพ์” หมายความว่า บุคคลซึ่งเป็นเจ้าของกิจการหนังสือพิมพ์

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้ซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๕ พระราชบัญญัตินี้ไม่ใช่บังคับกับสิ่งพิมพ์ ดังต่อไปนี้ คือ

- (๑) สิ่งพิมพ์ของส่วนราชการ หรือหน่วยงานของรัฐ
- (๒) บัตร บัตรอวยพร ตราสาร แบบพิมพ์ และรายงานซึ่งใช้กันตามปกติในการส่วนตัว การสังคม การเมือง การค้า หรือสิ่งพิมพ์ที่มีอายุการใช้งานสั้น เช่น แผ่นพับหรือแผ่นโฆษณา
- (๓) สมุดบันทึก สมุดแบบฝึกหัด หรือสมุดภาพระบายสี
- (๔) วิทยานิพนธ์ เอกสารคำบรรยาย หลักสูตรการเรียนการสอน หรือสิ่งพิมพ์อื่นทำนองเดียวกันที่เผยแพร่ในสถานศึกษา

หมวด ๑ สิ่งพิมพ์

มาตรา ๗ ผู้พิมพ์หรือผู้โฆษณาสิ่งพิมพ์ที่พิมพ์และเผยแพร่ในราชอาณาจักรต้องมีคุณสมบัติ และไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

- (๑) มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์
- (๒) มีถิ่นที่อยู่ประจำในราชอาณาจักร
- (๓) ไม่เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- (๔) ไม่เคยต้องโทษตามคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่พ้นโทษมาแล้วไม่น้อยกว่าสามปีหรือเป็นความผิดโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

ในกรณีนี้บุคคลเป็นผู้พิมพ์หรือผู้โฆษณา กรรมการ ผู้จัดการ หรือผู้แทนอื่นของนิติบุคคลนั้นต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามวรรคหนึ่งด้วย

มาตรา ๘ ในสิ่งพิมพ์ซึ่งเป็นหนังสือที่ไม่ใช่หนังสือพิมพ์และพิมพ์ขึ้นในราชอาณาจักรให้แสดงข้อความ ดังต่อไปนี้

- (๑) ชื่อของผู้พิมพ์และที่ตั้งโรงพิมพ์
- (๒) ชื่อและที่ตั้งของผู้โฆษณา
- (๓) เลขมาตรฐานสากลประจำหนังสือที่หอสมุดแห่งชาติได้ออกให้

ข้อความตามวรรคหนึ่งให้พิมพ์ไว้ในลักษณะที่เห็นได้ชัด และบรรดาชื่อตาม (๑) และ (๒) มิให้ใช้ชื่อย่อ หรือนามแฝงสิ่งพิมพ์ตามวรรคหนึ่งให้หมายความรวมถึงสิ่งพิมพ์ที่บันทึกด้วยวิธีการอิเล็กทรอนิกส์เพื่อขายหรือให้เปล่าด้วย

มาตรา ๙ ให้ผู้พิมพ์ส่งสิ่งพิมพ์ตามมาตรา ๘ จำนวนสองฉบับให้หอสมุดแห่งชาติ ภายในสามสิบวันนับแต่วันเผยแพร่

มาตรา ๑๐ ให้ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติมีอำนาจออกคำสั่งโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษาห้ามสั่งเข้าหรือนำเข้าเพื่อเผยแพร่ในราชอาณาจักร ซึ่งสิ่งพิมพ์ใด ๆ ที่เป็นการหมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงอาฆาตมาดร้ายพระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาทหรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ หรือจะกระทบต่อความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร หรือความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชนโดยจะกำหนดเวลาห้ามไว้ในคำสั่งดังกล่าวด้วยก็ได้

การออกคำสั่งตามวรรคหนึ่ง ห้ามมิให้นำข้อความที่มีลักษณะที่เป็นการหมิ่นประมาท ดูหมิ่นหรือแสดงอาฆาตมาดร้ายพระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาทหรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์หรือข้อความที่กระทบต่อความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรหรือความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชนมาแสดงไว้ด้วย

สิ่งพิมพ์ที่เป็นการฝ่าฝืนวรรคหนึ่ง ให้ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติมีอำนาจจับและทำลาย

หมวด ๒ หนังสือพิมพ์

มาตรา ๑๑ หนังสือพิมพ์ซึ่งพิมพ์ขึ้นภายในราชอาณาจักรต้องจดทะเบียนการพิมพ์ตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ ผู้ยื่นจดทะเบียนการพิมพ์หนังสือพิมพ์ต้องยื่นแบบการจดทะเบียนการพิมพ์และหลักฐานซึ่งต้องมีรายการ ดังต่อไปนี้

- (๑) ชื่อ สัญชาติ ถิ่นที่อยู่ของผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา บรรณาธิการหรือเจ้าของกิจการหนังสือพิมพ์แล้วแต่กรณี
- (๒) ชื่อของหนังสือพิมพ์
- (๓) วัตถุประสงค์และระยะเวลาออกหนังสือพิมพ์
- (๔) ภาษาที่หนังสือพิมพ์จะออกใช้
- (๕) ชื่อและที่ตั้งโรงพิมพ์หรือสถานที่พิมพ์
- (๖) ชื่อและที่ตั้งสำนักงานของหนังสือพิมพ์

เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้รับแบบการจดทะเบียนการพิมพ์และหลักฐานตามวรรคสองแล้ว ให้รับจดทะเบียนและออกหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนให้แก่ผู้ยื่นจดทะเบียนโดยไม่ชักช้า เว้นแต่ผู้ยื่นจดทะเบียนยังดำเนินการไม่ถูกต้องหรือครบถ้วนตามมาตรา ๑๓ มาตรา ๑๔ มาตรา ๑๕ หรือมาตรา ๑๖ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่

มาตรา ๑๒ ในหนังสือพิมพ์ให้แสดงข้อความ ดังต่อไปนี้

- (๑) ชื่อของผู้พิมพ์และที่ตั้งโรงพิมพ์
- (๒) ชื่อและที่ตั้งของผู้โฆษณา

(๓) ชื่อของบรรณาธิการหนังสือพิมพ์

(๔) ชื่อและที่ตั้งของเจ้าของกิจการหนังสือพิมพ์

ข้อความตามวรรคหนึ่งให้พิมพ์ไว้ในลักษณะที่เห็นได้ชัด และบรรดาชื่อตามวรรคหนึ่งมิให้ใช้ชื่อย่อหรือนามแฝง

มาตรา ๑๓ ชื่อของหนังสือพิมพ์ต้องไม่มีลักษณะ ดังต่อไปนี้

(๑) ไม่พ้องหรือมุ่งหมายให้คล้ายกับพระปรมาภิไธย พระนามาภิไธย พระปรมาภิไธยย่อ พระนามาภิไธยย่อ หรือนามพระราชวงศ์

(๒) ไม่พ้องหรือมุ่งหมายให้คล้ายกับราชทินนาม เว้นแต่ราชทินนามของตน ของบุพการี หรือของผู้สืบสันดาน

(๓) ไม่ซ้ำกับชื่อหนังสือพิมพ์ที่ได้รับจดทะเบียนไว้แล้ว

(๔) ไม่มีคำหรือความหมายหยาบคาย

มาตรา ๑๔ บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังนี้

(๑) มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์

(๒) มีสัญชาติไทย หรือสัญชาติแห่งประเทศซึ่งมีสนธิสัญญากับประเทศไทย

(๓) มีถิ่นที่อยู่ประจำในราชอาณาจักร

(๔) ไม่เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

(๕) ไม่เคยต้องโทษตามคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่พ้นโทษมาแล้วไม่น้อยกว่าสามปี หรือเป็นความผิดโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ

มาตรา ๑๕ เจ้าของกิจการหนังสือพิมพ์ที่เป็นบุคคลธรรมดา ผู้พิมพ์ หรือผู้โฆษณาต้อง มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

(๑) มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์

(๒) มีสัญชาติไทย

(๓) มีถิ่นที่อยู่ประจำในราชอาณาจักร

(๔) ไม่เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

(๕) ไม่เคยต้องโทษตามคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่พ้นโทษมาแล้วไม่น้อยกว่าสามปี หรือเป็นความผิดโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ

มาตรา ๑๖ เจ้าของกิจการหนังสือพิมพ์ที่เป็นนิติบุคคลต้องมีบุคคลซึ่งมีสัญชาติไทย ถือหุ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ ๗๐ ของหุ้นทั้งหมด และต้องมีกรรมการไม่น้อยกว่าสามในสี่ของ จำนวนกรรมการทั้งหมดเป็นผู้มีสัญชาติไทยด้วย

ห้ามมิให้บุคคลใดถือหุ้นแทนบุคคลซึ่งมิได้มีสัญชาติไทยในนิติบุคคลที่เป็นเจ้าของกิจการหนังสือพิมพ์ตามวรรคหนึ่ง

เจ้าของกิจการหนังสือพิมพ์ที่เป็นนิติบุคคลมีบุคคลสัญชาติไทยถือหุ้นหรือมีกรรมกรเป็นผู้มีสัญชาติไทยน้อยกว่าจำนวนที่กำหนดในวรรคหนึ่ง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่เพิกถอนการจดทะเบียน ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๑๘ ผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา บรรณาธิการหรือเจ้าของกิจการหนังสือพิมพ์ผู้ใดเลิกเป็นผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา บรรณาธิการหรือเจ้าของกิจการหนังสือพิมพ์ ต้องแจ้งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทราบเพื่อยกเลิกหรือเปลี่ยนแปลงรายการในหลักฐานการจดทะเบียน ภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่เลิกเป็นผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา บรรณาธิการหรือเจ้าของกิจการหนังสือพิมพ์

หมวด ๓ บทกำหนดโทษ

ส่วนที่ ๑ โทษทางปกครอง

มาตรา ๑๙ ผู้พิมพ์หรือผู้โฆษณาผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๘ หรือมาตรา ๙ ต้องระวางโทษปรับทางปกครองไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

มาตรา ๒๐ ผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา บรรณาธิการ หรือเจ้าของกิจการหนังสือพิมพ์ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๑๒ ต้องระวางโทษปรับทางปกครองไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

มาตรา ๒๑ ผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา บรรณาธิการ หรือเจ้าของกิจการหนังสือพิมพ์ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๑๓ ต้องระวางโทษปรับทางปกครองไม่เกินสองหมื่นบาท

มาตรา ๒๒ ผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา บรรณาธิการ หรือเจ้าของกิจการหนังสือพิมพ์ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๑๔ ต้องระวางโทษปรับทางปกครองไม่เกินสามหมื่นบาท

มาตรา ๒๓ ถ้าการกระทำผิดซึ่งมีโทษปรับทางปกครองเป็นความผิดต่อเนื่องและพนักงานเจ้าหน้าที่สั่งลงโทษปรับทางปกครองสำหรับความผิดนั้น ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษปรับรายวันอีกนับแต่วันที่มิคำสั่งลงโทษปรับทางปกครองดังกล่าวตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืนหรือจนกว่าจะปฏิบัติให้ถูกต้องในอัตราดังต่อไปนี้

(๑) กรณีโทษปรับทางปกครองตามมาตรา ๑๙ และมาตรา ๒๐ ให้ปรับอีกวันละไม่เกินหนึ่งพันบาท

(๒) กรณีโทษปรับทางปกครองตามมาตรา ๒๑ ให้ปรับอีกวันละไม่เกินสองพันบาท

(๓) กรณีโทษปรับทางปกครองตามมาตรา ๒๒ ให้ปรับวันละไม่เกินสามพันบาท

มาตรา ๒๔ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีคำสั่งลงโทษปรับทางปกครองแก่ผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา บรรณาธิการ หรือเจ้าของสิ่งพิมพ์หรือหนังสือพิมพ์ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่นายกรัฐมนตรีประกาศกำหนด

ส่วนที่ ๒ โทษอาญา

มาตรา ๒๕ ผู้ใดออกหนังสือพิมพ์โดยพนักงานเจ้าหน้าที่ยังมิได้รับจดแจ้งตามมาตรา ๑๑ หรือรู้ว่าตนไม่มีคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามของการเป็นผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา บรรณาธิการ หรือเจ้าของ

มาตรา ๒๖ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๑๖ วรรคสอง มีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับตั้งแต่ห้าแสนบาทถึงห้าล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และให้ศาลสั่งให้เลิกการให้ความช่วยเหลือหรือสนับสนุน หรือสั่งให้เลิกการร่วมประกอบธุรกิจ หรือสั่งให้เลิกการถือหุ้น หรือการเป็นหุ้นส่วน แล้วแต่กรณี หากฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาลต้องระวางโทษปรับวันละห้าหมื่นบาทถึงสองแสนห้าหมื่นบาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืนอยู่

มาตรา ๒๗ ผู้ใดฝ่าฝืนคำสั่งของผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติตามมาตรา ๑๐ มีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๒๘ หนังสือพิมพ์ซึ่งได้แจ้งความแก่เจ้าพนักงานการพิมพ์ตามพระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช ๒๔๘๔ อยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ถือว่าหนังสือพิมพ์ดังกล่าวเป็นหนังสือพิมพ์ที่ได้แจ้งการพิมพ์ตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้แล้ว

มาตรา ๒๙ ผู้ใดเป็นผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา บรรณาธิการ หรือเจ้าของกิจการหนังสือพิมพ์ที่ได้แจ้งตามพระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช ๒๔๘๔ อยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ถือว่าเป็นผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา บรรณาธิการ หรือเจ้าของกิจการหนังสือพิมพ์ที่ได้มีการแจ้งการพิมพ์ตามพระราชบัญญัตินี้แล้ว

เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้บัญญัติรับรองเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคล สิทธิและเสรีภาพในการประกอบอาชีพ และเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลและสื่อมวลชน กอปรกับพระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ. ๒๔๘๔ คำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ฉบับที่ ๕ ลงวันที่ ๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๕ และคำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ฉบับที่ ๓๖ ลงวันที่ ๒๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๕ ได้ประกาศใช้บังคับมานานแล้วบทบัญญัติบางมาตราไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และสถานการณ์ในปัจจุบัน นอกจากนี้ยังมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพิมพ์อื่น ๆ อีกหลายฉบับบัญญัติรองรับไว้เพียงพอต่อการคุ้มครองประโยชน์ของรัฐและประชาชนแล้ว สมควรยกเลิกกฎหมายว่าด้วยการพิมพ์ และคำสั่งของคณะปฏิรูปดังกล่าว และให้มีกฎหมายว่าด้วยการจดแจ้งการพิมพ์เพื่อวางหลักเกณฑ์ในการรับจดแจ้งการพิมพ์เป็นหลักฐานให้ทราบและผู้ใดเป็นผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา บรรณาธิการ หรือเจ้าของกิจการหนังสือพิมพ์เพื่อประโยชน์ใน

การตรวจสอบของประชาชนผู้ที่ได้รับความเสียหายในการฟ้องร้องดำเนินคดี ในกรณีที่บุคคลดังกล่าวกระทำผิดกฎหมายอันเนื่องมาจากการเป็นผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา บรรณาธิการ หรือเจ้าของกิจการหนังสือพิมพ์ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

.....

บรรณานุกรม

พ.ร.บ.จดแจ้งการพิมพ์ พ.ศ.2550

หนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์ ฉบับวันที่ 20 ธันวาคม 2550

เอกสารประกอบการเรียนการสอนวิชา 140-302 กฎหมายและจริยธรรมสื่อสารมวลชน

สัปดาห์ที่ 13

บทที่ 10

กฎหมายด้านภาพยนตร์

พ.ร.บ.ภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. ๒๕๕๑ กับสาระที่เปลี่ยนไป

หลังจากการรอคอยมาอย่างยาวนาน และมีการต่อสู้ทางความคิดมาเป็นเวลานานนับสิบปี ขณะนี้ พ.ร.บ. ภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. ๒๕๕๑ ก็ได้ผ่านการลงพระปรมาภิไธย พร้อมประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ ๔ มีนาคม ที่ผ่านมา อันจะมีผลบังคับใช้ในอีก ๙๐ วันข้างหน้า คือประมาณวันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๕๑ ซึ่งขณะนี้ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้รับมอบหมายจากกระทรวงวัฒนธรรมให้เร่งร่างกฎหมายรอง คือ กฎกระทรวง ระเบียบ และประกาศต่างๆอยู่

อย่างไรก็ดี เชื่อว่าหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องคงอยากทราบถึงสาระสำคัญในพระราชบัญญัติฉบับใหม่ว่ามีอะไรที่เปลี่ยนแปลงไปบ้าง จึงขอสรุปบางประเด็นให้ท่านผู้สนใจได้ทราบดังนี้

๑. พ.ร.บ. ฉบับใหม่ได้รวบเอา ๓ พ.ร.บ. และ ๑ ประกาศ คือ พ.ร.บ. ภาพยนตร์ พุทธศักราช ๒๔๗๓ พ.ร.บ. ภาพยนตร์ (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๔๗๘ ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๐๕ พ.ศ. ๒๕๑๕ รวมถึง พ.ร.บ. ควบคุมกิจการเทปและวัสดุโทรทัศน์ พ.ศ. ๒๕๓๐ มารวมเข้าด้วยกัน เป็น “พ.ร.บ. ภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. ๒๕๕๑” ซึ่งตามคำจำกัดความใหม่ จะทำให้หนังที่ฉายในโรงหนังและหนังแผ่นประเภทวีซีดี ดีวีดี ถูกเรียกรวมว่า “ภาพยนตร์” (แต่เดิมหนัง/ละคร/เกม หรือคาราโอเกะที่บันทึกลงแผ่นวีซีดี ดีวีดี จะเรียกกันว่า “เทปและวัสดุโทรทัศน์”)

ส่วนพวกเกมหรือคาราโอเกะตามพ.ร.บ. ใหม่ จะเรียกว่า “วีดิทัศน์” อันเป็นศัพท์เฉพาะ (ตามมาตรา ๔ ที่ว่า “วีดิทัศน์” หมายความว่า วัสดุที่มีการบันทึกภาพ หรือภาพและเสียง ซึ่งสามารถนำมาฉายให้เห็นเป็นภาพที่เคลื่อนไหวได้อย่างต่อเนื่องในลักษณะที่เป็นเกมการเล่น คาราโอเกะที่มีภาพประกอบ หรือลักษณะอื่นใดตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง)

๒. ในส่วนของ “ภาพยนตร์” ได้เปลี่ยนจากระบบ “เซ็นเซอร์” มาเป็นการจัด “เรต” โดยกำหนด ภาพยนตร์ไว้ ๗ ประเภทคือ

๑. ภาพยนตร์ที่ส่งเสริมการเรียนรู้และควรส่งเสริมให้มีการดู
๒. ภาพยนตร์ที่เหมาะสมกับผู้ดูทั่วไป
๓. ภาพยนตร์ที่เหมาะสมกับผู้ที่มีอายุตั้งแต่สิบสามปีขึ้นไป
๔. ภาพยนตร์ที่เหมาะสมกับผู้ที่มีอายุตั้งแต่สิบห้าปีขึ้นไป
๕. ภาพยนตร์ที่เหมาะสมกับผู้ที่มีอายุตั้งแต่สิบแปดปีขึ้นไป
๖. ภาพยนตร์ที่ห้ามผู้มีอายุต่ำกว่าสิบปีดู (ยกเว้นผู้บรรลุนิติภาวะโดยการสมรส)
๗. ภาพยนตร์ที่ห้ามเผยแพร่ในราชอาณาจักร

สำหรับการจัดประเภทภาพยนตร์ตามข้างต้น เป็นเรื่องที่ทั้งฝ่ายรัฐบาลและตัวแทนผู้ประกอบการ เช่น นายจากุญญ กัลย์จาฤก นายกสมาพันธ์ภาพยนตร์แห่งชาติ ได้ร่วมกันกำหนดขึ้นเมื่อครั้งมีการพิจารณาในสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ส่วนในรายละเอียดว่าแต่ละเรตจะต้องประกอบด้วยอะไรบ้างนั้น ยังอยู่ในระหว่างการร่าง

กฎกระทรวง โดยจะนำผลการสัมมนาที่ทางสมาคมสมาพันธ์ภาพยนตร์แห่งชาติได้จัดขึ้นเมื่อวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ มาใช้พิจารณาด้วย เช่น ภาพยนตร์ที่ไม่อนุญาตให้ผู้มีอายุต่ำกว่า ๒๐ ปีชม จะต้องฉายเฉพาะในโรงที่กำหนดเท่านั้น ส่วนเนื้อหาในเรตนี้จะเป็นภาพยนตร์ที่มีความรุนแรง การทารุณกรรม เรื่องสยองขวัญ มีบทดื่มสุรา การเสพยาเสพติด และการแสดงออกทางเพศที่ชัดเจน เป็นต้น อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี นอกจากจะดูแลแนวทางด้านผู้ประกอบการแล้ว ยังต้องรับฟังความคิดเห็นจากเครือข่ายครอบครัวในฐานะผู้ปกครองด้วยว่าจะเห็นด้วยมากน้อยประการใด เพราะเป็นเรื่องที่มีผลกระทบต่อทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคมร่วมกัน

ส่วน “วีดิทัศน์” ที่หมายถึงเกม และคาราโอเกะนั้น กฎหมายฉบับนี้ยังกำหนดให้ใช้ระบบเซ็นเซอร์อยู่เช่นเดิม เนื่องจากการประกอบกิจการดังกล่าว ในทางปฏิบัติยากที่จะควบคุมให้มีการบริการตามประเภทหรือตามอายุผู้เข้าไปเล่น

๓.ผลจากการเปลี่ยนระบบเซ็นเซอร์เป็นเรตดังนี้ ทำให้ “โรงภาพยนตร์” ซึ่งปกติต้องขอใบอนุญาตให้ใช้อาคารประกอบกิจการโรงมหรสพจากกรมโยธาธิการฯแล้ว ยังต้องมาขอใบอนุญาตประกอบกิจการโรงภาพยนตร์เพิ่มขึ้นอีกฉบับจากกระทรวงวัฒนธรรมด้วย ทั้งนี้ เพื่อควบคุมการฉายภาพยนตร์ของโรงภาพยนตร์ให้เป็นไปตามประเภทที่กำหนดไว้ข้างต้น หากไม่ปฏิบัติตามก็จะมีโทษพัก/เพิกถอนใบอนุญาตหรือปรับ แล้วแต่กรณี

๔.ร้านประกอบกิจการวีดิทัศน์ เช่น ร้านวีดีโอเกม ร้านเกมเพลย์สเตชัน ร้านคาราโอเกะ หากตั้งอยู่ในสถานบริการ ไม่ต้องมาขอใบอนุญาตซ้ำซ้อน เนื่องจากร้านดังกล่าวต้องอนุญาตประกอบกิจการ และอยู่ในความควบคุมตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการอยู่แล้ว

๕.คณะกรรมการในพ.ร.บ.ฉบับใหม่จะมี ๒ ชุดคือ ชุดใหญ่เรียกว่า คณะกรรมการภาพยนตร์และวีดิทัศน์แห่งชาติ (ตามมาตรา ๗) มีหน้าที่เสนอนโยบาย แผน กำหนดยุทธศาสตร์เกี่ยวกับการประกอบกิจการอุตสาหกรรมภาพยนตร์ และการส่งเสริมอุตสาหกรรมภาพยนตร์และวีดิทัศน์ต่อคณะรัฐมนตรี คณะนี้จะมีทั้งหมด ๒๗ คน มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรมเป็นรองประธานคนที่หนึ่ง และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาเป็นรองประธานคนที่สอง ซึ่งชุดนี้จะมีผู้แทนภาครัฐ ๑๕ คน ภาคผู้ประกอบการที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิด้านภาพยนตร์ วีดิทัศน์ โทรทัศน์ หรือผู้คุมครองผู้บริโภค และผู้แทนนิติบุคคลที่ประกอบกิจการภาพยนตร์ และวีดิทัศน์ อีก ๑๑ คน มีปลัดกระทรวงวัฒนธรรมเป็นกรรมการและเลขานุการ โดยสำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรมจะทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการฯ

ส่วนอีกชุดซึ่งจะตั้งได้หลายคณะ เรียกว่า คณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์ (ตามมาตรา ๑๖) จะทำหน้าที่ตรวจพิจารณากำหนดประเภท(Rating) ภาพยนตร์ และเซ็นเซอร์วีดิทัศน์ มีคณะละไม่เกิน ๗ คน โดยแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิด้านภาพยนตร์ วีดิทัศน์ โทรทัศน์ ศิลปวัฒนธรรม หรือการคุ้มครองผู้บริโภค ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่รัฐไม่เกิน ๔ คน และภาคเอกชนไม่เกิน ๓ คน คณะนี้จะมีสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติเป็นสำนักงานเลขานุการฯ (เทียบแบบเดิมคือกรรมการเซ็นเซอร์นั่นเอง)

๖.ใบอนุญาตทุกประเภท ไม่ว่าจะเป็นใบอนุญาตประกอบกิจการโรงหนัง ประกอบกิจการให้เช่าแลกเปลี่ยนหรือจำหน่ายภาพยนตร์และวีดิทัศน์ (ขายหนังแผ่น/แผ่นเกม) รวมถึงการประกอบกิจการร้านวีดิทัศน์ (ร้านเกม/ร้านคาราโอเกะ) จะมีอายุ ๕ ปี (เดิมเรียกว่าการมาขอใบอนุญาตฉาย หรือขายเทปและวัสดุโทรทัศน์) ส่วนค่าธรรมเนียมขณะนี้ยังอยู่ระหว่างการร่างกฎกระทรวงเช่นกัน

ทั้งหมดคือสาระสำคัญบางประเด็นที่เปลี่ยนแปลงไปจากพระราชบัญญัติฉบับเดิมที่เคยใช้อยู่ และในระหว่างรอให้พ.ร.บ.ฉบับนี้มีผลบังคับใช้ คือ ราววันที่ ๒ มิถุนายน ศกนี้ ได้มีบทเฉพาะกาลกำหนดว่า ๑ .

ใบอนุญาตใดที่ได้ให้ตามพ.ร.บ.ภาพยนตร์ พุทธศักราช ๒๔๗๓ หรือพ.ร.บ.ควบคุมกิจการเทปและวัสดุโทรทัศน์ พ.ศ. ๒๕๓๐ ที่ยังมีผลใช้บังคับอยู่ในวันที่พ.ร.บ.ฉบับใหม่ใช้บังคับ ก็ยังใช้ได้ต่อไปจนกว่าจะสิ้นอายุหรือถูกเพิกถอน (หมายความว่า ถ้าใบอนุญาตเดิม ยังไม่หมดอายุ แม้จะเลยวันที่ ๒ มิถุนายนไปแล้วก็ยังใช้ได้ จนกว่าใบอนุญาตนั้นจะหมดอายุหรือถูกเพิกถอนเสียก่อน)

๒. หากยื่นขอใบอนุญาตตามพ.ร.บ.ฉบับเดิมไว้ ก่อนวันที่ ๒ มิถุนายน หรือในวันที่ ๒ มิถุนายน เป็นต้นไป ให้ดำเนินการดังนี้

๒.๑ ถ้าเจ้าพนักงานผู้ตรวจหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ยังมีคำสั่งอย่างใดเกี่ยวกับคำขออื่นๆ ก็ให้ถือว่าเป็นคำขอที่ยื่นตามพ.ร.บ.ฉบับใหม่และให้ดำเนินการตามพ.ร.บ.ใหม่

๒.๒ ถ้าเจ้าพนักงานผู้ตรวจหรือพนักงานเจ้าหน้าที่มีคำสั่งเกี่ยวกับคำขอดังกล่าวแล้ว การดำเนินการตามคำขอดังกล่าวให้อยู่ในบังคับของบทบัญญัติตามพ.ร.บ.ฉบับเดิม (พ.ร.บ.ภาพยนตร์หรือเทปวัสดุโทรทัศน์) ต่อไปจนกว่าจะถึงที่สุด

และเมื่อพ.ร.บ.ฉบับใหม่มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๒ มิถุนายน เป็นต้นไป ผู้ประกอบการโรงหนัง และร้านวิดีโอ (ร้านเกม/คาราโอเกะ) ที่ยังไม่มีใบอนุญาต ต้องมาขอใบอนุญาตตามพ.ร.บ.ใหม่ก่อนนายทะเบียนภายใน ๕๐ วัน คือ ภายใน ๓๑ สิงหาคม ๒๕๕๑ โดยเฉพาะโรงหนังที่ยังไม่เคยมีใบอนุญาตชนิดนี้มาก่อน

อนึ่ง ตามบทเฉพาะกาลมาตรา ๕๑ ยังได้เขียนไว้ว่า บรรดากฎกระทรวง ประกาศ หรือคำสั่งต่างๆ ที่ออกตามพ.ร.บ.ฉบับใหม่ หากยังไม่มีมีการประกาศใช้ ก็ให้ใช้กฎกระทรวง ประกาศ และคำสั่งตามพ.ร.บ.ฉบับเดิมที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพ.ร.บ.ใหม่ไปก่อนได้ ซึ่งก็หมายความว่า ตราบใด ยังไม่กฎกระทรวง หรือระเบียบอื่นใดที่ออกตามพ.ร.บ.ภาพยนตร์และวิดีโอ พ.ศ. ๒๕๕๑ มาบังคับใช้ ผู้เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผู้ประกอบการก็ยังคงต้องปฏิบัติตามพ.ร.บ.ภาพยนตร์ พุทธศักราช ๒๔๗๓ และพ.ร.บ.ควบคุมกิจการเทปและวัสดุโทรทัศน์ พ.ศ. ๒๕๕๐ ต่อไปก่อน

มาตราสำคัญ

ของพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวิดีโอ พ.ศ. ๒๕๕๑

มาตรา ๓ ให้ยกเลิก

(๑) พระราชบัญญัติภาพยนตร์ พุทธศักราช ๒๔๗๓

(๒) พระราชบัญญัติภาพยนตร์ (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๔๗๕

(๓) ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๐๕ ลงวันที่ ๕ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๑๕

(๔) พระราชบัญญัติควบคุมกิจการเทปและวัสดุโทรทัศน์ พ.ศ. ๒๕๓๐

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“ภาพยนตร์” หมายความว่า วัสดุที่มีการบันทึกภาพ หรือภาพและเสียงซึ่งสามารถนำมาฉายให้เห็นเป็นภาพที่เคลื่อนไหวได้อย่างต่อเนื่อง แต่ไม่รวมถึงวิดีโอ

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการภาพยนตร์และวิดีโอแห่งชาติ

“นายทะเบียน” หมายความว่า นายทะเบียนกลางหรือนายทะเบียนประจำจังหวัด แล้วแต่กรณี

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๕ ให้เลขาธิการคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติเป็นนายทะเบียนกลางมีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้และเป็นนายทะเบียนประจำกรุงเทพมหานคร

ให้รัฐมนตรีแต่งตั้งนายทะเบียนประจำจังหวัดมีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ภายในเขตจังหวัดของตน

มาตรา ๖ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรมรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

หมวด ๑ คณะกรรมการภาพยนตร์และวีดิทัศน์แห่งชาติ

มาตรา ๗ ให้มีคณะกรรมการภาพยนตร์และวีดิทัศน์แห่งชาติประกอบด้วย นายกรัฐมนตรี เป็นประธานกรรมการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรมเป็นรองประธานกรรมการคนที่หนึ่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาเป็นรองประธานกรรมการคนที่สอง ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ ปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ปลัดกระทรวงพาณิชย์ ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ เลขาธิการคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค เลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ผู้แทนกระทรวงกลาโหม ผู้แทนกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งไม่เกินสิบเอ็ดคน เป็นกรรมการ และให้ปลัดกระทรวงวัฒนธรรมเป็นกรรมการและเลขานุการ

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามวรรคหนึ่งต้องประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิด้านภาพยนตร์ วีดิทัศน์ โทรทัศน์ หรือการคุ้มครองผู้บริโภคซึ่งมิใช่เจ้าหน้าที่ของรัฐ เว้นแต่อาจารย์ในสถาบันการศึกษาของรัฐด้านละหนึ่งคน และผู้แทนนิติบุคคลซึ่งประกอบกิจการภาพยนตร์ หรือวีดิทัศน์จำนวนเจ็ดคน

มาตรา ๘ คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) เสนอนโยบาย แผน และยุทธศาสตร์เกี่ยวกับการประกอบอุตสาหกรรมภาพยนตร์ และการส่งเสริมอุตสาหกรรมภาพยนตร์และวีดิทัศน์ต่อคณะรัฐมนตรี

(๒) กำหนดมาตรการในการส่งเสริมให้มีการสร้างภาพยนตร์และวีดิทัศน์ที่มีลักษณะสร้างสรรค์ ส่งเสริมการเรียนรู้ หรือมีคุณค่าในทางศิลปวัฒนธรรมในรูปแบบที่คนทุกกลุ่มรวมทั้งคนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้

(๓) เสนอความเห็นต่อรัฐมนตรีในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับภาพยนตร์และวีดิทัศน์

(๔) เสนอคำแนะนำต่อรัฐมนตรีในการออกกฎกระทรวงและประกาศตามพระราชบัญญัตินี้

(๕) ออกประกาศกำหนดสัดส่วนระหว่างภาพยนตร์ไทยและภาพยนตร์ต่างประเทศที่จะนำออกฉายในโรงภาพยนตร์ตาม (๑) ของบทนิยามคำว่า “โรงภาพยนตร์” ในมาตรา ๔

(๖) พิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์คำสั่งของนายทะเบียนและคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์

(๗) ปฏิบัติการอื่นตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการหรือตามที่รัฐมนตรีมอบหมาย

เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมอุตสาหกรรมภาพยนตร์และวีดิทัศน์ ให้กระทรวงวัฒนธรรมกำหนดหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการส่งเสริมอุตสาหกรรมภาพยนตร์และวีดิทัศน์ตามนโยบายแผนยุทธศาสตร์ และมาตรการที่คณะกรรมการเสนอหรือกำหนดตาม (๑) และ (๒)

มาตรา ๑๑ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งมีวาระการดำรงตำแหน่งสามปี
 ในกรณีที่กรรมการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ แต่ยังมีได้แต่งตั้งกรรมการใหม่ให้กรรมการนั้น
 ปฏิบัติหน้าที่ไปพลางก่อนจนกว่าจะได้แต่งตั้งกรรมการใหม่
 กรรมการซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้ แต่จะดำรงตำแหน่งติดต่อกัน
 เกินสองวาระไม่ได้

หมวด ๒ คณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์

มาตรา ๑๖ ให้มีคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์คณะหนึ่งหรือหลายคณะ โดย
 แต่ละคณะให้ประกอบด้วยบุคคลซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งตามข้อเสนอของคณะกรรมการ

คณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ตามมาตรา ๑๘ (๑) ให้มี
 จำนวนไม่เกินเก้าคน โดยแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิด้านการต่างประเทศ ภาพยนตร์ ศิลปวัฒนธรรม สื่อสารมวลชน
 หรือสิ่งแวดล้อม ซึ่งไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการประกอบกิจการภาพยนตร์

คณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ตามมาตรา ๑๘ (๒) (๓) (๔)
 และ (๕) ให้มีจำนวนไม่เกินเจ็ดคน โดยแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิด้านภาพยนตร์ วีดิทัศน์ โทรทัศน์ ศิลปวัฒนธรรม
 หรือการคุ้มครองผู้บริโภค ซึ่งต้องแต่งตั้งจากเจ้าหน้าที่ของรัฐจำนวนไม่เกินสี่คนและจากภาคเอกชนจำนวนไม่
 เกินสามคน

มาตรา ๑๘ คณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (๑) อนุญาตการสร้างภาพยนตร์ต่างประเทศในราชอาณาจักร
- (๒) ตรวจสอบและกำหนดประเภทภาพยนตร์ที่จะนำออกฉาย ให้เช่า แลกเปลี่ยน หรือ
 จำหน่ายในราชอาณาจักร
- (๓) อนุญาตการนำวีดิทัศน์ออกฉาย ให้เช่า แลกเปลี่ยน หรือจำหน่ายในราชอาณาจักร
- (๔) อนุญาตการนำสื่อโฆษณาออกโฆษณาหรือประชาสัมพันธ์ในราชอาณาจักร
- (๕) อนุญาตการส่งภาพยนตร์หรือวีดิทัศน์ออกไปนอกราชอาณาจักร
- (๖) ปฏิบัติการอื่นตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการพิจารณา
 ภาพยนตร์และวีดิทัศน์หรือตามที่รัฐมนตรีหรือคณะกรรมการมอบหมาย

หมวด ๓ การประกอบกิจการภาพยนตร์

มาตรา ๒๐ ผู้ใดประสงค์จะสร้างภาพยนตร์ต่างประเทศในราชอาณาจักร ให้ยื่นคำขออนุญาต
 พร้อมด้วยบทภาพยนตร์ เค้าโครง และเรื่องย่อของภาพยนตร์ที่จะสร้างต่อสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว และต้อง
 ได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์และหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบสถานที่
 ที่จะใช้สร้างภาพยนตร์ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

การขออนุญาตและการอนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการ
 กำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๒๑ ผู้รับอนุญาตตามมาตรา ๒๐ ต้องดำเนินการสร้างภาพยนตร์ตามบทภาพยนตร์และ
 เค้าโครงตลอดจนเงื่อนไขที่ได้รับอนุญาต โดยคำนึงถึงฉากที่ถ่ายทำทสันทนา และสถานที่ถ่ายทำเพื่อให้
 เหมาะสมกับสถานการณ์ สภาพสังคม และสิ่งแวดล้อม

มาตรา ๒๒ การสร้างภาพยนตร์ต่างประเทศในราชอาณาจักรดังต่อไปนี้ ไม่ต้องขออนุญาต

- (๑) ภาพยนตร์ข่าวหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

(๒) ภาพยนตร์ที่สร้างขึ้นเพื่อคู่เป็นการส่วนตัว

(๓) ภาพยนตร์ที่มีการสร้างในต่างประเทศและได้นำมาใช้บริการตามกระบวนการหลังการถ่ายทำภาพยนตร์ในราชอาณาจักร ซึ่งได้แจ้งต่อสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยวตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

(๔) ภาพยนตร์อื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๒๓ ผู้สร้างภาพยนตร์ต้องดำเนินการสร้างภาพยนตร์ในลักษณะที่ไม่เป็นการบ่อนทำลาย ชัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรืออาจกระทบกระเทือนต่อความมั่นคง และเกียรติภูมิของประเทศไทย

ผู้สร้างภาพยนตร์ผู้ใดสงสัยว่าการสร้างภาพยนตร์ของตนจะเป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติตามวรรคหนึ่ง อาจขอให้คณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวิดิทัศน์พิจารณาให้ความเห็นในเรื่องนั้นก่อนดำเนินการสร้างได้ ในกรณีนี้คณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวิดิทัศน์จะต้องให้ความเห็นและแจ้งให้ผู้ซึ่งขอความเห็นทราบภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่คณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวิดิทัศน์ได้รับคำขอ ถ้าไม่แจ้งภายในกำหนดระยะเวลาดังกล่าวให้ถือว่าคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวิดิทัศน์ให้ความเห็นชอบแล้ว

การขอความเห็นและคำปวยการในการให้ความเห็นให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา คำปวยการที่ได้รับให้นำส่งคลังเป็นรายได้แผ่นดิน

การใดที่ได้กระทำไปตามความเห็นของคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวิดิทัศน์ มิให้ถือว่าการกระทำนั้นเป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนบทบัญญัติตามวรรคหนึ่ง

มาตรา ๒๔ ภาพยนตร์ที่จะนำออกฉาย ให้เช่า แลกเปลี่ยน หรือจำหน่ายในราชอาณาจักรต้องผ่านการตรวจพิจารณาและได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวิดิทัศน์

การขออนุญาตและการอนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๒๕ ในการตรวจพิจารณาภาพยนตร์ตามมาตรา ๒๔ ให้คณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวิดิทัศน์กำหนดด้วยว่าภาพยนตร์ดังกล่าวจัดอยู่ในภาพยนตร์ประเภทใด ดังต่อไปนี้

(๑) ภาพยนตร์ที่ส่งเสริมการเรียนรู้และควรส่งเสริมให้มีการดู

(๒) ภาพยนตร์ที่เหมาะสมกับผู้ดูทั่วไป

(๓) ภาพยนตร์ที่เหมาะสมกับผู้ที่มีอายุตั้งแต่สิบสามปีขึ้นไป

(๔) ภาพยนตร์ที่เหมาะสมกับผู้ที่มีอายุตั้งแต่สิบห้าปีขึ้นไป

(๕) ภาพยนตร์ที่เหมาะสมกับผู้ที่มีอายุตั้งแต่สิบแปดปีขึ้นไป

(๖) ภาพยนตร์ที่ห้ามผู้ที่มีอายุต่ำกว่าสิบปีดู

(๗) ภาพยนตร์ที่ห้ามเผยแพร่ในราชอาณาจักร

ความใน (๖) มิให้ใช้บังคับแก่ผู้ดูซึ่งบรรลุนิติภาวะโดยการสมรส

หลักเกณฑ์ในการกำหนดว่าภาพยนตร์ลักษณะใดควรจัดอยู่ในภาพยนตร์ประเภทใดให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๒๖ ภาพยนตร์ดังต่อไปนี้ ไม่ต้องผ่านการตรวจพิจารณาและได้รับอนุญาตตามมาตรา ๒๔

(๑) ภาพยนตร์ข่าวหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

(๒) ภาพยนตร์ที่สร้างขึ้นเพื่อเป็นส่วนตัว

(๓) ภาพยนตร์ที่ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์การมหาชน หรือหน่วยงานอื่นของรัฐสร้างขึ้น เพื่อเผยแพร่หรือส่งเสริมการดำเนินงานของหน่วยงานนั้น

(๔) ภาพยนตร์ที่ฉายในเทศกาลภาพยนตร์ระหว่างประเทศตามที่คณะกรรมการกำหนด

(๕) ภาพยนตร์ที่ฉายทางโทรทัศน์และผ่านการตรวจพิจารณาตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์แล้ว

(๖) ภาพยนตร์อื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๒๕ ในการพิจารณาอนุญาตภาพยนตร์ตามมาตรา ๒๕ ถ้าคณะกรรมการพิจารณา ภาพยนตร์และวิดิทัศน์เห็นว่าภาพยนตร์ใดมีเนื้อหาที่เป็นการบ่อนทำลาย ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรืออาจกระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของรัฐและเกียรติภูมิของประเทศไทยให้ คณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวิดิทัศน์มีอำนาจสั่งให้ผู้ขออนุญาตแก้ไขหรือตัดทอนก่อนอนุญาต หรือจะไม่อนุญาตก็ได้

มาตรา ๓๔ ห้ามผู้ใดส่งภาพยนตร์ที่สร้างขึ้นในราชอาณาจักรออกไปนอกราชอาณาจักร เว้นแต่ จะได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวิดิทัศน์

การขออนุญาตและการอนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการ กำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๓๕ ห้ามผู้ใดประกอบกิจการโรงภาพยนตร์โดยทำเป็นธุรกิจหรือได้รับประโยชน์ตอบแทน เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากนายทะเบียน

มาตรา ๓๖ ห้ามผู้ใดประกอบกิจการให้เช่า แลกเปลี่ยน หรือจำหน่ายภาพยนตร์โดยทำเป็น ธุรกิจหรือได้รับประโยชน์ตอบแทน เว้นแต่ได้รับใบอนุญาตจากนายทะเบียน

มาตรา ๓๗ ผู้ที่จะขออนุญาตประกอบกิจการตามมาตรา ๓๕ หรือมาตรา ๓๖ ต้องมีคุณสมบัติ และไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

(๑) มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์

(๒) ไม่เป็นผู้มีความประพฤติเสื่อมเสียหรือบกพร่องในศีลธรรมอันดี

(๓) ไม่เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

(๔) ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกในความผิดเกี่ยวกับเพศตาม ประมวลกฎหมายอาญา

(๕) ไม่เป็นผู้อยู่ในระหว่างถูกสั่งพักใช้ใบอนุญาตตามมาตรา ๓๘ หรือมาตรา ๓๙

(๖) ไม่เคยถูกเพิกถอนใบอนุญาตตามมาตรา ๓๘ หรือมาตรา ๓๙ เว้นแต่เคยถูกเพิกถอน ใบอนุญาตและเวลาได้ล่วงพ้นมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี

มาตรา ๔๐ ใบอนุญาตตามมาตรา ๓๕ และมาตรา ๓๖ ให้มีอายุห้าปีนับแต่วันที่ออก ใบอนุญาต

หมวด ๕ นายทะเบียนและพนักงานเจ้าหน้าที่

มาตรา ๖๑ เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ ให้นายทะเบียนและพนักงาน เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) เข้าไปในสถานที่ที่มีการสร้างภาพยนตร์ โรงภาพยนตร์ ร้านวิดีโอทัศน์ สถานที่ประกอบกิจการให้เช่า แลกเปลี่ยน หรือจำหน่ายภาพยนตร์หรือวิดีโอทัศน์ ในระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นจนถึงพระอาทิตย์ตก หรือในเวลาทำการของสถานที่นั้น เพื่อตรวจสอบภาพยนตร์ วิดีทัศน์ สื่อโฆษณา หรือการกระทำใดที่อาจฝ่าฝืน บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้

(๒) ตรวจ ค้น อายัด หรือยึดภาพยนตร์ วิดีทัศน์ หรือสื่อโฆษณาในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ ในระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นจนถึงพระอาทิตย์ตกหรือในเวลาทำการของสถานที่นั้น

(๓) สั่งให้หยุดการสร้างภาพยนตร์ที่ฝ่าฝืนมาตรา ๒๑ หรือมาตรา ๒๓ วรรคหนึ่ง

(๔) สั่งห้ามการฉาย ให้เช่า แลกเปลี่ยน หรือจำหน่ายภาพยนตร์ หรือวิดีโอทัศน์ที่ฝ่าฝืนมาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง หรือมาตรา ๔๗ วรรคหนึ่ง

(๕) สั่งให้หยุดการโฆษณาหรือประชาสัมพันธ์สื่อโฆษณาที่ฝ่าฝืนมาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง ซึ่งได้นำมาใช้บังคับโดยอนุโลมตามมาตรา ๓๓ หรือมาตรา ๔๗ ซึ่งได้นำมาใช้บังคับโดยอนุโลมตามมาตรา ๕๒

หมวด ๖ การอุทธรณ์

มาตรา ๖๖ คำสั่งไม่อนุญาตตามมาตรา ๒๐ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๓ มาตรา ๓๔ มาตรา ๔๗ มาตรา ๔๘ หรือมาตรา ๔๗ ซึ่งได้นำมาใช้บังคับโดยอนุโลมตามมาตรา ๕๒ คำสั่งเพิกถอนการอนุญาตหรือคำสั่งห้ามสร้างภาพยนตร์ตามมาตรา ๖๓ ของคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวิดีโอทัศน์ ผู้ได้รับคำสั่งมีสิทธิอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการได้ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่ง

หมวด ๗ บทกำหนดโทษ

ส่วนที่ ๑ โทษทางปกครอง

มาตรา ๖๘ ผู้รับใบอนุญาตประกอบกิจการโรงภาพยนตร์ผู้ใดฉายภาพยนตร์ไทยน้อยกว่าสัดส่วนที่คณะกรรมการประกาศกำหนดตามมาตรา ๕ (๔) ต้องชำระค่าปรับทางปกครองตามอัตราที่นายทะเบียนกลางประกาศกำหนด ทั้งนี้ ไม่เกินสามแสนบาท

ส่วนที่ ๒ โทษอาญา

มาตรา ๗๕ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๒๐ วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท

มาตรา ๗๖ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๒๑ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าแสนบาท

มาตรา ๗๗ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๒๓ วรรคหนึ่ง หรือนำภาพยนตร์ตามมาตรา ๒๖ (๗) ออกเผยแพร่ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๗๘ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง มาตรา ๒๘ วรรคสอง มาตรา ๓๔ วรรคหนึ่ง หรือมาตรา ๔๘ วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่สองแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท

มาตรา ๗๙ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๓๗ วรรคหนึ่ง มาตรา ๓๘ วรรคหนึ่ง หรือประกอบกิจการดังกล่าวในระหว่างถูกพักใช้หรือถูกเพิกถอนใบอนุญาต ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่สองแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท และปรับอีกไม่เกินวันละหนึ่งหมื่นบาทตลอดระยะเวลาที่ฝ่าฝืนอยู่

มาตรา ๘๐ ผู้ใดขัดขวางหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของนายทะเบียนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๖๑ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๘๘ ใบอนุญาตหรือการอนุญาตใดๆ ที่ได้ให้ไว้ตามพระราชบัญญัติภาพยนตร์ พุทธศักราช ๒๔๗๓ หรือพระราชบัญญัติควบคุมกิจการเทปและวัสดุโทรทัศน์ พ.ศ. ๒๕๓๐ ที่ยังมีผลใช้บังคับอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ใช้ได้ต่อไปจนกว่าจะสิ้นอายุหรือถูกเพิกถอน

เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้ คือ โดยที่พระราชบัญญัติภาพยนตร์ พุทธศักราช ๒๔๗๓ ได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานาน บทบัญญัติบางประการจึงไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน ซึ่งเทคโนโลยีได้มีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ประกอบกับการตรวจพิจารณาภาพยนตร์ในปัจจุบันอยู่ในความรับผิดชอบของหลายองค์กรและมีความซ้ำซ้อนกับพระราชบัญญัติควบคุมกิจการเทปและวัสดุโทรทัศน์ พ.ศ. ๒๕๓๐ ดังนั้น เพื่อปรับปรุงบทบัญญัติตามกฎหมายว่าด้วยภาพยนตร์และกฎหมายว่าด้วยการควบคุมกิจการเทปและวัสดุโทรทัศน์ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน รวมทั้งปรับปรุงระบบการตรวจพิจารณาภาพยนตร์ให้อยู่ในความรับผิดชอบขององค์กรเดียวเพื่อลดความซ้ำซ้อนของการตรวจพิจารณาประกอบกับกิจการภาพยนตร์ในปัจจุบันมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศจำเป็นต้องได้รับการส่งเสริมอย่างเป็นรูปธรรม จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

.....

บรรณานุกรม

พ.ร.บ.ภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ.๒๕๕๑

เอกสารประกอบการเรียนการสอนวิชา 140-302 กฎหมายและจริยธรรมสื่อสารมวลชน
สัปดาห์ที่ 14

บทที่ 11
จริยธรรมสื่อสารมวลชน

ความหมายและความสำคัญของจริยธรรมสื่อสารมวลชน

จริย หมายถึง ความประพฤติ กริยาที่ควรประพฤติ

ธรรม หมายถึงความถูกต้องกฎเกณฑ์ คุณความดี คำสั่งสอนในทางศาสนา

จริยธรรม หมายถึง ปรัชญาหรือระบบที่เกี่ยวเนื่องด้วยศีลธรรมเป็นหลักประพฤติปฏิบัติสำหรับบุคคลในสังคมใดสังคมหนึ่งหรือในแขนงวิชาชีพใดวิชาชีพหนึ่ง

-ในสังคมพุทธ พุทธจริยธรรมกล่าวถึงความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและต่อผู้อื่น แต่ทั้งนี้ทุกอย่างเป็นไปด้วยความสมัครใจ ไม่มีการบังคับหรือตราบทลงโทษเช่น กฎหมาย

จริยธรรมของนักสื่อสารมวลชนหรือของสื่อมวลชน หมายถึง ความประพฤติที่ควรความถูกต้องที่มีกฎเกณฑ์ของสื่อมวลชน ตามแต่ประเภทของงานซึ่งต่างฝ่ายต่างมีจริยธรรมของตนเอง เช่น หนังสือพิมพ์ก็มีสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติทำหน้าที่ดูแลสมาชิกให้ปฏิบัติตามข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์ซึ่งได้มีการประกาศใช้เมื่อวันที่ 30 มีนาคม พ.ศ. 2541

จริยธรรมเป็นเรื่องของความสมัครใจที่จะร่วมมือร่วมใจกันปฏิบัติให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ได้วางไว้เป็นบรรทัดฐาน หรืออีกนัยหนึ่งคือการชี้แนะให้สื่อมวลชนกระทำในสิ่งที่สมควรกระทำอย่างยังตามหลักจริยธรรมเป็นข้อบังคับแต่ไม่ใช่ข้อกฎหมายแต่อย่างใด ไม่มีบทลงโทษเหมือนกฎหมายแต่อยู่สูงกว่ากฎหมาย กล่าวคือหากมีการฝ่าฝืนข้อบังคับจะถูกลงโทษด้วยการเสื่อมศรัทธาจากสังคม

จริยธรรมเป็นเรื่องของความเข้าใจและเคารพในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบที่สื่อมวลชนมีต่อตนเองและสังคม ไม่ใช่เรื่องการท่องจำ แต่เป็นเรื่องการเข้าใจยอมรับและเคารพอย่างจริงใจและปฏิบัติได้

หากสถาบันวิชาชีพสื่อมวลชนหย่อนยานหน้าที่และความรับผิดชอบ

- ถ้าทำผิดกฎเกณฑ์ของบ้านเมือง ก็จะถูกลงโทษตามกฎหมาย
- ถ้าทำผิดหน้าที่ทางจริยธรรมจะถูกลงโทษโดยสังคม

ประเด็นปัญหาขอย้อนกลับมาในวงการสื่อมวลชนในปัจจุบันด้วยคำถามที่ยังไม่
ขอคำตอบในขณะนี้คือ-ทำไมต้องมีการปฏิรูปสื่อมวลชน ทำไมต้องมีการพูดถึงจริยธรรม?

ทุกสมาคมวิชาชีพต้องมีข้อบังคับทางจริยธรรมจรรยาบรรณเป็นของตัวเอง
องค์กรหนังสือพิมพ์ก็มีบรรณาธิการรับผิดชอบทั้งกฎหมายและจริยธรรมอยู่แล้ว
สถาบันการศึกษาก็มีการสอนเรื่องจริยธรรมกันอยู่แล้ว

หากจะปฏิรูปสื่อมวลชนในกรอบของจริยธรรมจะปฏิรูปกันตรงส่วนไหนดี
ผมขอถามประเด็นแก่ผู้เข้าร่วมสัมมนาให้ช่วยหาคำตอบด้วย

อาจารย์เสถียร พันธรังสี ได้เขียนไว้ในเรื่องจริยธรรมหนังสือพิมพ์ตีพิมพ์ใน
วารสารศาสตร์ของคณะวารสารศาสตร์ฯ ครอบรอบ 15 ปี เมื่อ พ.ศ. 2522 ได้อธิบายคุณลักษณะที่ดี
ของหนังสือพิมพ์ไว้ว่า (ซึ่งต่อไปนี้อาจพูดถึงหนังสือพิมพ์ อาจหมายถึงสื่อมวลชนก็ได้)

1.มีความเป็นมหาวิทยาลัยที่ดี คือเป็นแหล่งที่ให้ความรู้ ความคิดโดยอุทธรณ์ และที่สำคัญ
ต้องเป็นผู้นำทางความคิดให้แก่สังคม มีข้อนำคิดว่าที่ผ่านมาก่อนที่ประเทศไทยจะเกิดวิกฤติ
เศรษฐกิจในช่วง 2-3 ปี สังคมได้รับสัญญาณเตือนภัยจากหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนน้อยมาก
หากมีสัญญาณเตือนก็จะเป็นสัญญาณที่แผ่วเบาเหลือเกิน

ขณะนี้หนังสือพิมพ์ถูกท้าทายต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างใหญ่หลวง จะรักษาความหมายใน
ข้อ1 ได้หรือไม่ แม้กระทั่งมหาวิทยาลัยก็เช่นกัน เพราะการเปลี่ยนแปลงของโลกนั้นค่อนข้างรุนแรง
รวดเร็วและมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่อย่างคาดหมายไม่ถึง นี่คือการท้าทายต่อความศรัทธา
ครั้งสำคัญ

2.มีความเป็นโรงงานที่ดี คือ เป็นแหล่งให้ความเมตตากรุณาแก่ผู้ที่มีทุกข์ทั้งปวง
หนังสือพิมพ์จะอยู่ในฐานะเป็นผู้ให้ เช่น

- ให้ความรู้ ให้ข่าวสาร ความบันเทิง ให้น้ำใจไมตรี ให้การยกย่องสรรเสริญ
- ให้ความสำคัญแก่เด็ก สตรี คนด้อยโอกาส
- ให้สติแก่สังคม
- ให้ความดับทุกข์

จากโครงการสัมมนา “สานเสียงสตรีในสื่อ” โดยสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและ
ประสานงานสตรีแห่งชาติ ร่วมกับคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในประเด็นที่สื่อมักถูก
ตั้งคำถามจากสังคมและถูกร้องขอความเป็นธรรมให้แก่สตรีในเรื่องต่าง ๆ เช่น ข่าวสตรีถูกข่มขืน
โสเภณี และความรุนแรงในครอบครัว สื่อตกเป็นจำเลยในข้อกล่าวหาที่ว่า “เป็นผู้ข่มขืนครั้งที่ 2”

หมายถึง วิธีการเสนอข่าวและภาพของสื่อในเรื่องเด็ก-สตรีที่ตกเป็นเหยื่อราคะของชายชั่ว เสนอกัน
 ซ้ำแล้วซ้ำอีกวันแล้ววันเล่า มีลักษณะเป็นการประจานและซ้ำเติมความทุกข์หรือโศกนาฏกรรม
 ส่งผลให้กระทบจิตใจแก่สังคม สังคมไม่ได้อะไรจากข่าวทำนองนี้

คงต้องช่วยกันหาทางออกกันก่อนที่จะสังคมจะลงความเห็นว่

- สื่อไม่น่ารัก ไม่น่าศรัทธา
- ไม่มีความเป็นโรงงานในสื่อมวลชนอีกต่อไปแล้ว
- สื่อไม่ใช่แหล่งที่ให้ความเมตตาและที่พักพิงแก่ผู้มีทุกข์มีเคราะห์กรรมอีกต่อไปแล้ว

สังคมเริ่มตั้งคำถามในเรื่อง “สิทธิเด็กในอุ้งมือเหยี่ยวข่าว” ถูกละเมิดอยู่เป็นประจำ และใน
 อีกหลาย ๆ เรื่อง ล้วนแต่มีผลกระทบต่อจริยธรรมทั้งสิ้น ผมขอเปิดประเด็นในเรื่องจริยธรรมของ
 หนังสือพิมพ์ในข้อที่ 6 “หนังสือพิมพ์ต้องแสดงความพยายามในการให้ความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย”
 ในข้อ 15 ในการเสนอข่าวหรือภาพใด ๆ หนังสือพิมพ์ต้องคำนึงมิให้ล่วงละเมิดศักดิ์ศรีความเป็น
 มนุษย์ของบุคคลที่ตกเป็นข่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ต้องให้ความคุ้มครองอย่างเคร่งครัดต่อสิทธิ
 มนุษยชนของเด็ก สตรีและผู้ด้อยโอกาส

ในการเสนอข่าวตามวรรคแรก ต้องไม่เป็นการซ้ำเติมความทุกข์หรือโศกนาฏกรรมอันเกิด
 แก่เด็ก สตรีและผู้ด้อยโอกาส ไม่ว่าทางใดทางหนึ่ง ขอถามว่าสื่อได้ปฏิบัติตามพันธกรณีนี้หรือไม่?

ในบางครั้ง สื่อต้องให้สติแก่สังคมโดยเฉพาะสังคมในยุคเศรษฐกิจตกต่ำ ในวันนี้ที่คน
 ไทยต้องตกงานเป็นล้าน ๆ คน (รวมทั้งอาชีพผู้สื่อข่าวด้วย) ในบางครอบครัวตกงานเหมือนกับ
 นักร้องที่รู้ว่าเกิดอะไรขึ้นกับประเทศนี้เมืองนี้ ภาวะจิตของสังคมเป็นอย่างไรปัญหาอยู่ที่ว่า
 สื่อมวลชนจะตอบคำถามและโต้แย้งข้อวิจารณ์ทางสังคมหรือหาทางแก้ไขจากการถูกตรวจสอบ
 ทางสังคมอย่างไรดี

สังคมเครียด สิ้นหวัง มาตัวตายศพแล้วศพเล่า ที่สื่อมวลชนรายงานข่าว ภาพสาเหตุของ
 การฆ่าตัวตายอย่างละเอียด ส่วนใหญ่มาจากความทุกข์ ความผิดหวัง ไร้ที่พึ่ง ไม่มีงานทำจนขาด
 สติยังคิด ขณะที่เกิดเหตุการณ์สื่อถ่ายทอดเรื่องทำนองนี้อย่างละเอียดก่อนที่ผู้เคราะห์ร้ายจะพบจุด
 จบทั้งหน้าหนังสือพิมพ์ หน้าจอโทรทัศน์ แพร่ภาพ แพร่เสียง รวมถึงสื่ออื่น ๆ ด้วย บางเหตุ
 การณ์เสนอภาพอธิบายเหตุการณ์โทรทัศน์ ซ้ำแล้วซ้ำอีกอย่างคนมีสติอย่างภาคภูมิใจที่ได้เสนอข่าว
 คนฆ่าตัวตาย ที่ดูประหนึ่งว่าในขณะนั้นสื่อมวลชนกำลังขาดสติจนสังคมทนไม่ไหว ออกมาถาม
 ไป่ความรับผิดชอบทางจริยธรรมของสื่อมวลชน สื่อมวลชนเสนอข่าวคนฆ่าตัวตายบ่อยครั้ง ทำให้
 สังคมคิดว่าสื่อกำลังขายเรื่องราวของคนขาดสติ และฆ่าตัวตายอย่างภาคภูมิใจยิ่งกว่าที่จะเอาเวลา
 ไปพูดคุยเรื่องการทุจริตคอร์รัปชันเสียอีก

คำถามก็คือสื่อทำเช่นนั้นเพื่ออะไร เพื่อขายข่าวหรือเพื่อสะท้อนเหตุการณ์ที่เป็นจริงโดย
 หน้าที่ สื่อมวลชนจะอธิบายให้สังคมเข้าใจได้หรือยัง แต่สิ่งที่เกิดขึ้นตามมาภายหลังก็คือเกิดแพ้น
 ของการฆ่าตัวตายที่ผู้ตายยึดถือเป็นแม่แบบภายหลังที่เรื่องราวถูกเสนอไปสู่สาธารณะ ก่อให้เกิด

อิทธิพลกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจคิดฆ่าตัวตายโดยวิธีการเดียวกัน กล่าวคือบางครั้งอาทิตย์จะมีการฆ่าตัวตายด้วยการกระโดดจากที่สูงทุกวัน บางอาทิตย์คนเลือกที่จะผูกคอตายแทบทุกวัน เรื่องที่เกิดขึ้นทำนองนี้ จะให้สังคมเข้าใจสื่อมวลชนว่าอย่างไร

สังคมเริ่มถามไปถึงวิธีการรายงานข่าว เสนอภาพของสื่อมวลชนอย่างสงสัยว่าเป็นการสอนวิธีการฆ่าตัวตายให้แก่สังคมหรือเปล่า ทั้ง ๆ ที่อธิบายได้ว่าสาเหตุแห่งการฆ่าตัวตายนั่นไม่ได้มาจากสื่อมวลชนแน่นอน

ดังนั้น เราจะเห็นว่าผู้อ่านหรือ “ผู้บริโภคข่าวสาร” ซึ่งอยู่กระจัดกระจายอยู่ในประเทศจะได้รับอิทธิพลจากสื่อมวลชนตั้งแต่ตื่นจนกระทั่งหลับไป ในวันหนึ่ง ๆ สื่อให้อะไรแก่เขาบ้าง เป็นเรื่องละเอียดอ่อนที่ต้องขอให้ช่วยกันคิดถึงผู้บริโภคข่าวสารเป็นสำคัญ ขณะนี้สังคมผู้บริโภคข่าวสารยังไม่เข้มแข็ง ยังรอการอัดฉีดความคิดอยู่ จึงเป็นจังหวะที่สื่อมวลชนยังมีเวลาตรวจสอบในความรับผิดชอบทางจริยธรรมอยู่ก่อนที่จะถูกขมมนม หรือสังคมกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งออกมาวิพากษ์วิจารณ์ที่รุนแรงกว่านี้ ก่อนที่จะจบขอฝากให้ขบคิดอีกสัก 4 เรื่อง

- ภาพคนตายไม่ว่าจะต้องด้วยเหตุใดก็ตาม ที่เสนอเต็มหน้าหนังสือพิมพ์ เต็มจอโทรทัศน์ถือเป็นการเสนอภาพที่อุจาดโดยไม่ได้คำนึงถึงความรู้สึกของสาธารณชนอย่างถ่วงหรือไม่ ให้ดูข้อ 17
- การเสนอข่าว ภาพหญิงสาวเปลือยกายเกือบหมดของเครื่องดื่มนมประเภทมินามา ไม่ทราบว่าจะเข้าข่ายลามกอนาจารหรือแอบแฝงการโฆษณาด้วยหรือไม่ ให้ดูข้อ 19
- การเสนอข่าว ภาพเด็กหรือเยาวชนที่ตกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา เป็นข้อห้ามทางกฎหมายในทางจริยธรรมครอบคลุมด้วยหรือไม่ โดยเฉพาะในข้อบังคับที่ 15 ว่าด้วยจริยธรรม
- การเป็นผู้พิพากษาคัดสินความถูกต้องในข่าว พาดหัวข่าวน่าจะเป็นหน้าที่ของผู้พิพากษามากกว่าเป็นเหตุผลทางจริยธรรมที่ต้องรอบคอบอย่างยิ่ง

ทำอย่างไรสื่อมวลชนจึงจะใช้เสรีภาพอย่างมีจริยธรรมและรับผิดชอบต่อสังคม ขอร้องให้ทุกฝ่ายช่วยกันคิดช่วยกันแก้ไข เพราะจริยธรรมเป็นเรื่องใหญ่มีละนัยจะนำไปสู่ความรุนแรงในอนาคตได้

ความสำคัญของจริยธรรมต่อการสื่อสารมวลชน

1. เป็นหลักประกันความประพฤติปฏิบัติของสื่อมวลชนให้ถูกต้องด้วยศีลธรรม มีความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น
2. เป็นเกราะของเสรีภาพของสื่อมวลชน หากสื่อมวลชนมีจริยธรรมก็จะได้รับประกันเสรีภาพในการนำเสนอข่าวสาร
3. เป็นหลักที่เกื้อหนุนสภาพสังคมที่เป็นสุข จริยธรรมเอื้อกระแสข่าวสารที่เป็นธรรมต่อประชาชนทุกหน่วยในสังคม
4. เป็นหลักเกื้อหนุนสังคมที่อุดมสติปัญญา ด้วยการเสนอข่าวสารอย่างมีเหตุผล มีความถูกต้อง ปราศจากอคติ ทำให้ประชาชนรู้จักการคิดและการถกเถียงอย่างมีเหตุผล
5. สื่อมวลชนที่มีความรับผิดชอบ จะช่วยให้ผู้รับสารเรียนรู้และรับรู้ความจำเป็นของความรับผิดชอบต่อ

บรรณานุกรม

- พิศิษฐ์ ขวาลาวัช. (2544) กฎหมายและจริยธรรมสื่อมวลชน กรุงเทพฯ : ดับเบิ้ลนาย พรินติ้ง.
- สุโขทัยธรรมาธิราช,มหาวิทยาลัย. (2531) เอกสารการสอนชุดวิชากฎหมายและจริยธรรม สื่อมวลชน หน่วยที่ 1-7. นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช .
- สุกัญญา สดบรรทัด. เอกสารประกอบการเรียนการสอน วิชาจริยธรรมสื่อมวลชน ,คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.

เอกสารประกอบการเรียนการสอนวิชา 140-302 กฎหมายและจริยธรรมสื่อสารมวลชน
สัปดาห์ที่ 15

บทที่ 11 (ต่อ)
จริยธรรมสื่อสารมวลชน

การตัดสินใจอย่างมีจริยธรรม

- การนำเสนอข้อมูลข่าวสารของสื่อมวลชน ต้องใช้การตัดสินใจในการเลือกนำเสนอ ซึ่งแม้มุมมองที่มีต่อการตัดสินใจของสื่อมวลชนอาจแตกต่างกัน หากแต่การตัดสินใจในแต่ละครั้ง ควรอยู่บนพื้นฐานอันเป็นที่ยอมรับของสังคม เพราะการตัดสินใจของสื่อมวลชนนั้นสามารถส่งผลกระทบต่อสังคมได้ในวงกว้าง

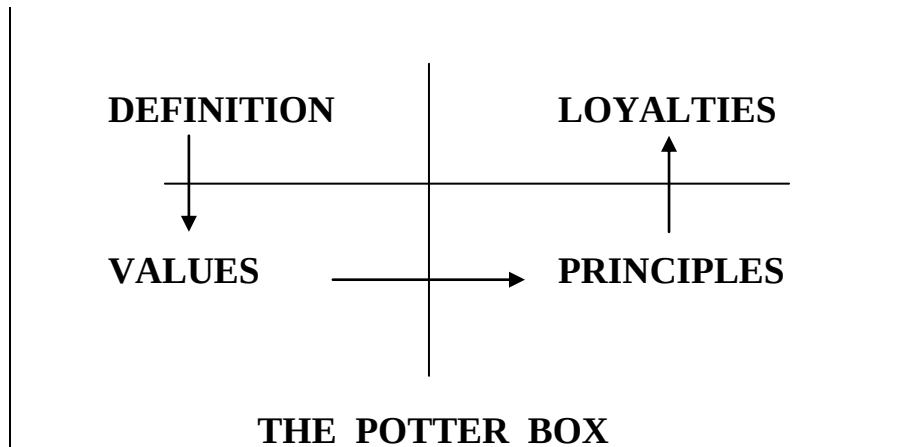
- สื่อมวลชนควรใช้ความจริง ความรอบคอบ ต้องมีกรอบความคิดที่มีเหตุผลอันเหมาะสมเป็นบรรทัดฐาน ในการตัดสินใจที่อยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริยธรรม

- การตัดสินใจอย่างมีจริยธรรม หมายถึง การตัดสินใจที่ชอบด้วยเหตุผล และด้วยมโนสำนึกที่แน่วแน่ว่า สิ่งที่ตนปฏิบัติลงไปนั้น เป็นสิ่งที่ถูกที่ชอบ

กล่องของพอตเตอร์ (Potter's Box) คือ กรอบความคิดที่ช่วยให้สื่อมวลชนตัดสินใจอย่างมีระบบ และเมื่อมีระบบแล้วสื่อมวลชนก็สามารถนำข้อตัดสินใจไปอธิบายให้ผู้ที่ยังคลางแคลงสงสัยในการกระทำของเขาได้กระจ่างชัดเจนขึ้น

- การคิดเชิงศีลธรรมมีระบบในตัวเอง ก่อนการตัดสินใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง สื่อมวลชนย่อมมีระบบการตัดสินใจของตัวเองที่อาศัยตัวแปรต่าง ๆ ทั้งในด้านค่านิยม และความรู้สึกลึกซึ้งที่มีต่อสังคมในขณะนั้น ซึ่งกล่องพอตเตอร์จะช่วยทำความเข้าใจการตัดสินใจได้อย่างชัดเจนขึ้น

- ดร. ราล์ฟ พอตเตอร์ ได้เขียนแผนผังการตัดสินใจขึ้น เป็นแผนผังเชิงวิเคราะห์ทางจิตวิทยา ออกมาเป็น 4 มิติด้วยกัน ดังนี้

- ระบบของการตัดสินใจนี้ เริ่มตั้งแต่การแสวงหาหลักฐานเบื้องต้น แล้วสร้างโมเดลที่เชื่อมโยงจุดต่าง ๆ ในระบบเข้าด้วยกัน ระบุชี้ว่า สถานการณ์ (Situation) ที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร จะใช้ ค่านิยม (values) อะไรมาตัดสินใจ จากนั้นก็เลือกหลักการ (principles) ใดหลักการหนึ่ง และเลือกว่าเราจะทำเพื่อใคร (loyalties)

เกณฑ์สำคัญที่ใช้เป็นหลักในการตัดสินใจ

ค่านิยม (Values) ทางสังคมวิทยา เป็นความเชื่อ การยึดถือความผูกพันต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด ที่ปัจเจกบุคคลแทนค่าในแต่ละเรื่องราว แบ่งเป็น 5 ด้าน ได้แก่

1. Professional Value ค่านิยมที่ผูกพันกับวิชาชีพ ยึดถือการปฏิบัติตามหน้าที่ ให้ความสำคัญกับสิ่งใหม่ ทันเหตุการณ์
2. Aesthetic Value ผูกพันกับความงดงาม ความละเอียดอ่อนทางจิตใจ ความมีรสนิยมอันดีงาม
3. Logical Value ผูกพันกับการใช้เหตุผล ความมีเหตุผล
4. Sociocultural Value ผูกพันกับสังคม วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ของสังคม
5. Moral Value ผูกพันกับความยึดมั่นถือมั่นในเชิงศีลธรรม ความถูกต้องและความไม่ถูกต้อง ซึ่งสังคมนั้นสามารถยอมรับได้

หลักการทางจริยธรรมเชิงวารสารศาสตร์ (Ethical Principles)

1. หลักการพูดความจริง (Truth-Telling Principle) เน้นหน้าที่ในการสะท้อนเหตุการณ์ ได้แก่ การมองเหตุการณ์แล้วหาวิธีการจัดการกับเหตุการณ์นั้น วิธีการที่ดีและเป็นธรรม เป็นสิ่งสำคัญมากกว่าผลที่จะเกิดตามมา

2. หลักการคำนึงถึงผลกระทบ(Consequence Principle) เน้นเหตุ และผลกระทบ ที่จะเกิดขึ้น ต่อบุคคลอื่นและสังคม

การเลือกภักดี(Loyalties) เป็นการเลือกว่าตัดสินใจทำเพื่อใคร เลือกที่จะภักดีต่อใคร แบ่งเป็น

1. ภักดีต่อตนเอง (Self) หมายถึงการตัดสินใจคำนึงถึงตัวเองเป็นหลัก
2. ภักดีต่อสมาคมวิชาชีพ(Association) คำนึงถึงหลักการทางจริยธรรมหรือจรรยาบรรณทางวิชาชีพที่กำหนดโดยสมาคมวิชาชีพเป็นหลัก
3. ภักดีต่อองค์กรสื่อที่สังกัด(Organization) คำนึงถึงองค์กรสื่อที่สังกัดเป็นหลัก
4. ภักดีต่อผู้ตกเป็นข่าวหรือเหยื่อข่าว(News Source or News Victim) คำนึงถึงผู้แจ้งข่าวสาร ผู้ที่ทำให้เกิดข่าวนั้นขึ้นหรือผู้ตกเป็นเหยื่อในการเสนอข่าวนั้น เป็นหลัก
5. ภักดีต่อผู้อ่านหรือประชาชน(Readers or People) คำนึงถึงผู้อ่านหรือประชาชนที่เปิดรับสารจากสื่อมวลชน เป็นหลัก

ปรัชญาที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมสื่อมวลชน

1. ปรัชญาแบบเหตุวิทยา หรือ อันตวิทยา(Teleological) เน้นเหตุและผลกระทบที่เกิดขึ้น เป็นทิศทางที่เน้นผลกระทบต่อประชาชน(people oriented) มีความเป็นอัตวิสัยมากกว่า คือ จะมองไปที่ผลที่เกิดขึ้น เป็นการคาดคะเนด้วยตนเอง

-ค่านิยมที่ผูกพันกับผลกระทบทางจริยธรรมตามปรัชญานี้ ได้แก่

Moral Value, Sociocultural Value และ Logical Value

-หลักการทางจริยธรรมเชิงวารสารศาสตร์ ที่เป็นไปตามปรัชญานี้ คือ หลักการคำนึงผลกระทบ(Consequence Principle)

-การเลือกภักดี (Loyalties) ที่คำนึงถึงผลกระทบทางจริยธรรมเป็นหลัก ได้แก่ การเลือกภักดีต่อผู้ตกเป็นข่าวและจรรยาบรรณทางวิชาชีพที่กำหนดโดยสมาคมวิชาชีพ

2. ปรัชญาทางหน้าที่(Deontological) เน้นธรรมชาติของการกระทำหรือการตัดสินใจนั้น

- เป็นทิศทางที่เน้นหน้าที่ในการสะท้อนเหตุการณ์
- ได้แก่ การมองเหตุการณ์แล้วหาวิธีจัดการกับเหตุการณ์นั้น วิธีการที่ดีและเป็นธรรม เป็นสิ่งที่สำคัญมากกว่าผลที่จะเกิดตามมา
- ค่านิยมที่ผูกพันกับหน้าที่ คือ Professional Value
- หลักการทางจริยธรรมเชิงวารสารศาสตร์ ตามปรัชญานี้คือ หลักการพูดความจริง
- การเลือกภักดีที่คำนึงถึงหน้าที่ในการสะท้อนเหตุการณ์ ได้แก่ ภักดีต่อตนเอง, องค์กรสื่อที่สังกัด, ผู้อ่านหรือประชาชนผู้รับสาร

รายงานสถานการณ์สื่อมวลชนในรอบปี

“ปีแห่งความยากลำบากในการทำหน้าที่สื่อ”

สืบเนื่องจากปี 2553 ถือเป็นปีที่ท้าทายการทำงานของสื่อมวลชนไทย จากเหตุการณ์ที่เกิดความแตกแยกทางความคิดและอุดมการณ์ จนนำมาสู่ความรุนแรง สื่อมวลชนต้องตกอยู่ในฐานะที่ไม่ต่างไปจากตัวประกันและถูกกดดันจากคู่ความขัดแย้งทุกฝ่าย

ถือเป็นอีกหนึ่งปีที่สื่อมวลชนถูกตั้งคำถามถึงบทบาทการทำหน้าที่ว่า มีความเป็นธรรมและเป็นกลางหรือไม่ ทำหน้าที่เพื่อประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ หรือเพื่อประโยชน์ของใคร ในขณะที่ประชาชนจำนวนไม่น้อยยังมองว่า สื่อมวลชนคือส่วนหนึ่งที่ทำให้ความขัดแย้งทางการเมืองทวีความรุนแรงมากขึ้น เป็นปีที่คนทำสื่อต้องยึดในหลักการแห่งวิชาชีพสื่อมวลชน และยึดมั่นในการนำเสนอข้อมูลที่รอบด้าน รวมทั้งการเปิดพื้นที่ให้กับทุกฝ่ายอย่างเป็นธรรม เป็นสิ่งที่ท้าทายจนยากยิ่งที่จะแยกแยะได้ว่า เรื่องใดเท็จเรื่องใดจริง

สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย ได้จัดทำรายงานสรุปถึงการปฏิบัติหน้าที่ของสื่อมวลชนไทยในรอบปี 2553 ที่กำลังจะผ่านไปไว้ดังนี้

1.เสรีภาพในการทำข่าวภายใต้ความรับผิดชอบ จากกรณีการทำหน้าที่ของสื่อมวลชน ทั้งภายในกลุ่มผู้ชุมนุมแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) หรือกลุ่มคนเสื้อแดง และภายในศูนย์อำนวยการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉิน (ศอฉ.) สื่อมวลชนต่างถูกจำกัดการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง ดังตัวอย่างที่มีให้เห็นบ่อยครั้งว่า แกนนำกลุ่มผู้ชุมนุมไม่ไว้วางใจผู้สื่อข่าว จนก่อให้เกิดการกระทบ กระแทกกัน ทำให้สื่อมวลชนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์ท่ามกลางสถานการณ์ความขัดแย้งที่เกิดขึ้น

2.ความปลอดภัยและการเยียวยาสภาพจิตใจของนักข่าว เมื่อขาดความไว้วางใจเชื่อใจและมีความหวาดระแวงซึ่งกันและกัน สิ่งที่เกิดขึ้นคือ ความไม่ปลอดภัยในสวัสดิภาพการทำงาน ดังนั้นการเตรียมความพร้อมของสื่อมวลชนจึงถือเป็นเรื่องสำคัญ และเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์การทำข่าวของประเทศไทย ที่กลุ่มผู้สื่อข่าวต้องใส่เสื้อเกราะและอุปกรณ์ป้องกันภัยต่างๆ แต่ในที่สุดก็เกิดความสูญเสียขึ้น โดยเฉพาะนักข่าวและช่างภาพจากต่างประเทศต้องเสียชีวิตและบาดเจ็บจากเหตุการณ์สลายการชุมนุม มีนักข่าวและช่างภาพจากสื่อมวลชนไทยได้รับบาดเจ็บอีกจำนวนมาก ผลที่ตามมาจึงได้ก่อให้เกิดบาดแผลขึ้นภายในจิตใจ ซึ่งยากจะเยียวยาให้ฟื้นคืนสู่สภาพปกติได้ ผู้สื่อข่าวจำนวนไม่น้อยยังคงอยู่ในอาการหวาดผวาระอคอยการเยียวยาสภาพจิตใจอย่างถูกต้องตามหลักจิตวิทยา

3.ความเป็นมืออาชีพในการทำงานในสถานการณ์ความรุนแรง เหตุการณ์ความรุนแรงที่ผ่านมาไม่มีใครคาดคิด ไม่มีการเตรียมตัวเตรียมใจว่าจะต้องเผชิญกับสถานการณ์รุนแรงเช่นนี้ ต้องยอมรับว่าผู้สื่อข่าวไทยยังขาดความพร้อมในการรายงานข่าวภายในสถานการณ์ความขัดแย้งด้วยความ “รอบคอบ รอบด้าน” ดังนั้น การฝึกอบรมผู้สื่อข่าวให้มีความพร้อมทั้งร่างกายและจิตใจจึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง

4.การปิดกั้นเสรีภาพสื่อมวลชน ในส่วนของการทำหน้าที่ “สื่อมวลชน” ในสถานการณ์ความขัดแย้ง ทางสมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์ฯ ยังคงยืนยันในหลักการเรื่องเสรีภาพในการทำหน้าที่ของสื่อมวลชน ไม่สนับสนุนให้มีการปิดกั้นสื่อมวลชนทุกรูปแบบ ในขณะเดียวกันได้เรียกร้องให้สื่อมวลชนทุกแขนงมีความรับผิดชอบต่อสังคมด้วย หากพบว่า สื่อใดกระทำการละเมิดกฎหมายก็ต้องใช้กระบวนการทางกฎหมายในการดำเนินการอย่างโปร่งใส เป็นธรรมและไม่เลือกปฏิบัติ ไม่ใช้วิธีการอื่นใดที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายเข้ามาจำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของประชาชนและสื่อมวลชน

5.สื่อการเมือง-สื่อรัฐนำไปสู่ความขัดแย้ง นอกจากนี้ ได้เกิดปรากฏการณ์ของสื่อการเมืองที่ถูกสร้างขึ้นมามากมาย และถูกนำมาใช้เพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางการเมือง ทำให้สื่อเหล่านี้มีฐานะเป็นเพียงเครื่องมือในการต่อสู้ทางการเมืองของแต่ละฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นวิทยุชุมชน โทรทัศน์ดาวเทียม เว็บไซต์ ที่มีการนำเสนอความคิดเห็นและความเชื่อมากกว่า “ความจริง” ไม่ได้นำเสนอข้อเท็จจริงที่มีข้อมูลอย่างรอบด้าน ในทางตรงกันข้ามกลับนำเสนอข้อมูลในลักษณะของการโฆษณาชวนเชื่อ มีอคติ ชั่วร้ายให้เกิดความขัดแย้ง แยกแยะ เกลียดชัง จนถึงขั้นการทำลายล้างต่อฝ่ายที่มีความคิดเห็นที่แตกต่างกับตัวเอง ในขณะที่สื่อมวลชนของรัฐถูกรัฐบาลแทรกแซงการทำหน้าที่ทั้งทางตรงและทางอ้อม ทำให้เกิดการปิดกั้นการนำเสนอข้อมูลข่าวสารในรูปแบบต่างๆ ยังไม่นับรวมถึงการปิดกั้นสื่อออนไลน์ที่ขาดความชัดเจนว่าได้ดำเนินการตามกระบวนการของกฎหมายที่มีอยู่หรือไม่

ดังนั้น สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย ขอสรุปว่า ในปี 2553 ที่กำลังจะผ่านไปถือว่าเป็น “ปีแห่งความยากลำบากในการทำหน้าที่สื่อ” ของสื่อมวลชนไทย ซึ่งในอนาคตจะต้องมีการปรับตัวและเตรียมพร้อมทั้งกับสถานการณ์ความขัดแย้งมากยิ่งขึ้น เพื่อให้สามารถทำหน้าที่ในการรายงานข้อมูลข่าวสารได้อย่างครบถ้วน รอบด้านไปสู่สาธารณชน และยึดมั่นให้หลักของจริยธรรมวิชาชีพด้วย

บรรณานุกรม

- พิศิษฐ์ ชวลาธวัช. (2544) กฎหมายและจริยธรรมสื่อสารมวลชน กรุงเทพฯ : ดับเบิ้ลนาย พรินติ้ง.
- สุโขทัยธรรมาธิราช,มหาวิทยาลัย. (2531) เอกสารการสอนชุดวิชากฎหมายและจริยธรรม
สื่อสารมวลชน หน่วยที่ 1-7. นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช .
- สุกัญญา สดบรรทัด. เอกสารประกอบการเรียนการสอน วิชาจริยธรรมสื่อมวลชน ,คณะนิเทศ
 ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.
- สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย

เอกสารประกอบการเรียนการสอนวิชา 140-302 กฎหมายและจริยธรรมสื่อสารมวลชน
สัปดาห์ที่ 16

บทที่ 11 (ต่อ)
จริยธรรมสื่อสารมวลชน

ข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์

สภานักหนังสือพิมพ์แห่งชาติ

พ.ศ. 2541

โดยเจ้าของ ผู้ประกอบการ บรรณาธิการ และผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ทั้งหลาย ได้พร้อมใจกันสถาปนาหนังสือพิมพ์แห่งชาติ ให้เป็นองค์กรอิสระทำหน้าที่ควบคุมตนเองเพื่อ ส่งเสริมเสรีภาพ ความรับผิดชอบ สถานภาพผู้ประกอบการวิชาชีพและกิจการหนังสือพิมพ์ ตลอดจนส่งเสริมสนับสนุนสิทธิการใช้สื่อหนังสือพิมพ์เพื่อการรับรู้ข่าวสารและการแสดง ความคิดเห็นของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดย ส่งเสริมให้หนังสือพิมพ์ทำหน้าที่ให้การศึกษาแก่ประชาชน รวมทั้งยึดความยุติธรรมและความเที่ยงธรรมเป็นหลักในการประกอบวิชาชีพ

อาศัยความตามข้อ 5 (1) และข้อ 14 (4) แห่งธรรมนูญสภานักหนังสือพิมพ์แห่งชาติ พ.ศ. 2540 คณะกรรมการสภานักหนังสือพิมพ์แห่งชาติมีมติเห็นชอบให้ตราข้อบังคับว่าด้วย จริยธรรมแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์ไว้ดังต่อไปนี้

หมวด 1

หมวดทั่วไป

ข้อ 1 ข้อบังคับนี้เรียกว่า “ข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์ พ.ศ. 2541”

ข้อ 2 ข้อบังคับนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันประกาศเป็นต้นไป

ข้อ 3 ในข้อบังคับนี้

“ข่าว” หมายถึง เนื้อข่าว ความนำหรือตัวตัวโปย พาดหัวข่าว ภาพข่าว และคำบรรยาย ภาพข่าว

“หนังสือพิมพ์” หมายถึง หนังสือพิมพ์ตามธรรมนูญสภานักหนังสือพิมพ์แห่งชาติ พ.ศ. 2540 ข้อ 3

“ผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์” หมายถึง ผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ตามธรรมนูญสภานักหนังสือพิมพ์แห่งชาติ พ.ศ. 2540 ข้อ 3

หมวด 2

จริยธรรมของหนังสือพิมพ์

ข้อ 4 หนังสือพิมพ์ต้องยึดถือข้อเท็จจริง ความถูกต้องแม่นยำและความครบถ้วน

ข้อ 5 หนังสือพิมพ์ต้องนำเสนอข่าวเพื่อประโยชน์สาธารณะ โดยไม่แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตนหรือหมู่คณะ

ข้อ 6 หนังสือพิมพ์ต้องแสวงหาความพยายาม ในการให้ความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย

ข้อ 7 หนังสือพิมพ์ต้องไม่แต่งเติมเนื้อหาสาระของข่าว จนคลาดเคลื่อนหรือเกินจากความเป็นจริง

ข้อ 8 หนังสือพิมพ์ ต้องละเว้นการเสนอข่าวเพราะความลำเอียง หรือ มีอคติ จนเป็นเหตุให้ข่าวนั้นคลาดเคลื่อนหรือเกินจากความเป็นจริง

ข้อ 9 หนังสือพิมพ์ต้องไม่สอดแทรกความคิดเห็นลงในข่าว

ข้อ 10 เมื่อคัดลอกข้อความใดจากหนังสือพิมพ์ สิ่งพิมพ์ หรือแหล่งข้อมูลอื่น ๆ ต้องบอกที่มาของข้อความนั้น

ข้อ 11 การเสนอข่าวที่มีการพาดพิง อันอาจเกิดความเสียหายแก่บุคคลหรือองค์กรใด ๆ ต้องแสดงถึงความพยายามในการเปิดโอกาสให้ฝ่ายที่ถูกกล่าวหาแสดงข้อเท็จจริงด้วย

ข้อ 12 ในกรณีที่มีการเสนอข่าวผิดพลาด หนังสือพิมพ์ต้องลงพิมพ์แก้ไขข้อผิดพลาดดังกล่าวโดยไม่ชักช้า

ข้อ 13 หนังสือพิมพ์ต้องไม่เสนอข่าวโง่เลือนลอยปราศจากแหล่งที่มา พึงระบุชื่อบุคคลที่ทำให้สัมภาษณ์หรือให้ข่าวอย่างเปิดเผย เว้นแต่จะมีเหตุผลอันควรปกปิดเพื่อสวัสดิภาพและความปลอดภัยของแหล่งข่าวและต้องเป็นประโยชน์ต่อสิทธิในการรับรู้ข่าวสารของสาธารณชน

ข้อ 14 หนังสือพิมพ์ต้องปกปิดชื่อและฐานะของบุคคลที่ใช้ข่าวเป็นความลับ หากได้ให้คำมั่นแก่แหล่งข่าวนั้นไว้

ข้อ 15 ในการเสนอข่าวหรือภาพใด ๆ หนังสือพิมพ์ต้องคำนึงมิให้ล่วงละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลที่ตกเป็นข่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ต้องให้ความคุ้มครองอย่างเคร่งครัดต่อสิทธิมนุษยชนของเด็ก สตรีและผู้ด้อยโอกาส

ในการเสนอข่าวตามวรรคแรก ต้องไม่เป็นการซ้ำเติมความทุกข์หรือ โศกนาฏกรรมอันเกิดแก่เด็ก สตรีและผู้ด้อยโอกาสนั้น ไม่ว่าทางใดทางหนึ่ง

ข้อ 16 การพาดพิงข่าวและความน่าเชื่อถือของหนังสือพิมพ์ ต้องไม่เกินไปจากข้อเท็จจริงในข่าว และต้องสะท้อนใจความสำคัญหรือเนื้อหาหลักของข่าว

ข้อ 17 หนังสือพิมพ์จะต้องไม่เสนอภาพข่าวที่อุจาด ลามกอนาจาร หรือน่าหวาดเสียว โดยไม่คำนึงถึงความรู้สึกของสาธารณชนอย่างถ้อยถน

ข้อ 18 ในการแสดงความคิดเห็นหรือการวิพากษ์วิจารณ์ หนังสือพิมพ์ต้องให้ความเที่ยงธรรมแก่ฝ่ายที่ถูกพาดพิงเสมอ

ข้อ 19 ข้อความที่เป็นประกาศโฆษณาที่ปรากฏอยู่ในหนังสือพิมพ์ ต้องแสดงให้เห็นชัดว่าเป็นประกาศโฆษณา จะแอบแฝงเป็นการเสนอข่าวหรือความคิดเห็นมิได้

หมวด 3

จริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์

ข้อ 20 ผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ ต้องไม่ประพฤติปฏิบัติใด อันจะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพ

ข้อ 21 ผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ ต้องไม่วาดอ้างหรืออาศัยตำแหน่งหน้าที่ เพื่อเรียกร้องสิทธิหรือผลประโยชน์ใด ๆ ที่ไม่ชอบธรรม

ข้อ 22 ผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ ต้องละเว้นการรับอามิสสินจ้างอันมีค่า หรือผลประโยชน์ใด ๆ เพื่อให้กระทำการหรือไม่กระทำการใดอันขัดต่อการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารอย่างถูกต้องรอบด้าน

หมวด 4

แนวปฏิบัติของหนังสือพิมพ์และผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์

ข้อ 23 ผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ พึงละเว้นการรับอภิสินหรือตำแหน่ง เพื่อให้กระทำการหรือไม่กระทำการใดอันจะขัดต่อการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารอย่างถูกต้องรอบด้าน

ข้อ 24 การเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์ พึงตระหนักถึงความสำคัญของข่าวต่อสาธารณชน และไม่เสนอข่าวในทำนองชวนเชื่อในเรื่องที่ไม่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ

ข้อ 25 การได้มาซึ่งข่าวสาร หนังสือพิมพ์พึงใช้วิธีที่สุภาพและซื่อสัตย์

ข้อ 26 ในการแสดงความคิดเห็น หนังสือพิมพ์พึงกระทำโดยบริสุทธิ์ใจ และไม่มีพันธกรณีอื่นใด นอกจากมุ่งปฏิบัติหน้าที่เพื่อสาธารณชน โดยไม่ยอมให้อิทธิพลอื่นใดมาครอบงำความคิดเห็น

ข้อ 27 หนังสือพิมพ์พึงละเว้นการล່วงละเมิดสิทธิส่วนบุคคล เว้นแต่กรณีเพื่อประโยชน์สาธารณะ

ข้อ 28 หนังสือพิมพ์พึงใช้ความระมัดระวังอย่างรอบคอบ ให้ประกาศโฆษณาทั้งหลายอยู่ภายในขอบเขตของศีลธรรมและวัฒนธรรม หนังสือพิมพ์ระมัดระวังที่จะไม่เป็นเครื่องมือในการเผยแพร่ประกาศโฆษณาที่น่าสงสัยว่าจะเป็นภัยแก่สังคมหรือสาธารณชน

ข้อ 29 หนังสือพิมพ์หลีกเลี่ยงการเผยแพร่ประกาศโฆษณาที่มีเหตุใดน่าเชื่อว่าเจ้าของประกาศโฆษณานั้น เจตนาจะทำให้ผู้อ่านหลงเชื่อในสิ่งที่มลาย

ข้อ 30 ภาษาที่ใช้ในหนังสือพิมพ์พึงหลีกเลี่ยงคำที่ไม่สุภาพ หรือมีความเหยียดหยาม

ประกาศ ณ วันที่ 30 มีนาคม พ.ศ. 2541

(นายมานิจ สุขสมจิตร)

ประธานสภาหนังสือพิมพ์แห่งชาติ

จริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์

1. ความรับผิดชอบ ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อผลประโยชน์อันชอบธรรมของปัจเจกชน สถาบันประเทศชาติ ศาสนา และราชบัลลังก์
2. ความมีเสรี ได้แก่ เสรีภาพที่มีความรู้สึกรับผิดชอบกำกับ
3. ความเป็นไท ได้แก่ ความไม่เป็นทาสของใคร ทั้งกายและจิตใจ ไม่ว่าจะโดนอามิสสินจ้างอื่นใด
4. ความจริงใจ ได้แก่ ความไม่มีเจตนาบิดเบือน หากผิดพลาดต้องรีบแก้ไข
5. ความเที่ยงธรรม ได้แก่ ความไม่ลำเอียงหรือความไม่เข้าใครออกใคร
6. ความมีน้ำใจเป็นนักกีฬา ได้แก่ การปฏิบัติอันดีงาม ไม่ละเมิดส่วนบุคคล เว้นแต่เป็นเรื่องเกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะ
7. ความมีมารยาท ได้แก่ การใช้ภาษาและภาพที่ไม่หยาบโหด ลามกอนาจาร หรือ ส่อไปในทางดังกล่าว

โดย สมาคมนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย

จรรยาบรรณวิชาชีพโฆษณา

สมาคมโฆษณารัฐกิจแห่งประเทศไทยได้กำหนดจรรยาบรรณวิชาชีพโฆษณา เมื่อ พ.ศ. 2519 มีทั้งหมด 16 ข้อ พร้อมทั้งได้มีการปรับปรุงข้อพึงปฏิบัติแห่งจรรยาบรรณวิชาชีพโฆษณา พ.ศ. 2545 มีจำนวน 10 ข้อ ประเด็นที่สมควรนำมากล่าวถึงคือ หลักการพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพโฆษณา พ.ศ. 2545 และบทบัญญัติสิทธิประการแห่งจรรยาบรรณวิชาชีพโฆษณา พ.ศ. 2545 ดังสาระสำคัญต่อไปนี้

1. หลักการพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพโฆษณา พ.ศ. 2545 ประกอบด้วย 4 ประการ ได้แก่

1.1 การโฆษณาทุกชิ้นจะต้องถูกต้องตามกฎหมาย มีเกียรติ ชื่อสัตย์ และนำเสนอความจริง ภายใต้กรอบหลักการสำคัญของ ICC Code

1.2 การโฆษณาไม่ควรมีความขัดแย้งกับศีลธรรมอันดี และระเบียบสังคม

1.3 ในการสร้างสรรค์งานโฆษณา ควรกระทำด้วยการตระหนักถึงการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม และอยู่ภายใต้หลักของการแข่งขันที่ยุติธรรมเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปในวงการธุรกิจ

1.4 การโฆษณาต้องไม่ทำให้สาธารณชนเกิดความรู้สึกไม่มั่นใจในการโฆษณา

2. บทบัญญัติสิทธิประการแห่งจรรยาบรรณวิชาชีพโฆษณา พ.ศ. 2545 สมาคมโฆษณารัฐกิจแห่งประเทศไทยได้กำหนดบทบัญญัติแห่งจรรยาบรรณวิชาชีพโฆษณา พ.ศ. 2545 โดยยังคงใช้สาระบัญญัติสำคัญเดิม 10 ข้อ และตัดข้อบัญญัติเดิมทั้ง 6 ข้อ เพื่อให้เกิดความกระชับและบรรลุหลักการพื้นฐานดังกล่าวข้างต้น

บทบัญญัติสิทธิประการแห่งจรรยาบรรณวิชาชีพ พ.ศ. 2545 มีสาระบัญญัติสำคัญ ดังนี้

2.1 ประกอบวิชาชีพด้วยความซื่อสัตย์สุจริตตามหลักปฏิบัติและวิชาการ และอยู่ภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมาย

2.2 ไม่ทำการใดๆ อันอาจนำมาซึ่งความเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพ

2.3 มีความรับผิดชอบต่อสังคม และไม่ก่อให้เกิดความเสื่อมเสียในจริยธรรมและวัฒนธรรมอันดีงาม

2.4 ไม่ควรกระทำการโฆษณาอันเป็นการดูหมิ่นเชื้อชาติ ศาสนาหรือความเชื่อ หรือสิ่งอันเป็นที่เคารพสักการะของบุคคลทั่วไป (ได้เพิ่มเติม "เชื้อชาติ" ลงในบทบัญญัตินี้)

2.5 ไม่ควรกระทำการโฆษณาอันทำให้เกิดความสำคัญผิดในสาระสำคัญเกี่ยวกับสินค้า บริการ การแสดง หรืออื่นๆ หรือโอ้อวดสรรพคุณจนเกินความจริงจนทำให้ผู้เห็นหรือผู้ฟังเกิดความสำคัญผิด

2.6 ไม่ควรกระทำการโฆษณาโดยใช้ความเชื่อเกี่ยวกับไสยศาสตร์ หรือเรื่องโชคลางเป็นข้อจูงใจ

2.7 ไม่ควรทำการโฆษณาโดยการเลียนแบบเครื่องหมายการค้า คำขวัญ หรือข้อความสำคัญจากการโฆษณาของผู้อื่นอันทำให้ผู้อื่นเห็น หรือผู้อื่นได้ยินเกิดความเข้าใจผิด หรือไขว้เขวเกี่ยวกับสินค้า บริการ หรือการแสดงของผู้อื่น

2.8 ไม่ควรกระทำการโฆษณาโดยใช้ศัพท์สถิติ ผลการวิจัย หรืออ้างอิงรายงานทางวิทยาศาสตร์ในทางที่ไม่สมควร หรือทำให้เกิดความเข้าใจผิดโดยที่สินค้านั้นไม่มีคุณสมบัติตามที่อ้าง

2.9 ไม่ควรกระทำการโฆษณาโดยอ้างถึงตัวบุคคลหรือสถาบันโดยที่ตัวบุคคล หรือสถาบันนั้นไม่มีตัวตนอยู่จริง และไม่ได้ใช้สินค้าและบริการ หรือชมการแสดงนั้นจริง

2.10 ไม่ควรกระทำการโฆษณาอันอาจมีผลเป็นอันตรายต่อเด็กหรือผู้เยาว์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ หรือทำให้ขาดความรู้สึกผิดชอบ

จริยธรรมเป็นตัวบ่งชี้คุณภาพของนักโฆษณา

จากการวิจัยของพรทิพย์ ดีสมโชค (2548) เรื่อง การจดจำสารโฆษณาของผู้บริโภค พบว่า ความมีจริยธรรมของนักโฆษณาเป็นตัวบ่งชี้สำคัญหนึ่งที่สะท้อนคุณภาพของนักโฆษณา เพราะสารโฆษณาที่ผู้บริโภคจดจำได้ในระดับมากถึงมากที่สุดเป็นสารโฆษณาที่มีคุณลักษณะ เสริมสร้างและพัฒนาประเทืองปัญญาและจิตใจให้ผู้บริโภคประพฤติปฏิบัติตนเป็นคนดี มีจริยธรรม เรียกว่า "โฆษณาสีขาว"

นักโฆษณาเป็นผู้สร้างสรรค์งานโฆษณาสีขาวเพื่อสื่อความหมายไปยังผู้บริโภค กลุ่มเป้าหมายสะท้อนความเป็นตัวตนที่แท้จริงใน 2 ประเด็นหลัก ได้แก่ แก่นความคิดใฝ่คุณธรรม และจริยธรรม รวมทั้งการใส่ใจจิตวิญญาณแห่งความมีจริยธรรมในงานโฆษณา ดังนี้

1. แก่นความคิดใฝ่คุณธรรมและจริยธรรม นักโฆษณาได้สื่อความหมายแก่นความคิดหลักคือ สะท้อนปัญหาสังคมเชิงบวก การสร้างวีรบุรุษจากคนธรรมดา ความรักความอบอุ่นของครอบครัว และมิตรภาพ

1.1 แก่นความคิดแรก สะท้อนปัญหาสังคมเชิงบวกและการสร้างวีรบุรุษจากคนธรรมดา นักโฆษณาได้สร้างสรรค์สารโฆษณาสะท้อนปัญหาสังคม หมายความว่า ผู้สร้างสรรค์งานโฆษณานำปัญหาสังคมที่สังคมเผชิญอยู่สื่อความหมายในเชิงสร้างสรรค์ สนับสนุนส่งเสริมให้ผู้รับสารเป้าหมายหรือผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายมีจิตเอื้ออาทรต่อเพื่อนมนุษย์ มีน้ำใจ มีกำลังใจ มีการยกย่อง เป็นการเติมเต็มสิ่งขาดหายไปจากสังคมไทยในปัจจุบัน คนจึงโหยหาเรียกร้องแสวงหาสิ่งนั้นๆ ต้องการปรับเปลี่ยนแก้ไขสังคมและตนเองให้ดีขึ้น คนธรรมดาสามารถเป็นคนดีศรีสังคมได้ ไม่ใช่กล่าวคำหานิติเดียน ว่าร้าย ประชดประชัน ท้าถม ดูถูกเหยียดหยาม แต่ให้ความสำคัญกับความ เป็นมนุษย์

1.2 แก่นความคิดที่สอง ความรักความอบอุ่นของครอบครัว เป็นอีกแก่นความคิดสำคัญหนึ่งที่นักโฆษณาต้องการสื่อสารความหมายกับผู้บริโภค และผู้บริโภคจดจำได้ คือ ความรักความอบอุ่นของครอบครัว โดยใช้ตัวบ่งชี้ที่ชัดเจนในหัวใจของผู้บริโภค 3 ประการ ได้แก่ ความสมบูรณ์ของความสุขทางจิตใจ โดยมีลูกเป็นศูนย์กลางประสานระหว่างพ่อและแม่ ความรักบริสุทธิ์ และความสมานฉันท์ชีวิตจริงของครอบครัวไทยที่มีการแบ่งบทบาทและหน้าที่ของพ่อ แม่ลูก

1.3 แก่นความคิดที่สาม มิตรภาพ ในที่นี้ "มิตรภาพ" หมายถึง ความสนุกสนาน รอยยิ้ม เสียงหัวเราะ ความเอื้ออาทรต่อกันและกันในหมู่เพื่อนฝูงและเพื่อนบ้าน

2. การใส่ใจจิตวิญญาณแห่งความมีจริยธรรมในงานโฆษณา นักโฆษณาได้สร้างสรรค์สารโฆษณาสะท้อนการใส่ใจจิตวิญญาณแห่งความรับผิดชอบในงานโฆษณาของตน ปราบกวดังดัชนีบ่งชี้ 5 ประการ ได้แก่ ความรับผิดชอบ ความมีเสรีภาพ การเข้าถึงจิตใจของความเป็นมนุษย์ความจริงใจ และความมีมรรยาท ดังนี้

2.1 ความรับผิดชอบ หมายความว่า สารโฆษณาบ่งชี้ถึงความรับผิดชอบต่อผลประโยชน์อันชอบธรรมของปัจเจกบุคคล สถาบัน ประเทศชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ดังสะท้อนให้เห็นเด่นชัดจากผลการสื่อสารด้านสร้างแก่นความคิดหลัก ได้แก่ สะท้อนปัญหาสังคมเชิงบวก การสร้างวีรบุรุษจากคนธรรมดา ความรักความอบอุ่นของครอบครัว และมิตรภาพ

2.2 ความมีเสรีภาพ หมายความว่า สารโฆษณาที่ได้รับการสร้างสรรค์อย่างเสรีภาพที่มีความรับผิดชอบต่อกำกับ

2.3 การเข้าถึงจิตใจของความเป็นมนุษย์ นักโฆษณาได้พยายามถ่ายทอดความคิด ความต้องการ ชีวิตและจิตใจของความเป็นมนุษย์ เพื่อมุ่งเน้นการสร้างคนดีมีจิตใจที่งดงาม เคารพศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ มีการกระตุกความคิดพร้อมอบรมสั่งสอนไปในตัว

2.4 ความจริงใจ หมายความว่า ไม่มีเจตนาบิดเบือนแต่มุ่งสร้างความถูกต้องมีความเป็นธรรม และไม่ก่อให้เกิดผลเสียต่อสังคมเป็นส่วนรวม

2.5 ความมีมรรยาท จริยธรรมข้อนี้เริ่มตั้งแต่ นักโฆษณาใช้ภาษาทั้งวัจนภาษา และอวัจนภาษา เพื่อสร้างความเข้าใจอันถูกต้อง ใช้ภาษาสุภาพ ไม่หยาบโลน ไม่หยาบคาย ไม่สองแง่สองง่าม ต้องเป็นภาษาที่สะอาดก็คือความมีมรรยาทนั่นเอง

ด้วยแก่นความคิดใฝ่คุณธรรมและจริยธรรม และการใส่ใจหัวใจจิตวิญญาณแห่งความมีจริยธรรมในงานโฆษณาของนักโฆษณาได้สร้างสรรค์ "โฆษณาสีขาว" ที่ทรงคุณค่าแก่การเป็นเทปนิยายสมัยใหม่ วรรณกรรมคำสอน และวาทกรรมช่วยเสริมสร้างพลังแห่งคุณงามความดีเป็นต้นแบบ (archetypes) ต่างๆ ในสังคมด้วยเรื่องราว ตัวแสดง พิธีกรรม คติสอนใจ อย่างเป็นธรรมชาติที่สุดของจิตใจ สารโฆษณาแสดงผ่านเหตุการณ์เพื่อให้เกิดความรู้สึกสามารถรับรู้อย่างรวดเร็ว มีบทบาทสำคัญในการทำโฆษณาและวิธีการสื่อสารที่มีคุณภาพให้เข้าถึงจิตใจของผู้บริโภค โดยทำให้ต้นแบบมีตัวตนขึ้นอย่างชัดเจน มีการแสดงออกแบบร่วมสมัย เนื้อเรื่องต้องมีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงได้ตลอด สัญลักษณ์ในเทปนิยายเป็นตัวเชื่อมโยงสู่การจดจำตราสินค้า ความคุ้นเคยในข้อความทางการค้า และคติสอนใจในเรื่องราวเป็นตัวเชื่อมโยงสู่แรงจูงใจทางการค้าและความเชื่อ

"ความมีจริยธรรมของนักโฆษณา" จึงเป็นรากแก้วแห่งภูมิปัญญาและจิตใจที่สร้างปมเพาะและบ่งชี้ถึงความมีคุณภาพของนักโฆษณาโดยตรง มีมโนธรรม (conscience) เป็นเครื่องควบคุมตนเองเป็นเบื้องต้น มโนธรรมคือ ธรรมที่เกิดความสำนึกแห่งจิตของคนที่มีใจสูง ความรู้สึกผิดชอบชั่วดีอันเป็นส่วนพึงปฏิบัติให้แก่ตนเอง และส่วนที่พึงปฏิบัติต่อผู้อื่น มโนธรรมนี้บางทีเรียกว่า "มนุษยธรรม" ประกอบด้วยธรรม 2 ประการ คือ หิริ ความสำนึกละอายบาป ไม่ยอมทำความชั่วด้วยตนเอง ไม่ยอมแนะนำ ไม่ยอมเห็นความชั่วที่คนอื่นทำ และโอตตปปะ ความเกรงกลัวความชั่ว กลัวบาปกรรมที่จะเกิดจากการทำความชั่วนั้น ด้วยความมีจริยธรรมของนักโฆษณาจึง

ถ่ายทอดความคิดและจิตใจสู่การสร้างสรรค์งาน "โฆษณาสีขาว" ให้ออกปรากฏสู่สังคมอย่างต่อเนื่อง

จรรยาบรรณของนักประชาสัมพันธ์

1. ซื่อสัตย์ จริงใจ ยึดมั่นในอุดมการณ์แห่งวิชาชีพตน
2. เสียสละ อดทน เพื่อรักษามาตรฐานและพัฒนาการแห่งวิชาชีพอย่างสมศักดิ์ศรี
3. ศรัทธาในหน้าที่และมีทัศนคติที่ดีต่อองค์กร
4. สามัคคี เอื้ออาทร และเกื้อกูลระหว่างผู้ร่วมวิชาชีพเดียวกัน
5. ให้ความสำคัญในการรักษาความลับ และเคารพสิทธิส่วนบุคคล
6. ดำเนินถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตนและรับผิดชอบต่อสังคมเป็นนิจ
7. นำเสนอเนื้อหาอย่างสุจริตใจ และรักษาวัฒนธรรมในการใช้ภาษา
8. เคารพรักษากฎระเบียบ และบรรทัดฐานของสังคมไทย
9. ใช้ปิยวาจา มีมนุษยสัมพันธ์ และบุคลิกภาพที่ดี

โดย สมาคมนักประชาสัมพันธ์แห่งประเทศไทย

บรรณานุกรม

ข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์ สภานักหนังสือพิมพ์แห่งชาติ พ.ศ. 2541
 จริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์ โดยสมาคมนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย
 จรรยาบรรณวิชาชีพโฆษณา โดยสมาคมโฆษณาธุรกิจแห่งประเทศไทย
 จรรยาบรรณของนักประชาสัมพันธ์ โดย สมาคมนักประชาสัมพันธ์แห่งประเทศไทย